

VALSTIEČIŲ LAIKRAŠTIS

Ariami nauji rubežiai

Kelios dešimtys dvarininkų valdė dešimtis tūkstančių ha žemę, o dešimtys tūkstančių valstiečių vargo kumetynuose. Šiandien tiesiami nauji žemės paskirstymo rubežiai. Naujai apkapčiuotuose sklypuose įsikurs tie, kurie žemę dirba, jų tarpe ir tokie, kaip Benediktas Volotka, Pasvalio v. kumetis, iškumečiavęs vienam žemvaldžiui 14 metų ir su 8 narių šeima vargą varges.

Foto A. Naruševičiaus

Į žemę žengia tie, kurie ją dirba

Greta dedamas Lietuvos Socialistinės Tarybų Respublikos Komisarų Tarybos rugsėjo 24 dienos nutarimas yra nepaprastos reikšmės Tarybų Lietuvos darbo valstiečių socialistinių laimėjimų dokumentas.

Liaudies Seimo deklaracijoje pasakyta darbo žmonių valia, kad žemę turi valdyti tik tie, kurie ją dirba, įvykdyta. Iš baudžiavinių bajorų visa žemė su gyvu ir negyvu inventorium ir iš stambių žemvaldžių viršnorminė žemė jau surinkta, surašyta ir perduota į Valstybinį Žemės fondą. Visa žemė, kuri buvo neteislingai valdoma, pradedama skirstyti bežemiams bei mažžemiams valstiečiams ir dvarų bernams (ordinarininkams), t. y. tiems, kurie ją savo rankomis dirbs.

Liaudies Komisarų Taryba, skelbdama jau atlikto didžiojo žemės pertvarkymo darbo rezultatus, savaime konstatuoja, kad į žemės ūkio komisijas sutelkta darbininkų ir valstiečių masė, techninio ir darbo inteligentijos pagalbinio personalo padedama, pavesta darba atliko garbingai. Darbas buvo didelis, bet ne mažesnis buvo ir žemės ūkio komisijų žmonių pasiryžimas jį kuo greičiau ir kuo tinkamiau atlikti. Juk reikėjo paliesti net 26 tūkst. 526 žemvaldžių, kurių žemė turėjo būti apmatuota, surašyta, reikėjo surinkti, persvarstyti kandidatų žemei gauti pareiškimus, reikėjo rūpintis nusavinamų dvarų ūkių perėmimu ir priežiūra, reikėjo nugalėti pasitaikiusias kliūtis. Žemės ūkio komisijos visą tą sunkią apskaičiuojamą darbą dirbo dienomis ir naktimis, be poilsio, įdedamos į jį savo kilniausias pastangas ir todėl jį per tokį trumpą laiką atliko.

Paskelbus Liaudies Komisarų Tarybai nutarimą pradėti skirstyti Valstybinio žemės fondo žemę, būriai žemės pertvarkytojų vėl eina į laukus pradėto darbo baigti. Jis bus baigtas su tokiu pat entuziazmu ir pasiryžimu, su kokių pirmieji žemės pertvarkytojai ėjo pirmojo dvaro inventorius surašyti, pirmojo dvaro žemės matuoti.

Baigus šitą darbą, bus galutinai pašalinta amžiais viešpatavusi žemės valdymo neteisėybė, iš Socialistinės Tarybų Lietuvos laukų galutinai bus pašalinti išnaudotojų lizdai, ir juose pradės klestėti tik darbo valstiečių darbas ir jų gražiosios, jaunosios sodybos.

Liaudies Komisarų Tarybos nutarimas, skelbdamas valstybinio Žemės fondo skirstymo bežemiams bei mažžemiams ir ordinarininkams pradžią, sykiu tiesia ir visų valstiečių naujo socialistinės valstybės gyvenimo pamatus. Tuo nutarimu visų nusavintųjų ir padalytųjų dvarų sodybos kartu su trobesiais skiriama sunaudoti bendriems valstybės reikams — žemės ūkio mašinų punktams, ligoninėms, mokykloms, poilsio namams ir kaimo kultūros — švietimo centrums tose sodybose steigti. Vadinas, mūsų socialistinės Respublikos valstiečiai vietoj sugriautos vergovės ir išnaudojimo lizdų artimiausioje ateityje turės kultūros, socialinio aprūpinimo ir ekonominės gerovės židinius, turės tai, kuo Tarybų Sąjungos broliškų respublikų valstiečiai jau seniai naudojami. Ten, kur buvo kaimai nelaisvės pančiai, valstiečiai galės atsikvėpti kūrybine laisve, kur buvo tamsybės pakampės, sužibės šviesos saulė, iš ten, kur gyveno valstiečių didžioji skriauda, pradės sklisti kultūrinė ir medžiaginė pagalba.

Žemė pradedama skirstyti. Tiesiami nauji teisingo žemės valdymo rubežiai. Tūkstančiai valstiečių šeimų tvirtai stoja į savo dirbamos žemės sklypus ir nuo šiandien pradeda naują gyvenimą. Ir naujakurių ir seniau įsikūrusių valstiečių sodybos tampa jų darbo tvirtovėmis, iš kurių joki anstoliai nei spekuliantai jų pašalinti negalės.

Įsitvirtindami žemėje, Lietuvos Socialistinės Tarybų Respublikos valstiečiai sykiu pasiima garbingą socialistinę pareigą žemele dirbti, prižiūrėti taip, kad ji duotų kuo našiausią vaisių, kad iš jos kuo sparčiau kiltų visų darbo žmonių gerovė ir laimė.

Žemė pradedama skirstyti valstiečiams

Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos Liaudies Komisarų Tarybos nutarimas Nr. 139

Lietuvos TSR Liaudies Komisarų Taryba, išklausiusi Valstybinės Žemės ūkio Komisijos pranešimą apie jos išpildytą Liaudies Seimo nusprendimą paskirstyti žemę tarp darbo valstiečių ir tuo įvykdyti jų amžinus troškimus, nutaria:

1. Nusavinti, pagal Valstybinės Žemės ūkio Komisijos pateiktą sąrašą, žemę iš 388 dvarininkų, kilusių iš bajorų-baudžiauninkų, iš viso 73.285 ha, su visais trobesiais, gyvu ir negyvu inventoriumi, ir perduoti ją į Valstybinį Žemės fondą.
2. Patvirtinti Valstybinės Žemės ūkio Komisijos sudarytą bendrą Valstybinį Žemės fondą, iš viso 559.913 ha žemės, nusavintos iš 26.526 žemvaldžių, tiek aukščiau minėtų, tiek ir iš kitų stambių žemvaldžių, turėjusių daugiau kaip 30 ha, grupių.
3. Pradėti skirstyti Valstybinį Žemės fondą bežemiams bei mažžemiams valstiečiams ir dvaro bernams (ordinarininkams), pagal jų paduotus ir žemės komisijų svarstytus pareiškimus.
4. Visų nusavintųjų ir padalytųjų dvarų sodybas kartu su trobesiais sunaudoti bendriems valstybės reikams — žemės ūkio mašinų punktams, ligoninėms, mokykloms, poilsio namams ir kaimo kultūros — švietimo centrums tose sodybose steigti.
5. Pavesti Žemės ūkio Liaudies Komisarui išdirbti ir pateikti Liaudies Komisarų Tarybai patvirtinti projektą, kaip sunaudoti nusavintą iš dvarininkų gyvą bei negyvą inventorį ir iš dalies aprūpinti juo, valstybinio kreditavimo tvarka, mažžemius ir naujai žemę gavusius valstiečius.

S. BRASIŠKIS

Lietuvos TSR Liaudies Komisarų Tarybos Pirmininko pavaduotojas.

A. BAUŽA

Lietuvos TSR Liaudies Komisarų Tarybos Reikalų Valdytojas.

Kaunas, 1940 m. rugsėjo 24 d.

Visiems miestų ir miestelių namų savininkams

Ligi rugsėjo 30 dienos reikia užpildyti anketas

Kaunas, IX. 24. ELTA. Komunalinio ūkio Liaudies Komisarai, remdamasis Lietuvos TSR Konstitucijos 19 str. 1 raide ir 47 str., tikslu išaiškinti gyvenamų namų fondą, skelbia šį įsakymą:

1 §. Visuose pirmaeiluose ir antraeiluose miestuose, o taip pat visuose miesteliuose, kuriuose yra valsčiaus savivaldybės būstinės, visų namų (išskyrus priklausančius liaudies komisariatams ir savivaldybėms) juridiniai ar fiziniai savininkai ar valdytojai turi užpildyti nustatytos formos anketas ir paduoti jas ligi 1940 m. rugsėjo 30 dienos vietos burmistrams ir viršaičiams.

Anketos gaunamos vietos savivaldybėse.

2 §. Anketos paduodamos neatsižvelgiant į tai, ar namai (ar jų dalys) yra valdomos pačių savininkų, ar išnuomoti, sekvestruoti, perduoti organizacijoms naudoti ar pan. Anketos paduodamos ir nebaigtų namų, jei juose atlikti pirmos eilės darbai (iki stogo).

Už anketų nepadavimą, už pavėluotą padavimą, arba už neteisingą ar netikslų anketų užpildymą namų savininkai ar valdytojai bus griežtai baudžiami.

Butų ūkio valdybos paaškinimas dėl anketų apie gyvenamus namus

Kaunas, ELTA. Ryšium su anketomis, kurias namų savininkai savivaldybėms turi paduoti apie gyvenamuosius namus, Butų ūkio

Valdyba papildomai paaškina:

1. Žinios vietos savivaldybėms turi būti paduotos ne vėliau kaip rugsėjo 30 d.

2. Žiniuose ir raikiamos ir tos patalpos, kurios gyvenamuose namuose užimtos krautuvėmis, prekinių sandėliais, dirbtuvėmis, valgyklomis, restoranais, viešbučiais ir pan.

3. Kambariuose, kornijų užimamos vietos ir naudingą plotą neįskaitomos.

4. Jei namuose yra daugiau negu VI tipo butų, tai jie tokia pat tvarka, kaip anketoje nurodyta, surašomi atskirame popierio lape, kuris priklijuojamas prie anketos.

5. Jei vienoje sodyboje yra keletas namų, tai dėl kiekvieno iš jų surašoma atskira anketa. Jei kelių namų skolos ir mokesčiai uždėti kaip vienas vienetui, tai skolas ir mokesčius įrašyti vienoje anketoje, o kitose apie tai atitinkamai pažymėti.

6. Anketos paduodamos tai savivaldybei, kuriai mokami mokesčiai.

Kapitalistinei Europai gresia bado šmėkla

Imperialistinis karas, nekaltų žmonių žudynės ir skurdas vis daugiau plečiasi. Į karą įsitraukę ne tik daugumas Europos kapitalistinių kraštų, bet ir Afrikos kraštai. Azijoje jau treji metai vyksta žiaurios kautynės kiniečių su japonais. Kiekvienu momentu karas gali išsiplėsti Ramiojo vandenyno pakraščiuose tarp Jungt. Amer. Valstybių ir Japonijos.

Mes esame laimingi, kad likome už to karo ribų. Tapę didžiulės SSSR tautų narys, likome karo baisenybių nepaliesiti. Karas jaučiamas po truputį ir pas mus. Jei ir pasireiškia mūsų gyvenime kokie nors sutrikimai, tai turime visumet atsiminti, kad tie sutrikimai, palyginti su didžiulėmis žmonių nelaimėmis kariaujančiose šalyse, yra tokie maži, jog dėl jų neprivaleme perdaug sielotis, bet turime padėti visas pastangas sukurti socialistinėje santvarkoje darbo žmonėms naują, gražų gyvenimą.

Jei jau dabar kariaujančiose šalyse jaučiamas didelis valgomųjų produktų trūkumas, jei jau šiuo metu kariaujančiuose ir okupuotose kraštuose milijonai žmonių badauja, jei jau šiuo metu miestuose neturima kuro maistui išsivirti, tai, jei šis karas užtruks dar bent metus, Europos kapitalistiniuose kraštuose pasireikš masinis badas.

Bado priežastys šios: blogas šių metų derlius, jūrų blokada, t. y. kariaujančios šalys trukdo vieni kitiems išvežti maisto produktų iš kitų kraštų ir kur tik įmanoma skandina su prekėmis laivus, naikina produktų atsargas, — bombardavimai geležinkelio mazgų, miestų ir t. t.

Žymiai mažesnis žemės ūkio derlius kapitalistinėse Europos šalyse pasireiškė todėl, kad didesnį ūkių dalis buvo smulkūs, apdirbami daugiausia žmogaus jėga. Pravedus visuotines mobilizacijas, ūkiuose neliko darbo rankų įdirbti ir įtręsti laukus. Pasėlių plotai sumažėjo ir pats derlius dėl netinkamo žemės įdirbimo bei įtręšimo sumažėjo. Be to, Prancūzijoje, Belgijoje ta būklė pablogėjo dar dėl to, kad tuose kraštuose didelė dalis gyventojų visai buvo pabėgusi iš

savų gyvenamųjų vietų dėl susidariusių plačių karo frontų.

Reikia pažymėti, kad karui vykstant, buvo mobilizuota taip pat dalis arklių, vežimų. Benzino didelis pareikalavimas frontuose sustabdė traktorių darbus laukuose. Dėl arklių ir traktorių darbo sumažėjimo, aišku, negalėjo būti tinkamai įdirbtos dirvos. Trašų sumažėjimas buvo jaučiamas taip pat labai didelis. Ypač zuperio. Zuperis yra gaminamas iš fosfatų, atvežamų iš užjūrio kraštų.

Štai kai kurie derliaus sumažėjimo duomenys.

Kviečių derlius milijonais centnerių (1 cnt. = 100 kg).

Rumunija: 1939 m. — 44,3, 1940 m. — 29,9 (derlius sumažėjo 34%); Vengrija: 1939 m. — 30,7, 1940 m. — 22,8 (derlius sumažėjo 26%); Italija: 1939 m. — 80,0, 1940 m. — 73,0 (derlius sumažėjo 10%).

Svedija išveždavo daug koncentratų pašarų iš kitų kraštų. Dėl šių metų sausrų ir dėl negaunamų koncentratų pašarų iš kitų kraštų numatoma, kad reikės paskersti 15% visų gyvulių.

Sveicarijose dėl nepalankių oro sąlygų žiemkenčių derlius numatomas žymiai mažesnis. Vengrijoje ne tik sumažėjo kviečių derlius, bet sumažėjo taip pat ir vasarojaus derlius.

Prancūzijoje žiemkenčių 1939 metų rudenį užsėta tik pusė normalaus ploto.

Olandijoje ir Danijoje gyvulininkystė suvartodavo didelius kiekius koncentratų pašarų, atvežamų iš užsienių (Amerikos ir kt.). Šiuo metu tų pašarų tie kraštai negali gauti. Gyvulininkystės produktų gamyba dėl tos priežasties žymiai krito. Gyvulių skaičius taip pat sumažėjo.

Tuo pačiu metu, kai kapitalistiniuose Europos kraštuose jaučiamas didžiulis valgomųjų produktų trūkumas, Amerikoje yra didžiuliai žemės ūkio produktų pertekliai. Pietų Amerikos kraštuose žemės ūkio produktų naikinimas vyksta panašiai, kaip 1929—1933 metų krizės metu. Ten javai (maistas) numatomi sunaudoti kurui, nes jų nėra kur dėti. Brazilijos vyriausybė numato supirkti 7 mil. maišelių kavos

ir juos sunaikinti, o tuo pačiu laiku kraštai, kurie suvartodavo didžiulius tos kavos kiekius, turi visiškai nuo jos atsisakyti!

Produktai iš S. Afrikos dėl Anglijos blokados taip pat negali būti pristatyti Prancūzijon. O S. Afrikos kraštai kenčia didžiulį fabrikų dirbinių trūkumą.

Javų kainos kapitalistinėse Europos kraštuose nuolat kyla, o užjūrio kraštuose tos kainos krinta.

Visi karo sunkumai kariaujančiose šalyse gula išimtinai ant darbo žmonių, nes kariaujančios šalys visiškai nesiskaito su darbo žmonių padėtimi. Naikinimas vyksta ne tik fronte, bet ir užfrontėje.

Anglija užkirto kelią įvežimui iš užjūrio kraštų įvairių produktų į visus kontinentalines Europos kraštus, bijodama, kad jie nepatektų Vokietijai. Vokietija savo krašte ir okupuotose kraštuose dėl jūrų blokados normuoja produktų suvartojimą.

Vienodas valgomųjų produktų paskirstymas, Lenino žodžiais, reiškia „organizuotą badą“ darbo žmonėms. Dvarininkai ir stambūs ūkininkai prie geriausios kontrolės visuomet sugebės būti sotūs. Turtinieji miesto gyventojai visuomet gali rasti aplinkinius kelius nusipirkti sau pakankamai produktų. Turtinieji niekuomet nebadauja net ir karo metu. Badas ir skurdas karo atveju visuomet paliečia tik neturtinguosius darbo žmones.

Imperialistinis karas privedė kapitalistinių Europos kraštų darbo žmones prie bado. Visi darbo žmonių gyvenimo pagerinimai po pirmojo imperialistinio karo išnyko. Milijonai darbininkų, smulkių valstiečių yra pasmerkti badiui, skurdui ir užkrečiamoms ligoms. Kiekvienas pasibaigęs imperialistinis karas sudaro pagrindą naujam dar kraugeriškesniam karui, kiekvienas kapitalistinio pasaulio pasidalinimas yra laikinas, pereinamasis ir slepia savyje pradus naujam padalinimui karo pagalba. Tik nuvertus kapitalistinę santvarką, kuri iššaukia nuolat naujus karus, masines žmonių žudynes, skurdą ir badą, žmonių galės sukurti pastovią pasaulinę taiką ir gerbūvio pakilimą.

Prie gėdos stulpo savanaudiškus kenkėjus

Jau pačiomis pirmomis dienomis po Stalino Konstitucijos Lietuvos Tarybų Socialistinėje Respublikoje įvedimo darbo žmogus suprato savo tikslą ir pareigas — dirbti ne eksploatatorių naudai, kraunant jiems turtus, bet dirbti sau, savo socialistinės milžiniškos tėvynės ateičiai. Tai akstinas, kurio dėka anksčiau, kapitalizmo laikais, būvę tik pasyvūs įvykių stebėtojai, staiga atgimę virsdami puikiausiais socialistinės kūrybos darbininkais. Štai kodėl išlaisvinti iš kapitalizmo vergijos visi nuosirdūs ir sąžiningi darbo žmonės su didžiausiu užsidegimu dalyvauja socialistinio darbo kūryboje, keldami darbo našumą ligi šiol negirdėtu tempu. Štai kodėl Tarybų Lietuvoje gimsta stachanoviečiai ir udarnikai. Tais žmonėmis mes džiaugiamės ir didžiujamės.

Tačiau, kaip sveikiausiame organizme atsiranda piktsašių, lygiai taip pat ir pas mus greta udarnikų, stachanoviečių, greta pavyzdinių darbininkų, yra nežymi dalis ir tokių, kurie sąmoningai ar nesąmoningai trukdo didįjį socializmo kūrybos darbą, lauzdami darbo drausmę ir drumsdami giedrą kitų dirbančiųjų nuotaiką.

S. m. rugsėjo 10 d. keli tokie žmonės Vilijampolėje prie Neries krantinės sustiprinimo darbų neleidė specialiai paskirti komisijai atlikti jai pavesto darbo. Kai komisija bandė įkainoti žemės grūžą, tie asmenys trukdė jai tai atlikti, grasindami pavartoti net fizinę represiją. Štai jų pavardės:

- 1) Damulis Apolinaras, s. Benediktas, gyv. Raudondvario pl. 49.
- 2) Katavičius Mečius, s. Antano, gyv. Kalvių g. 8.
- 3) Lasinskas Kazys, s. Balio, gyv. Panerių g. 108.
- 4) Martišius Antanas, gyv. Didžiojoje Darbininkų g. 27.

Kartu su šia negerove yra nusta-

tyta, kad kai kurie ir techniškai personaļo pareigūnai piktnaudžiškai sumetimais vertino atliktus darbus neteisingai, skaitydami žemės grūžą brangiau, negu tikrumoje jis buvo vertas. Štai jie:

1) Baro viršininkas Andriuškevičius Stepas, gyv. Radvilėnų g. 12 (dabar tarnauja Kelių Valdyboje Alytaus rajone).

2) Desimtininkas Steiblys Jonas, gyv. Gintariškių g. 2, Aleksotas.

Sitokio reiškinio nepakanka vien tiktai pasmerkti. Kalbininkai turės atsakyti teisme, jie turės pajusti socialistinio teisingumo griežtą ranką.

Reikia žinoti, jog neteisingas žemės grūžos įvertinimas, kada pigesnis grūžas sąmoningai yra įtraukiamas į brangesnio grūžo rūšį ir už jį sumokama, reiškia tai, kad valstybės pinigai yra plėšiami iš izdo neteisingai. Reikia žinoti, kad trukdymas komisijoms grūžą įvertinti teisingai reiškia norą išlaikyti neteisingą padėtį toliau, reiškia sauvaišumą ir valstybės izdo apiplėšimą. Taip elgtis gali tik liaudies priešai, kuriems mūsų tarpe neturi būti vietos. Plėšti socialistines valstybės izdą, sauvaišauti, ardyti darbo drausmę niekam neleidžiama ir su nenorinčiais to suprasti bus griežtai elgiamasi.

Minėti 6 asmenys yra atleisti iš darbo ir perduoti prokuratūrai. Darbo Liaudies Komisariatas ir ateityje griežtai kovos su sabotažo bei sauvaišės veiksmis, traukdamas nesąžiningus piktos valios asmenis atsakomybėn ir skelbdamas jų pavardės spaudoje. Težiu visa socialistinio krašto visuomenė, kas yra darbo kenkėjai mūsų atgimusiame krašte. Socializmo kūrybos darbe turi būti griežta drausmė ir nuosirdus noras dirbti. Tik tada mes sukurisime tikrą socializmą, dėl kurio kovoja viso pasaulio darbo žmonės.

Darbo Liaudies Komisariatas

Dideli pasiruošimai suaugusiems šviesti

Steigiama pilnų ir nepilnų vidurinių mokyklų, 580 pradinių mokyklų, kursų, naujų viešųjų bibliotekų

Kaunas, ELTA. Iš Švietimo Liaudies Komisarato suaugusių švietimo reikalams departamento „Elta“ yra gavusi šių žinių apie suaugusių švietimo organizavimą Lietuvos TSR.

Suaugusių švietimui organizuoti, derinti, prižiūrėti ir propaguoti steigiami kultūros židiniai miestų, miestelių ir valsčių ribose. Židinio vadovą skiria ir atleidžia švietimo liaudies komisarai. Vadovas sudaro ir pristato patvirtinti kultūros židinio tarybą, susidedančią iš 5—10 asmenų, įeinančių iš vietos visuomeninių bei profesinių ar tarybų. Švietimo Liaudies Komisaratui leidžiant, kultūros židinio taryba organizuoja vietos sąlygose reikalingas ir galimas suaugusiems šviesti numatytas švietimo įstatymų įstaigas, o taip pat rūpinasi gabių ir talentingų apylinkėje gyvenančių asmenų atranka, rėmimu ir globa.

Suaugusiems šviesti steigiamos pradinės ir vidurinės mokyklos bei įvairūs kursai. Galutinai nusistatyta vidurinės pilnas mokyklas įsteigti Kaune ir Vilniuje, o nepilnas — Šiauliuose, Panevėžyje, Rokiškyje, Švenčionėliuose, Alytuje, Utenoje, Zarasuose, Marijampolėje. Miestuose, miesteliuose ir valsčiuose pradinį mokyklų numatoma įsteigti apie 580, taip kad vidutiniškai išeis kiekviename valsčiuje ne mažiau kaip dvi mokyklos. Mokslos bus išelnamas pradinės mokyklose per keturis, o vidurinėse per 6 metus.

Prie viešųjų liaudies mokyklų (anksčiau vadintų liaudies universitetais) numatoma steigti dar kursus. Kursuose bus šie skyriai: visuomenės mokslų, socialinės ekonomijos, literatūros - meno, gamtos - technologijos ir gamtos - agronomijos.

Kiekviename skyriuje mokslas truks trejus metus. Per pirmuosius dvejus metus bus einama teorija, o per paskutiniuosius — praktiniai dalykai. Paskutiniaisiais metais visuomenės mokslų skyriuje bus praeinamas žurnalistikos kursas, ekonomijos-buhalterijos, stenografijos ir mašinraščio, literatūros ir menopašybos, braižybos, liaudies meno ir teatro dalykai. Be to, bus rusų, vokiečių, prancūzų ir anglų kalbų kursai. Kursų klausytojais galės būti baigę ne mažiau kaip pradžios mokyklą.

Taip pat numatoma dar žymiai praplėsti bibliotekų tinklą. Be jau veikiančių 163 bibliotekų, numatoma įsteigti jų dar apie 150. Dar šį rudenį bibliotekininkams paruošti bus surengti kursai.

Apskritai, visi paruošiamieji suaugusių švietimo organizavimo darbai jau baigiami. Kai tik bus patvirtinta samata ir skirti tam reikalingi pinigai, pagal sudarytus planus darbai bus realizuojami.

SAULĖS RUMŲ VEIKS VIENA IŠ DIDŽIAUSIŲ GIMNAZIJŲ

Kauno 8-toji gimnazija įsikūrė buvusiuose Saulės rūmuose. Didelei rūmų daliai reikalingas remontas. Tačiau darbas jau vyksta. Atidaro ma net 19 klasių. Tuo būdu Kauno 8-toji gimnazija bus viena iš didžiųjų gimnazijų Lietuvoje.

Kaune bus statoma didelė amatų mokykla. Plečiant amatų mokslą, susiduriama su mokyklų patalpų trūkumu. Ypač gausu ankštumas jaučiamas Kaune. Švietimo liaudies komisaratas Aleksote, Minkauskio gatvėje, yra nusistatęs pastatyti modernius rūmus Kauno valstybinei amatų mokyklai. Statybą pradės dar šiemet

MŪSŲ SKAITYTOJŲ ŽODIS

Ūkių apsilaidėliai turi susiprasti

Naujo ir produktingo bei našaus darbo eigoje kiekvienas žemės darbo žmogus, be abejo, stengiasi kuo geriau ir daugiausia sukurti vertybių, tų vertybių, kurių jis — valstietis ar darbininkas — gali iš žemės sudaryti bei užauginti. Jau galime ir turėjome progos įsitikinti, kad šiandien dirbame ne išnaudotojams, dvarui ar buože, bet tikrai sau. Tuo pačiu mes geriname ir turtiname visos valstybės — Didžiosios mūsų Tėvynės vertybes. Šiandien taip pat galime puikiai įsitikinti to padidinto darbo pasekmėmis laukuose, fabrikuose, įstaigose ir kitur. Mes, valstiečiai, darbininkai, turime dar daugiau prie naujo kūrybinio darbo prisidėti. Ne tik prisidėti, bet ir užimti pirmaujančias padidinto darbo vietas. Nors dar nedaug laiko praėjo nuo buržuazijos išnaudojimo laiku, bet darbo našumo pakėlimo srityje jau nemaža padaryta. Bet, deja, iš tamsios praeities yra užsilikusių apsilaidusių ir netvarkingų valstiečių, aišku, ir darbininkų. Tiesa, kad yra žmonių, kurie ne iš blogos valios skurdiškai gyvena. Tai žmonės, kurie pateko skurdan dėl buv. skaudžios buržuazijos priepaudo, šeimininės nelaimės (ligų, gaisro), blogos žemės ar pan. Bet yra ir tikrų apsilaidėlių, kurių trobų stogai kiauri, kieme netvarka — viskas suversta, žemės dirbimo įrankiai išmėtyti — kur dirbta, ten ir palikta. Laukuose akmenis kojomis spardo, o tuo tarpu kieme neišbrendama makalynė, trobos be pamatų. Jam „nėra laiko“ surinkti iš dirvų akmenis ir suvežus, sunaudoti kiemui išgrįsti ar pamatui. Juk tam jokio pinigų nereikia. Tik truputį daugiau noro prie darbo ir tvarkos pamėgimo.

Tai dar pakenčiami apsilaidėliai. Bet kas su tokiais „gaspadoriais“ veikti, kurie žemę užleidžia: nebeįdirba, nepatvėšia, palieka dirvonauti; jų žodžiais tariant — „duodu pailsėti žemei“. Arba jei ir pasėja, tai tokiu laiku (rudenį ir pavasarį), kada visų rūpestingų valstiečių pasėliai jau seniai žaliuoja. Šieną šienauja kol apšala. Tur būt netikėtai, kad keletas „gaspadorių“ mano apylinkė dar tebeplaua šieną. Arba, kas blogiausia, dar pradeda ruošti žemę rugių sėjai. Valstiečių išrinkti komitetai turi imtis žygių, jei toks betvarkėlis pats nesugeba. Arba kad ir toks „dalykėlis“: štai

Valstietis Juozas Dovydenas

Reikia pertvarkyti pieno vežimą

Dabartiniu laiku visoje Tarybų Lietuvoje yra daug grietinės nugriebimo punktų. Valstiečiai-ūkinkai į juos stato pieną. Daugumas grietinės nugriebimo punktų ūkininkams grietinę tik nugriebia, bet sviesto negamina. Nugriebtoji grietinė vežama į tą pieninę, kuriai priklauso grietinės nugriebimo punktą. Grietinė daugiausia veža patys valstiečiai — pieno statytojai, iš eilės. Bet tokiu grietinės vežimu į pieninę, t. y. iš eilės, yra skriaudžiami mažieji valstiečiai. Nors dabar dvarų nebebus, bet tarp 6 ir 30 ha irgi nemažas skirtumas. Todėl dabar grietinės pieno statytojai turėtų vežti ne iš eilės, bet pagal žemės turimą kiekį, karvių turimą kiekį arba pagal pristatomo pieno kiekį. Būtų gera, kad tai grietinės nugriebimo punktuose būtų įgyvendinta ir tuo padarytas galas valstiečių-mažiečių skriaudai.

Vyt. Šadauskas

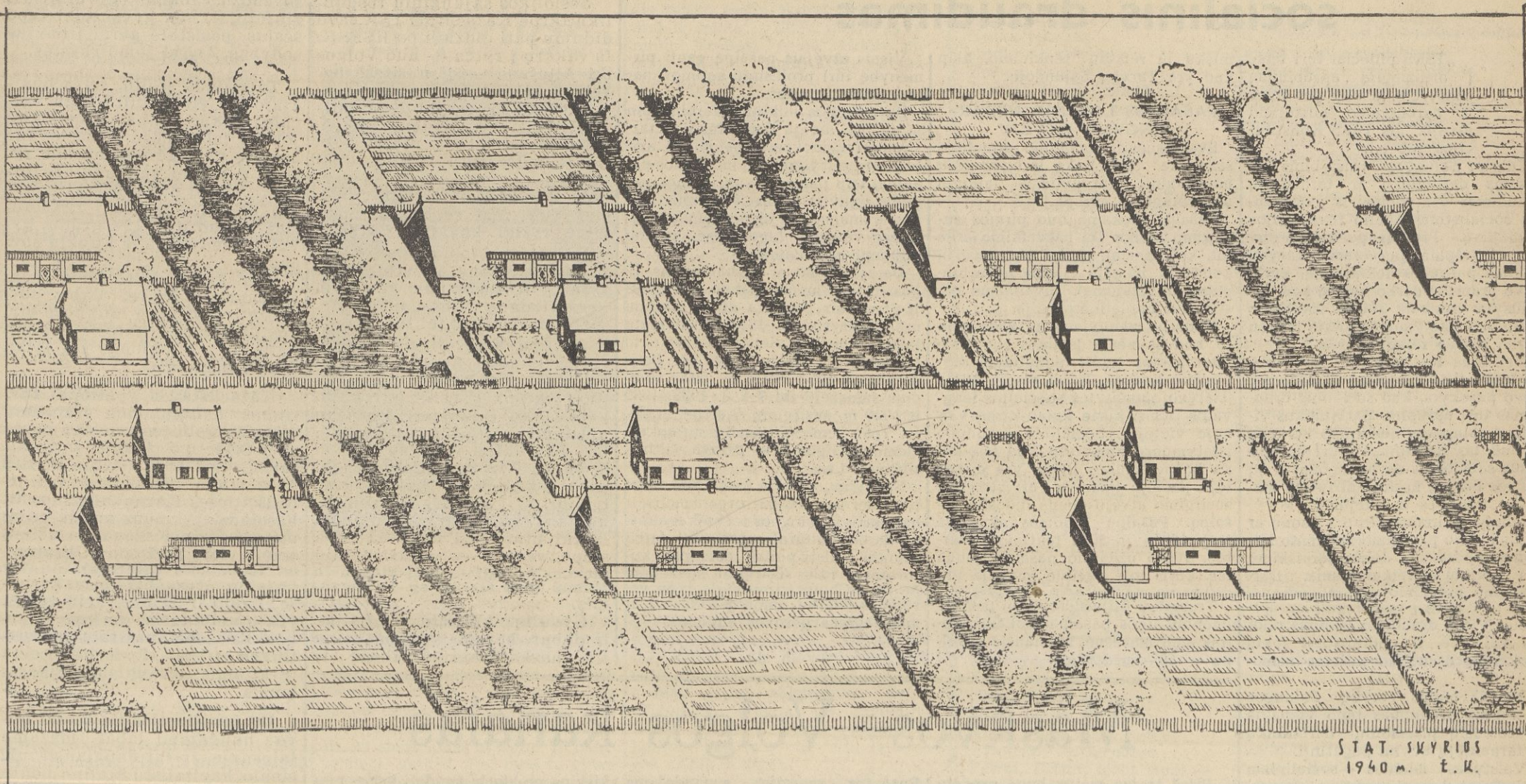
vininkas pieno ir per mėnesį tiek nepristatė, kiek 100 ha savininkas per dieną, bet grietinę į pieninę turėjo vežti abu lygiai.

Valstiečiui-mažaežiui grietinės vežimas į pieninę sudaro rūpesčio ir išlaidų. Kadangi ne visi mažieji turi arklis, tai grietinė vežti reikia samdyti ir arklį, kuris dienei kaštuoja 5 ir daugiau litai, o, be to, tenka sugaišti ištisą dieną.

Kadangi dabar Lietuva tvarkosi naujais teisingais pagrindais, reikėtų ir šitą neteisę pašalinti. Nors dabar dvarų nebebus, bet tarp 6 ir 30 ha irgi nemažas skirtumas. Todėl dabar grietinės pieno statytojai turėtų vežti ne iš eilės, bet pagal žemės turimą kiekį, karvių turimą kiekį arba pagal pristatomo pieno kiekį. Būtų gera, kad tai grietinės nugriebimo punktuose būtų įgyvendinta ir tuo padarytas galas valstiečių-mažiečių skriaudai.

GRUPINIŲ ŪKIŲ SODYBOS

STAT. SKYRIUS
1940 m. E. K.

I.

Jei sodybų grupei yra parinkta graži ir aukšta vieta prie gero kelio, lengvai nusausinama, tinkanti trobesių statybai, sodams ir daržams, tai tolimesnis jos tvarkymas sunkumų nesudarys.

Tačiau ir geriausiai parinktą vietą galima padaryti, jei pradėsime kiekvienoje sodyboje statyti trobesius be suderinimo, be plano, kaip kam į galvą ateina. Todėl pirmas sodybų grupės tvarkymo darbas yra gerai apgalvotas smulkus išplanavimas. Nuo to, kaip jis bus atliktas, priklausys būsimos grupinės sodybos gražumas ir ūkininkavimo patogumai kiekvienoje sodyboje. Todėl darant vidutinį sodybų išplanavimą, reikia neužmiršti visos grupinės sodybos vaizdo, kuris turi turėti vidutinį darnumą ir kartu de-

rintis prie vietos aplinkos.

Atlikdami sodybų išplanavimus, susidursime su visa eile klausimų, kurie turi kartu ir ūkinės, ir estetiškos reikšmės. Pavyzdžiui, kokių atstumu nuo gatvės arba kelio turi būti statomi gyvenamieji trobesiai. Tinkamas šio atstumo parinkimas, kuris derinsis su trobesių aukščiu bei jų padėtimi vietoje, duos gražų, jaukų visos grupinės sodybos vaizdą. Netinkamas santykių parinkimas gadinys bendrą išpūdį. Atrodo, kad statybos įstatymu nustatytas atstumas 50 m yra netinkamas. Jis buvo pritaikytas vienkiemiams, kuriuose kaimynas nuo kaimyno stengėsi bėgti kuo toliau ir taip pat bijojo, kad iš vieškelio neužsuktų nepageidaujami pakeleiviai. Šie momentai grupinėse sodybose atpuola. Statyti gyvenamuosius namus per daug arti gatvės, plento ar vie-

kelio neleidžia dulkės ir įkirus vėžimų bilesys. Tačiau Tarybų Lietuvoje valstiečių gėrbūvis turės kilti, ir gal jau netoli tas laikas, kad per kaimus ir grupines sodybas bus padaryti keliai iš tokios kelio dangos, kuri panaikins ir dulkes, ir bilesį (asfaltas, bitukas ir t.t.). Tuo būdu lieka nustatyti tokį atstumą, kuris teiktų kuo daugiau jaukumo ir patogumo. O tą tikslą, atrodo, galėtų pasiekti 8—10 m atstumas nuo gatvės arba kelio krašto. Žemės plotas tarp gatvės ir gyvenamojo namo būtų naudojamas iš dalies poilsio darželiu, iš dalies sodui.

Toliau iškilis klausimas, kiek ir kokių trobesių reikia statyti sodyboje ir kuriuo būdu juos geriausia statyti. Lietuvoje nuo senovės yra išgyvenęs paprotys pristatyti kuo daugiausia ūkio trobesių. Tokio turtingo krašto kaip Olandija, 10 ha

valstiečiai dažniausiai turi tik vieną trobesį, o daugiausia tai du trobesius. Tuo tarpu Lietuvoje kiekvienas ūkis, be gyvenamojo namo, statosi dar tvartus, daržinę, kluoną, svirną, pirtį ir t.t. Atrodo, lyg visa tai ūkiui būtų reikalinga. Gi tikrumoje turėti per daug trobesių ūkiui yra nuostolinga. Juk trobesių statyba yra brangi ir ilgiems metams ūkį ekonomiškai apsunkina. Trobesių reikia tik tiek statyti, kiek jų yra būtina. Ypatingai svarbu kuo tiksliausiai sunaudoti kiekvieną ūkiško pastato vietelę, o ypač visas pastoges. Mūsų gyvenamųjų namų tvartų ar svirnų pastogės daugumoje neišnaudojamos. To neturi būti naujai statomuose grupiniuose ūkiuose, kuriems projektus, planus ir nurodymus duos statybos specialistai. Kuo mažiau mes išleisime ūkio trobesių statybai, tuo daugiau

lėšų ir darbo galėsime duoti žemei, kuri yra žemės ūkio produkcijos pagrindas.

Grupinėse sodybose daugiausia bus 8—10 ha didumo ūkiai. Kadangi gyvenamąjį namą jungti su tvartais yra ne higieniška, tai patartina statyti 2 trobesius, bet jokių būdu ne daugiau.

Brėžinyje yra parodytas bendras grupinės sodybos vaizdas. Sodybos suprojektuotos abiem kelių pusėm. Kiekvienoje sodyboje matome gyvenamąjį namą ir didesnę ūkio trobesį, kuriame telpa tvartai gyvuliams, daržinė šienui ir šiaudams ir vežiminė. Grūdams sudėti bent laikinai galima panaudoti gyvenamojo namo pastogę. Be to, sodyboje telpa didelis sodas iš 30 medžių, daržai ir poilsio darželis.

Ing. P. Šklėrius.

Agronomų vieta gamyboje, bet ne raštinėse

Tokia antraštė idėjo vedamąjį „Pravda“ rugsėjo mėn. 21 d. Kadangi straipsnyje keliamos mintys gali būti idėmos ir mūsų respublikos valstiečiams bei agronomams, tai tenka jas pakartoti. Straipsnyje pabrėžiama, kad partija ir vyriausybė nuolat rūpinosi parengti gausius žemės ūkio specialistų kadrus. Per paskutinius 10 metų parengta daugiau kaip 31.000 agronomų su aukštojo mokslo ir 78.000 — su viduriniojo. Bet pasirodo, kad ž. ū. specialistai nebuvo teisingai paskirstyti. Šių metų pradžioje įvairiose žinybose dirbo 45.000 specialistų su aukštojo mokslo. Iš jų tiesioginiai kolchozuose ir mašinų - traktoriuose stotyse dirbo tik apie 5000 žmonių. Tai yra tik 11% tiesioginiai darbo gamyboje, o 89% raštinėse, kabinetuose.

Toliau „Pravda“ taip rašo: „Daugelis iš jų dirba tokį darbą, kurį sėkmingai gali atlikti žmonės, neturį specialaus žemės ūkio mokslo. Ir štai, nutolę nuo savo pašaukimo srities, nuo savo tiesioginio darbo, kuriam juos parengė valstybė, daugelis iš jų pradeda palaipsniui diskvalifikuotis, netekti įgytų žinių. O kokią neįkainojamą naudą šitie specialistai atneštų kolchozams, jei jie pasižvelgtų tam darbui, kuriam mokėsi! Spaudoje jau daug kartų buvo pranešama, kad daugelio agronomų sritiniuose žemės ūkio skyriuose darbas yra neproduktingas. Prikalti prie kanceliarinio stalo, apkrauti įvairių apyskaitų ir parėdymų rašymu, jie yra reti svečiai kolchozuose. Jie dažnai kolchozinio

gyvenimo iš tikrųjų nepažįsta ir negali suteikti kolchozams nuolatinės konkrečios pagalbos. Rezultate — žmonės nekartą dirba pusiau tuščiomis. Net mašinų ir traktorių stočių agronomai dažnai yra pastatomi į tokias sąlygas, kad jie negali atlikti savo tiesioginių prievolių. Jiems priskirta daug kolchozų. Kaip galima visur suspėti? Be to dar, dažnai agronomai neturi susisiekti priemonių. Kas nematė agronomų, kurie iš vieno kolchozo kitą pasiekia, pasinaudodami kokia nors važiuojančiųjų pro šalį proga ar stačiai pėsti? Užversti, kaip ir jų kolegų sritiniuose žemės ūkio skyriuose, visokiais kanceliariniais darbais, jie negali vykdyti kasdieninio agro-techninio kolchozų vadovavimo.

Dar toliau: „Yra beprasmiški, neišlaiką kritikos tvirtinimai, kad mokslines kvalifikacijas tariamai galima didinti tik laboratorijose, miestuose, didelėse įstaigose. Tarybų agronomus vadina politinių laukų inžinieriais. Iš tikrųjų, visi jie gali ir turi būti tokiais inžinieriais. Tuo tarpu kai kur agronomas buvo paverstas paprastu patarėju, dažnai tokiu, su kurio nuomone iš viso neprivaloma skaitytis. Agronomas yra didelė jėga kolchoziniame kaime. Jis turi būti tikras kolchozinės gamybos organizatorius ir vadovas, jo žodis turi būti autoritetingas, jo nurodymai — privalomi. Sudaryti tokias sąlygas agronomui, apsupti jį dėmesiu, kurio jis yra vertas, — yra kiekvienos partinės ir tarybinės organizacijos, kiekvieno kaimo ko-

munisto prievolė.

Straipsnis užbaigiamas linkėjimais dvylikai tūkstančių agronomų, inžinierių, veter. gydytojų ir kt. žemės ūkio specialistų, kurie po etatų peržiūrėjimo nuo š. m. lapkričio mėn. miestų kabinetus turės palikti ir išeiti į kaimą, į tiesioginę žemės ūkio gamybą.

Pacitavęs kai kurias „Pravdos“ straipsnio vietas ir mintis, norėčiau pereiti prie savo krašto agronomų. O kaip gi pas mus? Ar mūsų agronomai dirba tiesioginį žemės ūkio gamybos darbą? Atrodo, kad ne. Pradėsime nuo viršūnės. Buvusių Ž. ū. Rūmų centre kiekvienam skyriuje sėdėjo po kelis agronomus. Iš viso centre dirbo agronomai. Ką jie dirbo? Neapsiriksiu pasakęs, kad 80% jų dirbo eilinį kanceliarijos darbą. Jie rašė raštus apie provincijos specialistų atleidimą atostogoms, apie perkėlimą iš vienos vietos į kitą, jie redagavo atsakymus (daugiausia neigiamus) į ūkininkų įvairius prašymus, jie tikrino visokių pašalpų išmokėjimo sąrašus ir sąskaitas, pagaliau jie rašinėjo ant vokų adresus ir skirstė korespondenciją provincijai. Tokius darbus dirbo agronomai su aukštojo mokslo!

Provincijoje dirbą agronomų kadrai, iš karto gal atrodo, dirbo kaime. Jie daug po kaimus važinėjo. Iš vieno rajono kampo skubėjo į kitą ir vėl atgal. Prieš trejetą metų aš apskaičiavau vieno rajono agronomo darbą, pasinaudojęs jo dienorašio užrašais. Per metus jis dirbo 290 dienų ir atliko 363 įvairaus po-

būdžio darbus. Jeigu tie darbai būtų sukoncentruoti vienoje vietoje, mano apskaitymu, juos dirbant reiktų sugaišti maždaug 880 valandų arba po 3 val. kas darbo dieną. Bet šito agronomo darbas buvo išmėtytas plačiame rajone ir jis per metus turėjo apkeliauti 6770 km. Kadangi jo susisiekimo priemonė buvo arklis, tai kelionėje jis kasdien sugaišdavo vidutiniškai po 5 val.

Taigi ligšiolinį mūsų agronomų darbą sutrumpintai tegalima taip charakterizuoti: centro agronomai rašė, o provincijos — važinėjo. Produktingam savo specialybės darbu dirbti jie turėjo per mažą laiką.

Be abejonų mūsų agronomų darbas turės persiformuoti. Naujas darbo gaires nustatinėjant ir naujus etatus sudarant vienos sąlygos nereikia užmiršti: bent 50% sumažinti agronomams raštinės darbų ir bent 50% kelionių. Centre agronomų tik tiek tereikalinga, kiek reikia žmonių atskiroms darbo sritims planuoti ir vadovauti. Visą raštinės darbą pilnai galima atiduoti mažesnių kvalifikacijų žmonėms.

Rajonų agronomams reikia duoti konkrečius uždavinius ž. ū. gamyboje. Šiuo atveju graži pradžia jau padaryta. Apie 50 agronomų paskirta į valstybinius ūkius. Čia jie gaus visi konkrečius uždavinius: gaminti valstiečiams gerą sėklą, auginti veislinę medžiagą, atlikti įvairius tiriamuosius darbus ir pan.

Nuo ateinančio pavasario kitiems 50-čiai agronomų gal būt teks užimti mašinų-traktorių stočių vedėjų

vietas. Jie vėl gaus konkrečius uždavinius: pirmiausia suarti 700.000 ha pelkių, paversti jas derlingomis pievomis; toliau sumechanizuoti ž. ū. darbus ir t. t.

Likusieji provincijos agronomai ir kiti specialistai t. p. turės gauti konkrečius gamybinius uždavinius. Gana to beprasmiškas važinėjimas, gana pustutės propagandos. Agronomo mokslas ne žirniais į sieną barsyti. Jis turi atlikti sunkų, bet garbingą žemės ūkio gamybos darbą. Agronomas turi būti pirmas artojas, pirmas sėjikas.

Agr. P. Vasinauskas.

Tarybų Sąjungos valstybinis socialinis draudimas

„TSRS piliečiai turi teisę į medžiaginį aprūpinimą senatvėje, o taip pat ligos ir darbingumo nustojo atveju.“ (Iš TSRS Konstitucijos 120 p.).

Tarybų Sąjungos valstybinis socialinis darbininkų ir tarnautojų draudimas yra vienas iš svarbiausių socialistinės Spalio revoliucijos laimėjimų. Praėjus penkioms dienoms po Spalio perversmo, Tarybų valdžia paskelbė deklaraciją, kuria buvo pranešta darbo klasei, kad vyriausybė pradeda ruošti socialinio draudimo įstatymus, suderintus su darbo klasės reikalavimais.

Netrukus tuo reikalu buvo paskelbta eilė dekretų. Dekretuose buvo pasakyta, kad socialinis draudimas turi aprūpinti darbininkus visais darbingumo nustojo atvejais ir kad tas draudimas turi aprėpti visus samdomus darbo žmones ir jų šeimos narius, neskiriant lyties, amžiaus, tautybės ir tikėjimo.

Pilietis, priimtas dirbti į įmonę ar įstaigą, nuo priėmimo momento laikomas apdraustu. Jokių pareiškimų nei ankietų nereikalaujama. Darbingumo netekimo atveju apdraustieji turi teisę į medžiaginį aprūpinimą. Visas draudimo išlaidas duoda valstybė, ir apdraustieji jokių mokesčių draudimo kasoms nemoka.

Per 22 metus Tarybų Sąjungos socialinis draudimas tapo viena iš svarbiausių priemonių darbininkų ir tarnautojų būviui pagerinti.

Valstybės išlaidas socialiniam draudimui, t. y. ligonių pašalpoms, senelių pensijoms, vaikų aptarnavimui, poilsio namams išlaikyti, metai iš metų didėja. Per pirmąjį penkmetį socialinio draudimo reikalams buvo išleista 10,4 milijardai rublių, o per antrąjį penkmetį — 32,5 milijardai rublių, t. y. pusketvirtu karto daugiau. 1940 metų socialinio draudimo biudžetą sudaro 8 milijardai 779 milijonai rublių.

IS KUR GAUNAMOS SOCIALINIAM DRAUDIMUI LĖŠOS

Socialinio draudimo lėšas sudaro įmonių ir įstaigų draudimo mokesčiai. Kiekviena įstaiga ir įmonė valstybės nustatytus draudimo įmokėjimus įmoka atitinkamai profesinei sąjungai.

Įmokėjimų tarifai nevisoms įmonėms vienodi. Pav., anglies pramonė moka 9% darbininkams ir tarnautojams išmokamų atlyginimų, tabako pramonė 7,3% ir t. t. Jokių išskaitymų draudimo reikalams iš apdraustųjų atlyginimo daryti negalima.

Tokiu būdu, socialinis draudimas yra priedas prie darbininkų ir tarnautojų gaunamo atlyginimo.

Tokio socialinio draudimo nėra nė viename kapitalistiniame krašte.

KAM SUVARTOJAMOS SOCIALINIO DRAUDIMO LĖŠOS

Nedarbo nebuvimas Tarybų Sąjungoje leidžia sunaudoti visas tas lėšas, kurių reikėtų bedarbių pašalpoms.

Socialinio draudimo lėšas profesionalios sąjungos leidžia šiems reikalams:

- darbininkų ir tarnautojų pašalpoms, jiems laikinai nustojus darbingumo;
- apdraustųjų gimdymo pašalpoms ir pašalpoms kūdikiui maitinti per 9 mėnesius;
- apdraustųjų ir jų šeimų narių laidojimo pašalpoms;
- invalidų, senelių, našlių, našlaikių pensijoms. Be to, pensijas dar išmoka socialinio aprūpinimo organai iš specialių valstybės biudžeto kreditų;
- poilsio namų, sanatorių ir kurortų organizacijai, statybai ir išlaikymui;
- gydomajam ligonių maitinimui specialiose valgyklose;
- fizinio lavinimo, kultūros ir poilsio parkų, turizmo reikalams ir savišalpos kasoms finansuoti;
- daug lėšų išleidžiama motinų ir kūdikių globai.

Iš šito nepilno socialinio draudimo reikalų sąrašo matyti, kad nė vienoje kapitalistinėje šalyje nėra tokio plataus visapusiško darbininkų ir tarnautojų kultūrinio-gyven-

miškų jų reikalų tenkinimo, kaip kad yra Tarybų Sąjungoje.

PAŠALPOS LAIKINIO NEDAR-BINGUMO ATVEJU

Svarbiausioji socialinio draudimo šaka yra darbininkų ir tarnautojų medžiaginis aprūpinimas laikinio nedarbingumo atveju.

Pašalpa mokama nuo pirmos susirgimo dienos iki pasveikimo arba tol, kol specialieji gydytojų ekspertų komisija nustato visišką nedarbingumą (invalidumą). Invalidams paskiriama nuolatinė pensija.

Nedarbo nebuvimas privedė prie to, kad įmonės ir įstaigos gyvai suinteresuotos turėti nuolatinius darbininkų kadrus. Todėl visoje eilėje įstatymų numatytos specialios lengvatos tiems, kurie ilgiau dirba vienoje vietoje. Socialinio draudimo įstatymuose numatyta, kad tas, kuris be pertraukos ilgiau yra dirbęs toje pačioje įmonėje ar įstaigoje, susirgimo atveju gauna didesnę pašalpą. Pašalpų didumas svyruoja tarp 100% ir 50% faktinio uždarbio. 100% uždarbio pašalpa gauna tas, kuris toje pačioje įmonėje yra dirbęs ne mažiau kaip 6 metus.

Trumpiau dirbusiems toje pačioje įmonėje ligos pašalpa mokama atitinkamai mažesnė. Mažiausia pašalpa — 50% uždarbio.

Visais atvejais pašalpą gauti pirmenybę turi profesinių sąjungų nariai prieš nenarius.

Be pašalpos laikinio darbingumo nustojo atveju darbininkai ir tarnautojai nemokamai naudoja ambulatinę ir ligoninių medicinos pagalbą, taip pat gauna medicinos pagalbą gydytis namie. Nežymus mokeskis imamas tik už perkamus vaistinėse vaistus. Ligoninėse vaistai teikiami nemokamai.

Darbininkams ir tarnautojams ligos metu medžiagiškai aprūpinti 1940 metais paskirta du su viršum milijardai rublių. 1925—1930 metų laiko tarpe kiekvienam darbininkui tekdavo po 8½ nedarbo dėl ligos dienos, o 1931—1935 m. šitas skaičius sumažėjo iki 7½ d. 1938, 1939 ir 1940 m. susirgimų skaičius mažėjo. Ypač sumažėjo susirgimų apkrečiamomis ligomis — džiova, šiltine, sifiliu ir t. t.

Susirgimų mažėja todėl, kad visur įvedama socialistinė organizacija ir naujausioji gamybos technika, aukšta darbo kultūra, reguliarus darbo žmonių poilsio poilsio namuose, kurortuose; prie susirgimų mažėjimo prisideda butų ir mitimo sąlygų gerėjimas, darbo žmonių kultūros ir medžiaginės gerovės augimas.

(b. d.)

Kazachijos TSR

Sešiolikos sąjunginių respublikų tarpe Kazachijos TSR savo didumu pati didžioji po RSFSR. Iš vakarų į rytus — nuo Volgos iki Altajaus — ji nusitęsė beveik 3 tūkstančius kilometrų.

Didžioji tos respublikos dalis — sausa, be vandens stepė. Kazachijos pietuose dirva, dirbtinai sudrėkinta kalnų upių vandeniu, duoda puikius derlius. Kazachstane auga kviečiai, cukriniai runkeliai, modvilnė, ryžiai, kenafas ir kita.

Didelės stepių ganyklose ganosi milijonai galvijų, ypač avių. Kazachstanas duoda kraštui daug vilnos, odos, mėsos ir mėsos produktų.

Iki Spalio revoliucijos Kazachijos liaudis buvo galutinai prislėgta caro valdininkų, vietinių kulokų (bajų) ir kunigaikščių (manapų). Kazachų didžiulia vertėsi gyvulininkyste. Klajokliai — gyvulininkai iš vietos į vietą sekiojo paskui savo gyvulius po Kazachstano teritoriją. Pavasarį Kazachstane ganyklomis tampa trumpam laikui pražydusi dykuma arba stepė, vasarą — aukštikalnių pievos, rudenį — vėl stepė, o žiemą upių šlaitai su jų pievomis.

Gyvulių klajojimas užsiliko ir dabar, bet su kaimene teina tik neskaitlingi kolchozų ir

sovchozų čabanai (gyvulių prižiūrėtojai), o gyventojai tapo sėslus, pasistatė gerai įrengtas sodybas, ėmėsi žemdirbystės.

Tapdamas sėsliu, kazachas — klajoklis virto kultūringu kolchozininku. Vakarykščiai klajokliai laistomose Kazachstano žemėse pasiekė pasaulinius ryžių, cukrinių runkelių rekordus. Vietoj daugybės klajoklinių ūkelių, sukurta 7 tūkstančiai kolchozų ir 193 grūdų, gyvulių, medvilnės ir kitokių sovchozų.

Ten, kur kadaise žemę ardavą paprasta žagre, dabar sovchozų ir kolchozų laukuose dirvos dirbamos traktoriais, kombainais, kitokiomis šių laikų ūkio mašinomis.

Kazachstanas ypatingai turtingas naudingomis iškasomis. Jo gelmėse yra virš pusės visų Sovietų Sąjungos vario atsargų, virš 60% švino ir virš 40% cinko. Respublikos centre išsitiesęs Karagandos anglių baseinas. Akmens anglių gavybą atžvilgiu Karaganda užima trečią vietą po Dono (Ukraina) ir Kuznecko (Sibiras) anglių baseinų. Kazachstano vakaruose, Uralo ir Embos upių tarpe, yra stambiausios naftos atsargos. Kazachstanas taip pat turtingas auksu, fosforitais, cina ir kitomis brangiomis iškasomis.

Iki revoliucijos tie turtai buvo naudojami labai mažame laipsnyje, ir tai daugiausia užsienio kapitalistų. Stalino penkmečių metu prasidėjo fabriku, šachtų, iekškoviečių ir kitų įmonių statyba.

Šita statyba susidūrė su rimtais sunkumais. Respublika neturėjo kelių. Dabar Kazachstano teritorija praturtėjo naujomis geležinkelio magistralėmis, nutiestomis per stepes, per dykumas ir kalnynus. Pirmoji jų buvo Turkestano — Sibiro geležinkelis, sujungęs Sibirą su Kazachstanu ir Vidurine Azija. Antroji magistralė eina iš Sibiro per anglinę Karagandą Balchaš ežero linkui, ant kurio kranto pastatytas vienas didžiausių krašte vario liejyklų kombinatas. Nuo to kelio nusitęsė linija link Džezkazgano, pačios didžiausios vario gimtavietės, ir link Magnitogorsko (Uralas), kur eina Karagando anglis. Geležinkeliai nutiesti ir į Embos naftos gimtavietes, į turtingą Altajų. Tarybų valdymo metais respublikoje taip pat nutiesta daug tūkstančių kilometrų vieškelio ir plentų.

Kazachstanas labai kentė be vandens. Bolševikai nugali ir šitą sunkumą. Pagal tikslų planą dirbtinai sudrėkinti istisi rajonai, padaryti vandens atsargų baseinai ir vandentiekiai.

Respublika neturėjo kvalifikuotų nacionalinių kadrų. Jie pradėta ruošti gamyboje, mokykloje, technikumuose, aukštesiose mokyklose. Neseniai buvęs klajoklis tapo šachtininku, švino fabriko darbininku, garvežio mašinistu, inžinieriu-geologu, kelių tobulintoju, gydytoju, pedagogu.

Ankstyvesnės dykavietės atsirado pramonės miestai: Karaganda, Karsakpai, Balchaš, Ačisai ir kt.

Iki revoliucijos Kazachstanas neturėjo teatro. Dabar respublikoje 26 teatrai ir sava filharmonija. Nebūto žydėjimo pasiekė Kazachų liaudies dainų akynų — menas, kurių tarpe pirmuoju visai Sąjungai žinomas seniausias ir stambiausias akynas Džambul, TSRS vyriausybės apdovanotas trimis ordinais.

Kazachstano sostinė — miestas Alma-Ata (reiškia „Obuolių tėvas“) — vienas gražiausių TSRS miestų. Jis išsitiesęs kalno papėdėje, tarp begalinių obelių sodų, didingų, amžinai sniegotų, kalnų fone.

Maskvos—Volgos kanalas

Prieš trejus metus buvo pradėta Maskvos — Volgos kanalo, grandioziškiausio Stalino epochos kūrinių, eksploatacija.

1933 m. atvyko pirmieji darbininkai prie darbų, o 1937 metais kanalas jau buvo užbaigtas. Visi darbai buvo baigti galimai trumpiausiu laiku. Statybos metu buvo iškasta 200.000.000 kubinių metrų žemės, supilta 3.100.000 kubinių metrų betono ir gelžbetono, pastatytas 176 km geležinkelio ruožas. Darbams vykdyti buvo naudojama 160 garvežių, 1600 sunkvežimių ir 170 automatinų žemės kasti prietaisų. 6.000.000 vagonų buvo reikalingi statybos darbų įvykdymui. Traukinys, sudarytas iš tokio vagonų skaičiaus, būtų 54.000 kilometrų ilgio.

Cia, kur prasidėjęs kanalas, kur neseniai tekėjo Volga, dabar yra didžiulis ežeras — „Maskvos ežeras“, 327 kv. kilometrų ploto. Tame vandens rezervuare yra 80.000.000 kubinių vandens. Pirm „Maskvos ežero“ užtvėnkimo, toje vietoje buvo daug kaimų ir Korėvo miestas. Iš tos zonos į naujas vietas buvo perkelti 6.700 ūkių trobesiai ir 25.000 gyvenamųjų namų. Nežiūrint darbų grandioziškumo, kanalo statyba buvo įvykdyta 7 kartus greičiau, negu Panamos kanalo statyba, kuri užtruko 32 metus.

Maskvos — Volgos kanalas vandenį gauna iš Volgos tvenkinio, kurį sudaro pylimas, 10 kilometrų aukščiau Dubno upės žiočių. 180 kilometrų kanalu Volgos vanduo teka į Maskvos upę. Apie 300 pastatų buvo pastatyti: 7 dideli geležiniai tiltai, 11 šliužių, 7 elektros stotys ir kt. 5 galingos siurblių stotys perkelia Volgos vandenį aukščiau ir aukščiau, nukreipdami jį į Tarybų Sąjungos sostinės pusę. Kanalo mechanikieji įrengimai teikia didelius kiekius elektros energijos — apie 300 milijonų kilovatų per valandą.

Pusė tos energijos sunaudojama kanalo įrengimo reikalam.

Kanalo statytojai, rūpindamiesi pastatų patogumu ir siekdami, kad sudėtingos mechaninės dirbtuvės veiktų didžiausiu tobulumu, nepamiršo suteikti kanalo statybai reikalingas architektoniškas formas. Visa, kas buvo galima, buvo išnaudota architektūros, kultūros ir tapybos atžvilgiais. Visur, kur buvo galima, buvo papuoštos terasos. Skulptūromis, vaizduojančiomis įvairius epizodus, yra papuoštos kanalo stotys. Ypač gražiai išpuošta yra centrinė Chimkino vandens prielauka, kuri yra viena gražiausių Maskvos pastatų.

Tris metus nuo kanalo perdavimo naudojimui pilnai pradėjo pasireikšti jo milžiniška reikšmė. Kanalas atveria susisiekimą iš Volgos į Maskvos upę dideliais keleiviniais laivais, galima gabenti milžiniškus

kiekius prekių ir naudoti neišsemiamus energijos šaltinius.

Per tris metus pro šliužus praėjo 160.000 laivų su 4.800.000 tonų krovinių, 6.300.000 keleivių. Per elektros stotis pertekėjo 3.757 milijonai kubinių metrų vandens. Tokius kiekius vandens Maskvos upė galėtų duoti tik per 15 metų. Dabar sostinės gyventojai sunaudoja keturis kartus daugiau vandens, net iki 200 litrų į parą. Vandens suvartojimo atžvilgiu dabar Maskva užima vieną iš pirmųjų vietų Europoje.

Kanalas turi savo laivyną: prabangiai įrengtų keleivinių laivų ir garlaivių, šaltai varomų laivų, buksirų, kuterių ir dujomis varomų.

Kanalo išsiplėtojimui atsiveria didelės perspektyvos. Ryšium su Volgos kanalo rekonstrukcija į sostinę eis dar daugiau prekių, didelis keleivių judėjimas ir labai žymiai išaugs Maskvos uostai.

Sparčiai rengiamasi 1941 m. visos sąjunginei žemės ūkio parodai

Maskva, TASSAS. Į visos sąjunginės žemės ūkio parodą kasdien atgabenama po keturis penkis šimtus šių metų derliaus pavyzdžių — eksponatų. Itin gausiai šių metų derlius atstovaujamas Užkaukazio, Šiaurės Kaukazo ir Krymo sričių paviljonuose.

Krašto kolchozuose ir sovchozuose sparčiai rengiamasi 1941 metų parodai. Jau yra parengti patys geriausi grūdų pavyzdžiai. Taip pat rengiami techninių kultūrų eksponatai. Spalio ir lapkričio mėnesį į parodą bus atgabenta 400 tonų vaisių, daržovių ir cukrinių runkelių. Visa tai Maskvoje bus saugojama specialiuose šaldytuvuose. Didelė

dalis tokių eksponatų, kurie greitai genda, bus saugojama vietoje ir tie eksponatai į parodą bus atgabenti tik ateinančių metų pavasarį.

1941 metų visos sąjunginės žemės ūkio parodoje eksponatų bus žymiai daugiau, negu dabar. Elta.

Maskva, TASSAS. Didesnėje Tarybų Sąjungos dalyje šių metų sėjos žiemkenčiai vešliai sudygo ir želia palankiomis aplinkybėmis. Jiems labai padeda augti palyginti šiltas oras ir pakankamas drėgmės kiekis. Elta.

TSRS Liaudies Komisarų Tarybos nutarimas

DEL SVETIMŲ KALBŲ MOKYMO VIDURINĖS IR AUKSTOSIOS MOKYKLOSE

Maskva, TASSAS. TSRS Liaudies Komisarų Taryba priėmė nutarimą dėl svetimų kalbų mokytojų mokymo vidurinėse ir aukštesiose TSRS mokyklose. Tuo nutarimu vienos iš svetimų kalbų (vokiečių, anglų arba prancūzų) mokymas turi būti įvestas ligi 1943 metų visose vidurinėse federatyvinių respublikų mokyklose. Kiekvienas studentas, baigdamas aukštąją mokyklą, turi mokėti be sunkumų skaityti specialią literatūrą ir kalbėti svetimomis kalbomis. Svetimų kalbų mokytojų paruošimas bus pagyvintas. 1940—1942 metų bėgyje į svetimų kalbų pedagoginius institutus bus priimta 23.150 asmenų. Be to, 24.000 svetimų kalbų mokytojų išeis pasitobulinimo kursais. Elta.

Didžiausieji Lietuvoje aliejaus fabrikai

„RINGUVA“

Kaune, tel. 41715 ir 41693. Šiauliuose, tel. 704

siūlo pieno perdirbimo bendrovėms geriausios rūšies

sėmenines išspaudas

Apsirūpinkite išspaudomis dar senomis kainomis

Antanas Venclova — pažangos

Teofilis Tilvytis

ARTOJĖLIAI

rašytojas

Antano Venclovos talentas pasireiškė lietuvių literatūros tamsiausiame periode. Todėl jis su savo apysakomis, su savo eilėraščiais, su savo kūrinių įvertinimais visada susidurdavo su reakcijos puolimu. Apy sakose „Žmogus tarp piūklo“, „Nežinomi vardai“ vaizdavo darbininkų kovą, naujų dienų svajonę.

Su apysakomis „Beržai vėtroje“ Venclova įėjo į lietuvių literatūrą, kaip pažangiųjų idėjų rašytojas. Dar ryškiau jo talentas ir progresyviškumas pasireiškė didžiulame romane „Draugystė“.

Darbo valstiečio sūnaus erškėčių kelias į mokslą, kaimo skurdas, pavergta žemė, centrų kilimas, dvaro puotos, buržuazinių ponių dykinėjimas, aukštų valdininkų moralinis supuvimas, išeikvojimai (tariant mandagiai!), baliai — visa tai meniškai, gyvai ir su protestu atskleidžia „Draugystė“. Venclova savo romane nukaukavo smetonininkus, pliekia Spalių revoliucijos (scena su Montvilaitė!) ir komunistų partijos šmeižikus. Jis išreiškė didelę meilę liaudžiai. Jis uždega žmogų neapykanta senam gyvenimui. Jis rašo apie valstiečių vargus, nelaimės, skriaudas: „Čia... sprendavo daugelio žmonių likimas, bylos dėl žemės, reikėsi daugelio pailių ir žiaurių kaimo tragedijų finalai, iškraustymai iš namų, užmušimai ir padegimai. Čia atėjo brolis skusti tikro brolio, kad tas esąs komunistas, kad jį reikia pasodinti į kalėjimą...“

Nors valstiečio sūnus Gražulis buvo gabus, bet mokydamsis jis turėjo alkti, gyventi skurde, vaikščioti be darbo. Nes jis mylėjo liaudį ir nenorėjo už pinigų, už gerai apmokamą vietą parduoti savo pažinimą. Toks buvo kiekvieno padoraus jaunuolio likimas, Lietuvą dengiant reakcijos rūkams. Venclova romane pasakė didelę tiesą: ponai vagia, bet jų niekas nebaudžia. Jie laikomi net pagarboje. Už vagystę sėdi tie, kurie vagia po grūdėlį, po šiaudelį...

„Draugystė“ Venclovą stipriais saitais surišo su liaudimi, su kaimu, su žeme. „Draugystė“ atidengė tas lietuvių tautos kančias, kurios jau degino pastaruosius 22 metus, viešpataujant lietuviškajai buržuazijai. „Draugystė“ vienas veikalų, kuris geriausiai ir ryškiausiai demaskavo smetoniską režimą, pinigų patriotus, karjeristus, morališkai mirusius žmones, komunistų partijos šmeižikus (scena Cibulskio dvare ir Tutkaus istaigoje!).

Lietuviškoji buržuazija save pasivadino „šviesuoliais“. Tačiau Venclovos paprastas žmogus tuos ponus savo išmintimi, savo kultūra laug kur pralenkia. „Draugystėje“

Jis reiškė meilę skurstančiam kaimui ir šaukė jį tikėti nauju gyvenimu. „Trečiąjį Frontą“ uždarė, policija išbarstė spaustuvių eilėraščius, apysakas.

Su „Trečiuoju Frontu“ lietuvių literatūra pradėjo persiimti didesniu pažangumu, meile kaimui ir Tarybų Sąjungai. „Trečiojo Fronto“ įtakoje talentingiausia poetė Salomėja Nėris pasakė: „Nuo šandien aš pradėsiu kurti darbininkų klasei, liaudžiai“.

Eilėraščių „Pro karo dūmus“ Venclova pasmerkė antrąjį imperialistinį karą. Jis apdainavo baissią dabartį ir pro rūkus nupiešė laisvės saulę nušviestą gyvenimą: „Matau: darbo miestai mėlynuos [ateities toliuos, Aukštyn iškėlę galvas proletarų [fabrikai].

Į kalną kyla traktoriai saulolydy, Varpų brandumu siūbuoja kalvos Ir sukolektyvinti laukai.“

Taip Venclova dainavo, kai tėvynė suvo ašarų sraujose, kai valstietis žiūrėjo į žemę su dideliu sielvartu ir spaudžiamas sunkios vargų naštos. Šiuos eilėraščių žodžius cenzūra išbraukė. O už atspausdintus posmus „Pro karo dūmus“ Smetona Venclovą išvarė iš gimnazijos mokytojo mėgiamo darbo. Dar gi pasakė: „Kiek žinau, jis gabus. Galės gyventi...“ Toks buvo rašytojo likimas reakcijos metu. Tačiau žemė, laukai, apie kuriuos Venclova rašė, dainavo, išsilaisvino. Žemė, grūdus grįžo valstiečiui. Žemė džiaugiasi, ariama jos mylėtojo. Žemė žydės, siūbuos derlingais laukais, kad valstietis būtų laimingas arimų žmogus.

Liaudis suprato tą rašytoją, kuris žemei nušviesti sukūrė „Draugystę“. Liaudis jį išrinko į liaudies seimą. Žemė, kurią jis savo romane matė apdengtą nakties apsiaustu, prisikėlė, nusišypsojo, suspindėjo auksiniuose saulės spinduliuose, pražydo nauju gyvenimu. Ji daugiau artojai neaugins dirsių.

Venclova vaizduoja gyvenimą valstiečiui suprantama kalba, liaudiškai, paprastai ir kartu su stipriu meniškumu. Jis priklauso prie gerųjų lietuvių literatūros stilistų. Tatai paryškina jo „Beržai vėtroje“, „Draugystė“, „Naktis“. Jis yra liaudiškosios srovės rašytojas. O eilėraščių „Pro karo dūmus“, kai kuriuos „Trečiąjame Fronte“ ir „Draugystės“ epilogą galima laikyti socialinio realizmo pradū jo kūryboje.

Venclova marksistišku požiūriu įvertino revoliuciskų „Pelkių“ rašytoją Eptoną Sinklerį, prancūzų liaudies dainiaus Villono poeziją ir kit. Jis turi kritiko — literatūros vertintojo — gabumus.

Anglų de facto —
Kulką į kaktą.
Anglų de jure —
Žmogų nudūrė.
Lietuva tėvynė mū-ū-sų!...
(Ponas, nuimkit kepurę!)

Petras žemę mūs apgynė,
Jonas varto piniginę.
Gatvė juokiasi mergina,
Kad Petrelis žemę gina.
Petro nēr, nebēr šautuvo.
Jonas valdo jau Lietuvą.
Petras gatvė plytą skaldo,
Jonas Petrą rankoj valdo.
Petro niekas nebežino,
Joną jau Petru vadina.
Petras žemę sugrąžino,
Joną kryžiais nukabino.
Jonai, Jonai, Jonai mano,
Jonas poniškai gyvena;
Jonas poniškai gyvena,
Nes jis daug daugiau išmano.

Svilpia krūmuos karo stovis,
Kyšo peilis iš rankovės.
Artojėliai, na eiva —
Bus gražesnė Lietuva.
Kareivėlio žlega dantys.
Bėga basas prezidentas,
Ledu čiuožia igula.
Ledas. Po ledu bala.
Skersgatvy švinu palijo —
Naujas vargas mūs šalyje.

Per rugienas, per atolus
Eina senas generolas.
Generolas ir šuva —
Sunio vietoj Lietuva.
Nieką gera, nieko nauja,
Artojėliai vėl šienauja.
Petrai, Petrai, dirbt eiva! —
Girdis skalija šuva!
Apkabins savo dvarą
Generolas bijo karo.
Kas bus, kas nebus —
Lietuvoje karas bus.

Petro žaizdos neužgyja,
Vėjas taršo Suvalkiją.
Užia bitės avilyje —
Naujas vargas mūs šalyje.
Užia, šnera, dirvom aidi,

Numeta raudoną gaidį;
Jis užtraukia kū-kū-riee-e-e-kū! —
Žemėj pelenai palieka.
Traška stogas, gruzda sienos,
Suvalkijoje mėnesienos.
Šviesios naktys, juodos dienos —
Jonui malonumas vienas.
Nuo laktų vištas nubaide,
Ponai krūmuos gauda gaidį.
O gaidys sau raudonuoja
Ir aušros dainas dainuoja.

Sulingavo ant pušaitės
Snipas pasikoręs.
Vėliau mirė Maurušaitis
Su trim savanoriais.
Vidunaktis. Baisus oras.
Žmogus kasa kapą.
Laukia ponas prokuroras
Paskutinio kvapo.
Kiša kunigas prie veido
Sidabrinį dievą.
Petras kvapą jau išleido,
Petras jau pas dievą.
Užpila ant Petro smėlio
Balto ir smulkučio.
Ir pabėra ašarėlė
Iš akių vaikučio.

Toli toli raudonuoja
Kraujo spinduliai.
Žmogus užmuštas dainuoja
Po žeme giliai:
— Lietuviais esame mes gimę,
Lietuviais norime ir būt... —

— Sukilk, užburtas prakeikimui,
Pasauli alkanų vergu!

Kaip ažuols drūts prie Nemunėlio
Vargulis Lietuvos išaug.
Suplauks vėl gretos artojų
Ir naują dainą mums užtrauks.
Ir tuomet praregės aušros sūnūs,
Bus pikta ir uginga kova.
Ir vergai pagimdys mums galiūnus,
Iš puvesių pakils Lietuva.
Kaip eglės kur prie Šešupėlio
Raudonos vėliavos linguos.
Laisvoj šaly prie vieškelėlių
Skrustojai raudoni degs languos.
Tokia bus mūs tėvynė
SSSR Lietuva,
Virš jos švies auksinė
Stalinų galva.

Lyginant Venclovos ir Jakšto kūrinių įvertinimus, talento atžvilgiu Venclova pasirodo esąs tvirtesnis.

Lenkų ponai išvarė iš gimnazijos mokytojos vietos lenkų rašytoją Vandą Vasilevską. Ji susilaukė socializmo laimėjimo savo „pajungtoje žemėje“. Venclovą išvarė Smetona. Tačiau neužlgo ir jo tėvynė pro kiaušus lūšnų stogus, pro mažus langus užtekėjo toji saulė, kuri Tarybų Sąjungoje švietė nuo Spalių revoliucijos. „Draugystės“ rašytojas suprastas ir įvertintas: jis yra švietimo liaudies komisaras.

A. Liepsnonis

I NAUJĄ GYVENIMĄ

Sparčiai spausdinama ir netrukus Spaudos Fondas išleids pedagogų kolektyvo paruoštą naują, dabar vienintelę tinkamą lietuvių literatūros chrestomatiją „I naują gyvenimą“, skiriamą vid. mokyklų V, VI ir VII klasei (buv. I, II ir III kl.).

JUOZAS BALUŠIS

AŠ JAU NE PIEMENĖ

Pabaiga

Senutė liko beverkianti.

Kie! aprimusi, ji sugrįžo į klėtį, atsisisėd ant lovos ir pradėjo glostyti Anelės ranką.

— Aneliuke, dukrele mano, — kalbėjo ji pro ašaras, — niekas nenori tau vargšele, padėti, niekas...

Anelė girdėjo senutės balsą ir pažino jį. Tai buvo vienintelis balsas, iš kurio ji girdėjo mažiau ujamų žodžių. Ji pasistengė nusišypsoti, tačiau vietoj šypsenos tik skausmingai iškreipė veidą ir jos ranka saujoj sudirgusiai virptelėjo.

— Ir rankos tavo kokios, — garbštė bobutė, — suraižytos, atmuštos ir patinę. Sakiau, dukrele, neik dar už pusmergę, būtum dar paganiusi porą vasarėlių, sustiprėjusi... Neklausėi...

Anelė klausėsi senutės žodžių sustingusi ir bejėgė. Ji nebejuto lovos po savim, nei to ją slegiančio apklo'o, nei jos ranką vilgančių senutės ašarų. Ji visa nugrimzdė kažkokion nežinomybėn ir prieš jos akis ėmė slinkti išgyventos dienos. O jos buvo tokios menkos ir skurdžios, lyg purvino, sutrūkusio apivaro sruogos.

Ji pamatė:

Geltona pavasario pavakarė. Vėjas palengva puškendamas judina pernykščius kviečius ir smilgas. Ant kalno švilpaukdamas aria pusbernai. Papieviuose būriais skraido varnėnai. Iš aukštumos čirvendamas leidžiasi vyturys. Lėtos karvės žlepsėdamos vaikšto po padrėkusią ganyklą ir grabsto retą žolę. Pulkas avių gūrinėja paežiais; senės avys trepsi kojomis ir bliauja: jaunikiės bėgioja, badosi ir straksi.

Ji sėdi ant ežios kojas parietusi ir pridengusi jas pakulinio rainuotio suknele. Jos blauzdos sutinę ir suplaisėję, ir ji tenori tik vieno: sėdėti ir nesijudinti! Bet šėmargė atriskiria ir eina į rugius. Ji pakyla ir bėga per slidiną vandens valkas. Vanduo čiurkši kojų tarpupirščiuose, švirksčia aukštyn ir aptaško blauzdas. Ji užstoja karvei kelią. Saulė šildo ir aptaškytosios blauzdos pradeda smarkiai trūkinėti. Jos plyšta nedideliais plyšeliukais, kurie prisipildo sukrešėjusio kraujo ir nežmoniškai peršti. Ji negali nei atsistėti, nei pritipti, ir tuo pat laiku pamato, kaip avys pasinėša namų linkui. Vėl reikia bėgti. Ir ji springdama ašarom mąsto, kad pavasaris,

tai bauriausias metų laikas.

— Dukrele mano, kvietkėi brangiausias...

Girdi Anelė, lyg per sapną, bobutės raudojimą ir matytas vaizdas išnyks. Tačiau jai negaila nei to vaizdo, nei raudančios bobutės. Ji vėl grimsta kažkur, neriasi, lyg į drungną kūdros vandenį ir vėl mato:

Vasaros šventadienio saulė pakyla pusiauryčiuose. Vaiskiam ore virpa nematomo vyurio čyvuiravimas. Balą rugiai prismaigyti mėlynų vosilkų gūžiai šlama ir linguoja, bėga vilnimis. Žalias vasaruoja ir paežių žolės baigia mesti rytmečio rasą. Pievoje išsitiesę ilsisi arkliai, Pasiganę karvės iš lėto glemžia sodrios žolės puokėtes. Avys trinasi pulke ir ieško pavėsio. Rasos sudrėkintu vieškelio skuba pamaldi moterėlė. Kartais nuterška ankstyva kalamaška, pravažiuoja brikas. Saulė kyla vis aukščiau.

Ji sėdi ant kalniuko, įsitulijusi į storą, nuo lietaus išsišėrusią suknelę. Jos veidas žemėtai nudėgęs, kojos naginėtos. Ji su skausmu žiūri, kaip truputį už ją vyresnės mergaitės eina vieškelio išsiiprausios, nešasi diemedžio ir pinavijų puokštes ir klega su bernais. Ir jos sako jai:

— Pargyk!

— Dar nepriganiau, — atsako ji. Tada bernai šaiposi:

— Jau tokia didelė, o dar drybsai čia prie karvių! Ar tau ne gėda?

Visi juokiasi, apsisuka ir nueina. Ji pasikelia, dūlina tolyn nuo

vieškelio ir dairosi. Ji nori surasti didelį samano.ą akmenį, už kurio galėtų pasislėpti. Ir ji randa jį. Ji prisiglaudžia veidu prie stangrių samanų ir jos ašaros nurieda pilka akmens nugara. Ji rauda pati savęs ir tų vasaros šventadienių, kurie taip skaudžiai paniekina jau ir taip skurdžią piemenės buitį.

Anelė jaučia, kaip šiurkštus bobutės žiurkstas šluos o jai nuo veido ašaras, bet ji negali pabusti ir viskas jai atrodo, tarytum skęsta kažkur toli miglose, arba būtų už nepermatomų sienų. Ir ji stebisi, kodėl visi pabėgo nuo jos, sustojo kažkur ir sako jai:

— Žiūrėk, žiūrėk!

Ir ji žiūri:

Aplinkui laukai tušti ir nykūs. Pievoje talkšo vanduo. Dirvos supilkėję, drėgme pazmekusios. Šiurpus rudeniskas vėjas taršosi rugienose. Dangus užgriozdintas storais debesimis, be paliovos varvinančiais šalta lietu. Karvės, atsukusios vėjui pasturgalius, stovi susitraukusios ir dreba. Avys spiečiasi į būrį, kartais subliauna.

Ji sėdi susigūžusi ant akmens. Vėjas košia pro jos sudėvėtą čerkesinę pusermėgę ir drebiną kūną. Šalti lietaus lašai sunkiasi pro jos superinio maišo uždangalą, varva už kaklo ir šaltomis srovelėmis teka už juosmens. Ji kalena dantimis ir svajoja, kaip būtų gera dabar sėdėti troboj, minti kalvarato pakojį, arba tvarte ruošti kiaulėms ędalą.

Tačiau šios svajonės greitai išnyksta. Juk ji dar piemenė ir iki tos

laimės jai dar labai toli. Ir jai dėlto pasidaro taip nejauku ir skaudu, Ji pasikelia nuo akmens ir beviltiškai šaukia:

— Argi aš negalėčiau! Argi aš negalėčiau eiti už pusmergę!

Su tuo šauksmu Anelė atgavo sąmonę paskutinį kartą. Už pravirų durų juodavo tiršta naktis. Kieme, lyg atsisveikindamos, tyliai šlamėjo vyšnios ir obelys. Iš galulaukių atplaukė naktigonių daina. Anelės galvugaly mirgėdama degė grabnyčia. Ant grindų pakritusi meldėsi senutė. Šalia sustingę stovėjo abu šeiminkai. Prie slenkščio klūpojo piemenukas.

Staiga šios nakties tolimoj pasigirdo senutės raudojimas ir malda. — Viešpatie! — šaukė ji širdį plėšomu balsu, — pasigailėk mano senatvės! Palik tą paskutinę paguodą!

Ji prišliaužė keliais prie lovos ir pradėjo glostyti ligonės apklotą.

Anelė, Aneliuke, — šnibždėjo jos sukempėję lūpos, — ar tu girdi, Aneliuke? Tai aš, tavo bobutė... tai... aš...

Anelės blakstienos plačiai išsiplėtė. Ji ilgai žiūrėjo į senutę ir į šeiminkus, ir jos skruostais nuskriejo skaidri laiminga šypseną. Ji sukaupe paskutines jėgas, pasirėmė ant nuilsusių, drebančių alkūnių ir stengėsi pasikelti. Jos menka nesubrendusi krūtinė kilojoji, lyg kalvės dumples. Nutrūkstamam alsavimu ji vos ištare:

— Aš jau ne piemenė!

Ir krito negyva.

Gražiškių skerdynės

1935 metų rudenį Suvalkijoje ir visoje Lietuvoje pasklido šurpi žinia apie įvykusias Marijampolės apskr. Balsupių slėnyje valstiečių grumtynes su smetonine policija, kuriose buvo užmušta ir sužeista keliolika valstiečių. Ši žinia smarkiai sujaudino visą Lietuvą, o už vis labiau — Suvalkiją. Prasidėjo valstiečių judėjimas, pradžioje pasireiškęs žuvusiųjų draugų pagerbimo organizavimu, prie kurio labai gyvai prisidėjo ir gražiškiečiai. Pagerbimas — pamaldos sutraukė didžiausias valstiečių minias ir žadėjo virsti vieninga protesto demonstracija. Tačiau ir smetoninė policija nesnaudė. Susirinkusieji buvo gausiai apstatyti šnipais ir policija.

Tos pat dienos pavakare Gražiškių nuovados viršininkas Staugaitas, pasikvietęs garsųjį smetoninį budelį Vilkaviškio apskr. žvalgybos virš. Barniškį, sudarė „baudžiamąją ekspediciją“ ir ėmė terorizuoti valsčius. Pirmiausia nupyskėjo į Beržinių kaimą, kur, padarę krata, areštavo valstietį St. Subačių. Po to, jau visai sutemus atsilbaladojo pas mane. Žvalg. virš. Barniškis po smulkios kratos pareikalavo iš manęs atsisaukimų, kuriuos aš esą gavęs. Aš tik nusišypsojau. Atsisaukimų ir po nepaprastai aktylios kratos nerado. Vis dėlto mane areštavo ir išvežė į Gražiškius.

Rugsėjo 22 d. auštant po daboklės langus pastebėjau renkantį valstiečių. Vėliau jų vis daugėjo. Pamačiau keletą pažįstamų veidų ir supratau, ką tai turi reikšti. Netrukus didžiulė valstiečių minia patraukė daboklės link, atėmė iš sargo bei policijos raktus ir mus išlaisvino.

Mane pagavo ant rankų. Aš apsižvalgiau ir pro džiaugsmo ašaras pamaniau, kad visos gatvės, aikštės ir net keliai, vedą į Gražiškius, buvo užtvinę žmonėmis. Džiaugsmingas valio sugriaudė aplinkui.

Mes pasukom Vištyčio link ir sustojome slėnyje, kur pratariau susirinkusiems keletą žodžių. Po to, padėkojęs, paraginai skirstytis į namus.

Tos pat dienos popietę aš ir kiti išlaisvintieji gavome šaukimus tuojau vykti į Gražiškius tardymui. Nenoromis nusišypsojau iš tokio smetoninės valdžios žygio ir nuėjau pas draugus paraginti, kad į jokių tardymų neitų.

Šis šaukimas buvo lyg ir pradžia tų kančių, kurios vėliau mus ištiko ir kurias tik po penkerių metų užbaigė garbingoji Raudonoji Armija. Nutariau iš namų pasišalinti ir slapstyti. Netrukus sužinojau, kad

Rašo Lietuvos TSR Aukščiausios Tarybos prezidiumo narys Pr. EIDUKAITIS

mano sūnus Sergijus areštuotas, o aš pats stropiai ieškomas.

Kartą, nakvojant vieno ūkininko kluone, apyaušriu atbėgo ūkininko sūnus ir persigandęs suriko:

— Policija čia! Slėpkis!

Šokau nuo aukštos javų šalinės į kluone stovintį tuščią vežimą, smarkiai susitrenkiau koją, pasiekiau žemę ir pro užpakalines dureles smukau į užkluonėje buvusią daubą. Koja nepaprastai skaudėjo. Negalėjau eiti. Puoliau kniūbsčius ir pradėjau šliaužti pirmyn. Nusiritau į daubą, persliaužiau vandens sklidiną upelį visas peršlapdamas. Šaltis kaustė sąnarius, rankos atsiskakė klausyti, koja ištino. Iš paskutiniųjų stengiausi pasivaryti į priekį. Po savim jatau arimą, kūpstus; patekau į karklų krūmus ir atsargiai apsidairiau. Apylinkėje prie kiekvienų namų, ant kalnelių stoviniavo po vieną arba du žmones.

— Kas ten stovi? — klausiau pats save.

Atsakymo nebuvo. Atsiguliau tarp kimsų, į šlapia žolę ir ėmiau laukti. Nuo šalčio barškėjo dantys ir drebėjo visas kūnas. Koja vis labiau tino ir nežmoniškai skaudėjo. Galutinai sustingęs ir nusiminęs pagalvoju, jog geriau jau tegu suima ir sušaudo. Vienas galas.

Tuo metu pasijudino ant kalniuko stovėję du žmonės. Jie pastebėjo mane. Tai buvo vietiniai valstiečiai. Šiaip taip suėmę, jau beveik netekusį žado, nugabeno mane pas save. Čia kluono šalinėje iškasė urvą, kurioje ir paslėpė.

Apylinkėje siautėjo nepaprastai gausūs būriai pasienio policininkų. Jie atvažiuodavo į kiemus, areštavo visus vyrus, kiek tik rasdavo, smarkiai apdauždavo ir grūdavo į automobilį, kuriuo tučtuojau vežė į Gražiškius. Gražiškuose tardė, pliekė šautuvų kulbėmis ir bananais, paskui vienus paleisdavo, kitus vežė į Vilkaviškį.

Pavakare Gražiškių pusėje pasigirdo šautuvų tarškejimas. Baisus nerimas apėmė likusius valstiečius. Visi manė, jog šauda suimtuosius draugus. Žmonės ėmė būriuotis ir nerimo vejami rinktis į Gražiškius. Daugelis tikėjosi atginti suimtuosius ar bent prašyti geruoju, kad

sustabdytų terorą. Į miestelį įeiti nedrįso. Visi susirinko netoli Gražiškių ir tarėsi, ką toliau daryti. Tuo pat metu iš visų pusių paplūpo šūviai. Valstiečiai sukrito ant žemės, į griovius; kiti leidosi bėgti, kur kojos neša. Netrukus pasirodė ir patys šaudytojai ir pamatė, jog niekas nesisipriešina, pradėjo žiauriai visus mušti ir areštuoti.

Mažžemis Liepinis, prie kurio trobesių buvo susirinkę valstiečiai, jau keleri metai gulėjo lovoje sirgdamas. Smetoniniai budeliai jį nuogai išvilko ant kelio ir daužė buožėmis tol, kol pamatė, jog pastarasis vos gyvas beesas.

Nepagailėjo smūgių ir šeiminiškai, neva už suaukumą ir suorganizavimą šito susirinkimo puliti policija. Sužvėrėję pasienio policininkai, kurių buvo virš šimto, šaudė ir daužė kulbėmis gūlinčius ir kraujuose besiraitančius valstiečius. Aplinkui sklido baisus mušamųjų ir sunkiai sužeistų riksmas, aimanas, šauksmai; poškėjo šūviai ir dundėjo kurtūs smūgiai.

— Prakeikti šunės! — šūkavo policininkai. — Stipkite visi!

Sunkiai sužeistuosius vertė į vežimus ir vežė į miestelį. Vienas sunkiai sužeistųjų, mažžemis Abramavičius, tuojau mirė. Yra davinį, jog jis pribaižtas šautuvų buožė per galvą. Kitas bežemis kalvis Macijautokas buvo taip sužalotas, jog dar ir šiandien nevaldo rankos. Senyvam valstiečiui Grajauskui k. buvo nepataisomai sužalota koja ir t. t.

Visam šitam terorui vadovavo Vilkaviškio apskr. Saugumo virš. Barniškis. Dešinioji jo ranka buvo paprastas policininkas Radzevičius, kurio siutimui ir terorui nebuvo ribų. Mažai tėra gražiškiečių, kurių nebūtų palietusi Radzevičiaus kumštis ar šautuvo buožė. Po šių žudynių jis buvo Smetonos apdovanas: gavo paaukštinimą.

Penkeri metai praėjo po šių skerdynių. Penkeri metai sunkaus tylėjimo, kalinimo ir nuolatinio teroro. Bet štai išaušo kitos dienos. Didvyriškoji Raudonoji Armija, vadovaujama didžiojo darbo žmonių draugo ir vado Stalino, sutriuškino banditiškąjį smetoninį režimą ir visiems laikams užkirto kelią į žiauria praetį. Šiandieną gražiškiečiai žengia į naują, laisvą, kūrybinį gyvenimą ir viešai iškelia dienos švieson baisią praetį, kurioje kraujuje ir kančiose merdėjo Lietuva ir kuri paskatins visus juo ryžtingiau žengti į ateitį, į kurią mus veda didysis Stalinas.

Taip „bajorai“ laikė kumečius...

Kėdainių apskr. Baisogalos valsč. yra Vardukšnių kaimas. Kaimas didelis, žemės derlingos ir ūkininkai tenai stambūs, turi po 40 — 70 ha. Veik visi ūkininkai nepajėgdami patys išdirbti ūkių, be samdytos šeimos (bernų ir mergų), laiko dar ir kumečius ar padinius darbininkus, kuriems duoda butą, už kurį jie turi atidirbti. Stambieji ūkininkai vadina save „bajorais“, o kumečius ir lietuviškai kalbančius vietinius ūkininkus pravardžiuoja „mužikais“ arba „chamais“. Todėl nenuostabu, kad jie, save laikydami „bajorais“, laikosi išdidžiai, vengia darbo o viską jiems nudirba kumečiai pusvelčiui. Vadinamųjų „bajorų“ ir kumečių gyvenimas labai skirtingas. Jie, nors daugumas paskendę skolose, stengiasi prabangiau ir geriau gyventi, o kumečius laiko didžiausiam skurde. Kumečių butai be langų, kiaurais stogais ir sugriuvusiomis krosnimis.

Užvažiuojau pas „bajoro“ Laurynaičio kumetį drg. Pocių. Laurynaitis ūkininkas stambus, pasiturintis, baigęs agronomijos mokslą, bet savo kumečius užlaiko blogiau, kaip gyvulius. Butas be langų stiklų ir net be rėmų. Jų vietoje užkalto lentos ir užkimšta šienų. Durns žemutės ir tos pačios taip supleišėję, kad, pasak drg. Pociaus, gali katės pro plyšius landžioti.

Paklausiau kaip gyvena.

— Kaip matai, tamsta, — pasakoja net po ašaras drg. Pocius. — Langai iškritę, durns susproginę, krosnis net ir ta sugriuvus. O kai paprašiau poną, kad sutvarkytų butą, tai jis pasakė, kad „kumečiams rūmų nestatysias, nes tam neturės lešų“. Tuomet aš pats nuėjau ir paėmęs pono lentgaliuką užsikaliau iškritusių langų, o ponas atsivijęs už tai mane iškoliojo.

Paprašius kumečiams krosnis suremontuoti, Laurynaitis pasakė, kad išsivirti valgyti gali ir lauke. Šulinį ir tą užrakino, o kumečiams liepė vandenį neštis iš to šulinio, kur girdo gyvulius, nors ten vanduo nevisai švarus. Nes, girdi, ponai iš vieno šulinio negali vartoti vandenį kartu su kumečiais. Be to, Laurynaitis didelis ir provokatorius. Kai rugpiūčio mėn. 1 d. darbininkai norėjo vykti į Baisogalę vykstantį, Lietuvos prie SSSR prisijungimo progą, džiaugsmo mitingą, tai jis kurstė visus ūkininkus savo darbininkų į mitingą neleisti ir vertė savo darbininkus dirbti. Bet darbininkai jo nepaisė ir mitingą dalyvavo. Be to, jis iš išdalinto miško kerta medžius, o ant išdalintų sklypų nesėja rugių.

Užsuku pas „bajoro“ L. Zaleckio laikomą padienį darbininką drg. Roženą. Zaleckis tevaldo vos 18 ha ūkį, bet kaip ir kiti laiko padienį darbininką.

Gyvenamas butas kartu su tvartuku po vienu stogu. Taip pat išdūžusiais langų stiklais, kiaurais stogais, išpuvusiomis palangėmis ir iškrypusiomis sienoms. Drg. Roženas jau senukas 73 m. amžiaus, gyvena su dukterimi, kuri už šį butą ir arų daržiuoką turi savininkui atidirbti 30 dienų, o už karvės ganyklą 20 dienų.

— Pats dirbti nebegaliu, — skundžiasi verkdamas senukas, — o dukutė viena turi atidirbti 50 dienų. Dienas pavaro atidirbti per darbymečius, todėl pragyvenimui užsidirbti veik nėra kada, nes paskui nebėra darbo. Va, nuplyšau, tamsėle, — rodydamas savo suplyšusius rūbus dejuoja senukas, — o užsidirbti nebegaliu, todėl nėra iš ko ir drabužių pasitaisyti. Be to, ateina žiema, o troba be langų. Prašiau poną, kad sudėtų, bet kur jis tau. Pats už savo langus užmokėjo 40 litų, o man tai ir už kelis litus nenuperka. Šulinio ir to neiškasa ir reikia vandenį neštis iš kitur...

— Kodėl jūs seniūnijos komitetui nepasiskundžiate? — paklausiu drg. Roženą.

— Bijau, tamstele. Ana, buvau nuėjęs į valsčių žemės užsirašyti, o ponas sužinojęs užtai pagrasė iš buto išmesti. Tai ir gyveni biednas žmogus, kaip šuo šaltam trobesy ir alkanas, — baigė pasakoti jis verkdamas.

Iš viso dar kumečių tarpe tebėra didelis nusižeminimas, didelė baimė prieš savo ponus. Pažadėjus apie jų vargingą gyvenimą pranešti komitetui, kuris jų reikalus gal sutvarkys, tuojau puola bučiuoti rankas ir dėkoti, o paaiškinus, kad dabar visi lygūs, jie vistik netiki, kaip gali ponas būti lygus su kumečiu.

Reikėtų seniūnijos komitetui šiuo reikalu susirūpinti ir palengvinti Vardukšnių kaimo kumečių sunkią dalį.

J. Bartkus

VALSTIEČIAI DĖKINGI TARYBŲ VYRIAUSYBEI

Imbradas. Zarasų apskr. Valstiečiai su dideliu džiaugsmu laukia teisingiausio žemės pertvarkymo užbaigimo. Jie pabrėžia, kad kas nedirba žemės, kad tam ir nebūtų duodama. Ypač valstiečiai dėkingi už aprūpinimą žiemkenčių sėkla. Imbradų valsč. valstiečiams sėklų paskirta už 2.500 lit. Jos jau išdalintos ir žiemkenčių 70% jau pasėta.

Kaz. Vargūnas.

A. RUKAS

Dainelė, kurios tik vieną posmą atsimenu

Iš kaimo mokytojo prisiminimų

Prieš dešimtį su viršum metų aš mokytojavau mažoje kaimo mokykloje, kuri, kaip ir dauguma Lietuvos mokyklų, buvo ūkininko grįčioje; tame pat name buvo ir mažukas mano kambarėlis. Mano šeimnininkas buvo pusamžis, liesas, visuomet apšepęs ir paišinas ūkininkas — kalvis. Jis gargždžiamai kvėpuodavo ir, kai sunkiu kalvio kūju mušdavo įkaitintą raudoną geležį, kiekvieną jo smūgį lydėdavo krūtinės garsas, nuo kurio baugu būdavo, — atrodė, kad drauge su smūgiu išlėks lauk ir to bėdino žmogaus plaučiai.

Tuomet buvo pats „graužis“ kapitalistų valdymo žydėjimo metas. Vakarų Europos dar nebuvo užgriuvusi ekonominė krizė, ir Lietuvos ponai puikiai prekiaavo su užsieniu linais, bekonais, sviestu, kiaušiniiais ir kitokiomis mūsų žemės gėrybėmis. Už gaunamus kapitalus Lietuvos ponai pirkosi ko beišgalvodami, o balius Kaune tokius suruošdavo, kad visas miestas ant rytojaus skambėdavo ir atsistebėti negalėdavo: „Iš kur tie ponai tokių kvailysčių prisigalvoti gali?“

Turtingai ir šauniai gyveno Lietuvos ponai už tai, kad ūkininkų užaugintą javą ar gyvulį nuveždavo į užsienius parduoti. O kaip gyveno patys ūkininkai?

Kaimynai ūkininkai dažnaisusi-

rinkdavo pas mane vakarais miestieško tabako parūkyti ir visokiais aktualiais klausimais pasikalbėti. Kaip dabar, matau geltonais, lyg prilaižytais plaukais seniūno Šliko galvą, ūsorių Sidarį, kuris visiems klausimams atrodavo griežtus sprendimus ir savo šeimnininką garbanotais, juodais, susivėlusiais plaukais ir išplėstomis akimis, niūnuojantį daineles arba atsitikimus iš Didžiojo karo pasakojantį.

— Sakyk, mokytoja, kodėl miestuose žmonės taip puikiai gyvena, o mes, kaimiečiai, tai kaip kokie senovės laukiniai iš purvo ir skurdo neišsikapstome? — klausia Šlikas, neseniai Kaune buvęs ir visokių grožybių prisizūrėjęs.

— Na, tu tai gali dar nesiskusti, — sako Sidaris. — Tu seniūno algą gauni, vis yra kuo skyles užkimšti.

— Mano galva, miestus reikia išnaikinti, — sako šeimnininkas, — jie viską suryja, mums nieko nepalikdami.

— Klysti, Povilai, — sakau šeimnininkui. — Ir miestuose ne visi taip puikiai gyvena. Ot, Šlikas, buvai Kaune, o Kauno nematei.

— Kaip nemačiau?!

— Nematei. Vaikščiojai po didžiulias gatves, kur ponai gyvena, buvai Žemės Banke, Lietuvos Banke, bet nepasukai į Šančius, nepa-

sukai į Vilijampolę, į miesto pakraščius...

— Nepasukau, — sutinka Šlikas.

— Taigi. O ten būtum pamatęs tikruosius miesto gyventojus, nes jų keliolika kartų daugiau, negu tų ponų, kurie gražiosiose gatvėse gyvena. Ten būtum radęs tokį pat skurdą, kaip ir pas jus, gal dar didesnį.

— Tai ką daryt, kad tokia neteisybė? — karščiuodavosi Šlikas. — Kodėl saujelei ponų protas susisuka nuo turto ir prabangos, o didžiųjų didžiausioji dauguma ir miestuose ir kaimuose skursta, apsiivilkti ir palaikyti neturėdami ko?

— Aš žinau, ką daryt, — atsiliepdavo Sidaris.

Ir čia mūsų kalba, kiek tylesnė, būdavo apie tai, kad turtai turi priklaustyti tiems, kurie dirba, apie Sovietų Sąjungą, kurioje nedirbančiųjų visai nėra, apie Lietuvos „valdovus“, kurie pinigą vogė ir į svetimų kraštų bankus vežė...

Apie daug ką kalbėdavome tuomet, daug tabako surūkydavome, mano kambarėlis pasidarydavo tikra rūkykla... Kalbėtume dar daugiau, bet atbėgdavo šeimnininkė vyro miegoti vartų. Išsikirstydavo tuomet ir kiti.

— Iki kito karto, mokytoja!

— Iki kito!

Ir tamsią rudens naktį per purvy-

ną nušlepsėdavo sunkūs ūkininkų žingsniai.

Kartą parsivežiau iš miesto pažangiųjų rašytojų vienkartinį leidinį — žurnalą. Ir man labai patiko viena dainelė. Nei dainelės autoriaus, nei pačios dainelės neatsimenu, tik vienas jos posmas dar ir dabar tebeskamba prisiminimuose.

Daug mano žurnalų ir knygų skaitydavo ir mano paišinas šeimnininkas. Pasimdavo jis iš manęs knygą, nusinešdavo, ilgai laikydavo ir grąžindavo truputį paišina. Bet aš nepykdavau — toks jau paišinas jo amatas, o apie perskaitytą knygą jis mokėdavo gražiai papasakoti.

Gražina man šeimnininkas tą pažangiųjų rašytojų žurnalą ir sako:

— Čia, mokytoja, yra viena dainelė, kurioj visi mūsų vargai išskaičiuoti. Ir taip gražiai, kad už širdies ima, verkti norisi. Aš ir gaidą pritaikiau, paklausyk.

Ir šeimnininkas liūdnai silpnu tenoriu ėmė traukti tą pačią dainelę, kuri ir man skaitant labai patiko. Balsas jo stiprėjo bedainuojant, augo, paskui prisidėjo ir aš, ir, kaip dabar atrodo, mažytis mano kambarėlis plyšo nuo skurdo ir vargo dainos, iš širdies dainuojamos.

Tą dieną buvo šeštadienis. Vakare susirinko vėl visi mano kaimynai. Ir Sidaris, ir Šlikas, ir Degutis... Aš ir sakau:

— Žinot, vyrai, šeimnininkas tokią dainą išmoko, kad širdį skauda dainuojant.

— Na, Pužas visuomet su dainomis, kaip koks jaunas vaikas... — numojo ranka Degutis.

— Tu nesijuok, — pašoko šeimnininkas Pužas, — daina tikrai graži, tokios dar niekuomet nedainavome.

Pužas pradėjo patyliukais dainuoti, aš jam pritariau. Kai mudu baigėme, Sidaris ir sako:

— Pakartokit dar sykį.

Kartojome. Ir dabar jau ir visi kiti drauge, kiek mokėdami, dainavo. Reikėjo pamatyti seną Sidarį, galvą nuleidusį, užsisvajojusį Degutį, pikta suraukta kaktą Šliką... visus dainuojančius, ir tik tuomet spręsti apie dainos galybę.

Daina augo, daina stiprėjo, daina veržėsi pro langus. Senių dainuojama daina plaukė per Žemaitijos žemę, ir giliai į širdį smego kiekvienas posmas, kaip tas, kurį, deja, tik vieną šiandien beatsimenu:

Pienocentras stovi
ir užteiti prašo,
o lūšnelėj vaikui
nėra pieno lašo...

Pienocentras čia nesvarbu. Pienocentras čia tik Lietuvos buržuazijos simbolis, tos valdančios buržuazijos, kuri engė darbo žmones dvidešimtį metų, juos apgaudinėdama melaginga nepriklausomybe.

Dabar nauji laikai, ir dainos bus kitokios, bus linksmos, šaukiančios į darbą, į naujo gyvenimo kūrimą. Kaip man šiandieną gaila, kad anų metų mano šeimnininkas Pužas neišlaikė sunkaus gyvenimo dienų ir vos pakeliama kalvės kūjo. Jis, tas paišinas ir visuomet susivėlęs, bet geras žmogus ir didelis dainininkas mirė prieš kelis metus džiovos pakastas.

Šiandieną Pužas naujai, skambiai ir džiaugsmingai uždainuotų.

Apie „Majestic“ bulvių derliaus

realizavimą

Kiek pagerėjus orams, daug kur pradėdamos kasti bulvės. Majestic veislės prekybinių (eksportinių) bulvių augintojai susirūpinę, ką reikės daryti su šių metų bulvių derliumi.

Pereitais metais, nesant žymesnio eksporto ir užsienį, šių bulvių augintojai buvo paprašyti bulves palaikyti iki pavasario. Žiaurūs praėjusios žiemos šalčiai daug kur bulves, ypač sukratus kapčiuose, visiškai ar žymia dalimi sušaldė ir augintojai dėl to turėjo žymių nuostolių. Todėl daugumas augintojų pageidauja, kad šiais metais eksportinės bulvės būtų perkamos iš rudens. To noro priežastimi yra ne tik tai nepalankių ateinančios žiemos oro sąlygų ir dėl to viso derliaus ar jo dalies žuvimo baimė, bet ir stoka šiaudų, kurių, tinkamai sukratus bulves į kapčius, reikia nemažą kiekį.

Majestic veislės bulvių derlius, atitinkamai jas kooperatyvų sandėliuose per rinkus ir paruošus, būdavo išvežamas į Italiją, Argentina ar kitas pietų valstybes. Dabar, siaučiant imperialistiniam karui ir dėl to pakrikus normaliam transportui, eksporto galimybės visiškai pranyko.

Nežiūrint į tai, dėl aukščiausių paminėtų priežasčių, Majestic veislės prekybos bulves, užaugintas šiais metais pagal sutartis su Lietūkiu, numatyta supirkti iš augintojų ši rudenį.

Šių bulvių augintojams pranešta, kad bulves nukastų ir paruoštų pardavimui ne vėliau kaip š. m. spalio mėn. 10 dieną. Kadangi už bulves bus mokamos aukštesnės kainos, tai jas reikia tinkamai paruošti.

Kasant bulves ar jas nukasus reikia atidžiai žiūrėti, kaip 2 cm. skersmenyje (ploniausioje vietoje), įprastai, sužeistas ar kenkėjų įgraužtas, gumbuotas. Jei nukastos bulvės labai žemėtos ar šlapios, tai reikia jas apvalyti bei išdžiovinti. Geriausia tai atlikti bulves kuriam laikui supylus daržinėje ant laito. Bulvių kasimo metu pasitaikius gražiam saulėtam orui, dažnai, ypač jei bulvės augo lengvoje žemėje, galima bus ir be specialaus padžiovinimo apsieiti. Visais atvejais bulvių plauti, norint nuo jų žemės apvalyti, negalima. Ypatinę dėmesį tenka atkreipti į sprakšius lervų (geltonų nariuotų kirmėlių) pažeidimus. Šie pažeidimai iš pirmo žvilgsnio atrodo labai nekalčiai — tik tai mažos apskritos skylutės, tačiau ruošiant bulves virti, paaiškėja jų tikras žalingumas. Sprakšių lervos išgraužia bulvės gumbe gilius, kartais net skersais gumbus, urvelius. Nors šių urvelių skersmuo tesiekia apie 2 mm., tačiau jie tiek sugadina patį bulvės gumbą, kad padaro jį nebetinkamą valgio reikalams. Kiek labiau minimų kenkėjų sužeistas bulves reikia visiškai atmesti. Jei grąužti, mažiau ar daugiau, visi bulvių gumbai, kas atskirose vietose kasmet pasitaiko, tai geriau tokių bulvių derlių sunaudoti pašaro ar kitiems reikalams, bet nevežti į kooperatyvą parduoti, nes tokios bulvės kooperatyvo sandėliuose nebus priimančios.

„Majestic“ prekybinės tinkamai paruoštos bulvės bus sutartyje numatytomis kainomis perkamos šiuose kooperatyvuose: Alytaus ž. u. draugijoje, Joniškio ž. u. k., Žemės ž. u. k., Lekėčių ž. u. k., Vilkių, Baisogalos ž. u. k., Lietūkio Skuodo skyriuje, Kretingos vart. bendrovėje, Vilkaviškio ž. u. k., Vilkaviškio ir Kalvarijų, Pilviškių ž. u. k., Ylakių ž. u. k., Mažeikių skyriuje, Seduvos ž. u. d., Panevėžio skyriuje, Pakruojos ž. u. k., Kelmės ž. u. k., Raseinių koop., Obelių ž. u. k., Rokiškio skyriuje, Kuršėnų koop., Papilės ž. u. k., Linkuvos ž. u. k., Telšių skyriuje, Radviliškio skyriuje, Plungės skyriuje, Žaslių ž. u. k., Kybartų ūk. dr., Šiaulių ir Kauno elevatoriuose.

Augintojas paruoštas bulves turės nurodytu laiku pristatyti į vieną iš aukščiau paminėtų kooperatyvų. Kurį kooperatyvą sandėlių bulves reikės vežti, nurodyta sutartyje su Lietūkiu. Kooperatyvai savo ruožtu informuoti, kurie augintojai atveš bulves į jų sandėlius. Dėl to, augintojas bulves gali vežti tik į sutartyje numatytą kooperatyvą. Jei kuriam augintojui dėl metų bėgyje pasikeitusių sąlygų ar dėl kitų priežasčių būtų patogiau bulves pristatyti ne į sutartyje numatytą kooperatyvą sandėlių, bet į kurį kitą, tai prieš vežant bulves dėl jų pristatymo vietos reikia susitarti su Lietūkiu.

kio sėklų skyriumi, kuris atitinkamai painformuos kooperatyvus.

Kokios kainos bus mokamos ir kada bulves pristatyti?

Sutartyse su augintojais numatyta, kad už tinkamai paruoštų ir į kooperatyvų sandėlius pristatytų bulvių centnerį (50 kg.) mokama rinkos kaina su 20% jos priedo. Rinkos kainą nustato atitinkama tarpžinybinė komisija.

Šiai komisijai nustatius vidutinę bulvių rinkos kainą, tuojau spaudoje ir per radiją bus paskelbta mokama už bulves kaina ir pristatymo terminas.

Augintojams leidžiama eksportui augintas Majestic veislės bulves parduoti laisvai sėklai ar kitaip realizuoti.

Kadangi, kaip jau minėta, šįmet „Majestic“ bulvės į užsienius, greičiausia, nebus eksportuojamos, tai jas teks sunaudoti krašto viduje. Būtų tikslingusia šių bulvių derlių sunaudoti sekančių metų sėjos reikalams. Tiksliai nuo sėjos reikalingo kiekio atliekančias bulves reikėtų naudoti valgiui, pašarui ar kitiems tikslams.

Dėl savo gerųjų ypatybių „Majestic“ veislės bulvės mūsų krašte kasmet vis labiau plinta ir valstiečių, pabandžiusių jas auginti, yra mėgiamos.

Buvusieji šių bulvių augintojai, turėję tas toliau auginti patys ir pasiūlyti savo kaimynams jas auginti. Valstiečiai, kurie iki šiol „Majestic“ veislės bulvių neaugino, bet nori jų užsiveisti, gali pirkti šių bulvių sėklai iš buvusių augintojų betarpiškai arba jų neatidėliojant užsisakyti viename iš aukščiau paminėtų kooperatyvų. Čia bulvės bus laisvai, t. y. be sutarčių parduodamos jų superkamąja kaina. Kadangi kooperatyvų sandėliuose vietos yra labai

maža, o storai supiltos bulvės yra linkusios greitai gesti, tai bus svarbu bulves kaip galima greičiau realizuoti.

Kad tą būtų galima padaryti, valstiečiai kviečiami bulves kooperatyve užsisakyti dabar, dar prieš jų atvežimą į sandėlius.

Vėliau užsisakiusiųjų pageidavimams patenkinti susidarytų sunkumų. Tačiau būtų geriausia, jeigu bulvės būtų perkamos tiesiog iš esančio kaimynystėje buvusio augintojo. Tuo atveju atkristų bereikalingas bulvių vežiojimas, be to, nebūtų apsunkinamas ir kooperatyvas. Jei suinteresuotas valstietis nežino, kur yra artimiausias augintojas, tai gali pasiteirauti artimiausioje „Majestic“ bulves superkančiame kooperatyve.

Sutartys eksportinėms „Majestic“ bulvėms auginti ši rudenį nebus sudaromos.

Kadangi dabar augintojų užaugintos „Majestic“ prekybinės bulvės yra daugiausia kilusios iš įvežtų iš Estijos šios veislės bulvių ir kelių pastarųjų metų bėgyje jau kiek nustojusios savo grynumo, o, be to, artimiausioje ateityje jų eksporto galimybės yra labai sumažėjusios, — tai sutartys šioms bulvėms auginti ši rudenį nebus sudaromos.

Ateinantį pavasarį pagal sutartis bus platinamos „Majestic“ veislės atsėlinės bulvės, kilusios iš savos selekcijos bulvių.

Šia proga pabrėžtina, kad aukščiausių aprašyta bulvių supirkimo ir realizavimo tvarka liečia tik tai prekybos „Majestic“ veislės bulves, užaugintas pagal sutartis su Lietūkiu eksporto reikalams. Kitų veislių ir „Majestic“ veislės, bet aukštesnių originalumo laipsnių (originalinės, I, II, III ir IV atėlių) bulvės, augintojai privalo palaikyti pas save iki ateinančių metų pavasario, kada jos bus perkamos ir platinamos tolimesniam dauginimui pagal sutartis.

Agr. A. Vazalinskas.

Žolių sėklos jau priimančios

Lietūkis iš savo augintojų pradėjo priiminti pagal sutartis užaugintas sėklas: tikrojo eraičyno, daugmetės svidrės, šunažolės, motiejukų, baltųjų ir švedinių dobilų. Išskyrus pievinę miglę, visas čia paminėtas sėklas augintojai siunčia tiesiai į Lietūkio Šiaulių Elevatorių, Gubernijos gelež. st. Pievinės miglės sėklą prieš išsiunčiant reikia būtinau pasiųsti Lietūkio Sėklų skyriui (Kaunas, Vytauto pr. 33) sėklos pavyzdį (apie 30 gr. drobiniam maišeliui). Pavyzdį paima ir išsiunčia pats augintojas — agronomo kviešti nereikia. Pavyzdį gavęs Lietūkis tuoj praneša, kur reikia siųsti sėklą. Prieš kitų sėklų išsiuntimą jokio pavyzdžio imti nėra reikalo.

Kaip siunčiamoji sėkla paruošti ir išsiųsti?

1. Išskultą sėklą reikia prieš išsiuntimą gerai išvalyti. Nors ir nepakankamai išvalytą sėklą Lietūkis priima ir išvalo, tačiau patariama tati atlikti ūkyje. Patariama dėl dviejų priežasčių: 1) dėl to, kad daugumas žolių sėklos išvalyti nesunku, ir 2) dėlto, kad atkristusios bevalant lengvesnėsios sėklos ūkyje dalinai galima sunaudoti. Be to, švarią sėklą atsiuntus, greičiau gausime jos prapizanimas ir yra galimybė greičiau už ją atsilyginti.

Varpinės žolės kulliai lengvai. Beveik visoms joms išskulti užtenka paprastos kullamosios mašinos, o išvalyti — arpo ir fuktelio.

Iš varp. žolių sunkiau išskulti ir išvalyti tik miglės sėklos. Šios smulkios sėklos turi plonus plaukelius, kuriais susikibusios laikosi. Plaukelius nuo sėklų gali atskirti tik dobilų bukauninkas arba speciali trina-moji mašina.

Jei augintojas bukauninko neturi ir negali gauti, tai galutinį miglės sėklos paruošimą baigia Lietūkis savo įmonėse.

Pašarinių varpinių žolių sėklos palyginti smulkios ir lengvos. Jas kulliant ir valant reikia labai žiūrėti, kad oro srovė jų perdaug neišneštų į pelus. Arčiau mašinos krentančius pelus reikia pervalyti.

2. Maišus sėklai supilti duoda Lietūkis. Sėklą iškūle ir išvalę augintojai praneša Lietūkio sėklų skyriui, kiek jiems maišų reikalinga ir

per kokią geležinkelio stotį nori juos gauti. Maišai siunčiami tik geležinkeliais. Kam geležinkelio stotis labai toli, tas turi tartis su kooperatyvu, kad maišus su kitomis prekėmis atgabentų arčiau.

Į vieną maišą varp. žolių sėklų telpa apie 35 — 50 kg. Dobilų galima sutalpinti iki 100 kg, tačiau jie pilami į dvigubus maišus.

3. Lietūkis augintojams išsiuntinėjo laikinąsias etiketes (kortelės), kurios reikalingos sėklą išsiunčiant. Etiketės yra dvejopos: be skylučių — dedamos į maišą ir su skylutėmis — pririšamos prie maišo raiščio iš oro. Vidujinėse ir išorinėse etiketėse reikia aiškiai įrašyti koks augintojas, kokią sėklą siunčia ir koks yra kiekvieno maišo svoris. Išorinėse etiketėse reikia dar būtinau žymėti, kiek maišų iš viso siunčiama. Be etikėčių arba su neužpildytomis etiketėmis atsiųstos sėklos elevatoriuje gali susimaišyti ir prapulti.

Kiekvienam augintojui yra pranešta, kur jam etiketės pasiųstos: į koki kooperatyvą arba į kurį pašta. Sėklą kiek galima išvalę, supylę į maišus ir kiekvieną maišą ap rūpinę užpildytomis etiketėmis, augintojas be atskiro pranešimo sėklą gali gabenti į artimiausią geležinkelio stotį ir išsiųsti į Šiaulių elevatorių. Išimti, kaip minėjome, čia sudaro tik miglę.

Sėklų persiuntimo geležinkeliais išlaidas apmoka Lietūkis. Augintojas savo lėšomis sėklą pristato tik iki artimiausios geležinkelio stoties ir išsiunčia.

Gautoji Šiaulių elevatoriuje žolių sėkla, panašiai kaip ir javai, tirinama Sėklų Kontrolės stoty ir jei pasirodo, kad ji yra tinkamo švarumo ir daigumo, duodamas jai pripažintose sėklos vardas. Kad augintojai žinotų, kiek sėklą reikia valyti, nurodysime koki reikalavimai statomi pripažintai sėklai: (žiūr. lentelę).

Be to, motiejukai ir dobilai turi būti visai be brantų.

Kaip atsiskaitoma už pristatytą žolių sėklą?

Varpinių žolių sutarty pasakytą, kad pusę pinigų augintojams išmokama iki gruodžio mėn. 31 d., o likusieji pinigai po Naujų Metų iki gegužės mėn. pabaigos. Kadangi

Bičių sutvarkymas žiemai

Nepalankios meteorologinės sąlygos neduoda laiku sutvarkyti bites žiemai, be to, nenormalus šių metų bičių penėjimas prieš žiemą taip pat atima daug laiko, todėl ir iki šiol mažai kur yra bičių jau sutvarkytų žiemai, o daugumoje tik pradėdama tvarkyti.

Tvarkant bites žiemai, pirmoje eilėje reikia sumažinti lizdinių rūmų skaičių, paliekant tiek, kiek bitės gali aptūpti, o aptūpti gali normalios bičių šeimos nuo 6 iki 8 rūmų; labai retai pasitaiko, kad aptūptų 9 rūmus. Šilpnas bičių šeimos geriau būtų prijungti prie stipresniųjų bičių šeimynų, nes kitaip jos neperžiemos. Bitės, kurios aptūptų 6 lizdo rūmus, užtenka žiemai palikti 10 kg maisto; kurios aptūptų 7—8 rūmus, reikia palikti 12—14 kg, o labai stiprioms šeimynoms, kurios aptūptų 9 rūmus, maisto reikalinga žiemai palikti iki 16 kg.

Bitės, kurios žiemoja uždaroje patalpoje, maisto per žiemą suvartoja žymiai mažiau. Šiais metais retai kur bus, kad bitės turės lizduose žiemai po 14 — 16 kg maisto, bet daugiausia bus po 10—12 kg, tokias bičių šeimas reikės penėti anksti pavasarį.

Paliekant lizduose rūmus, reikia atkreipti dėmesį į kokių vertę ir maisto paskirstymą. Pirmas dalykas, tai koriai paliekami žiemai, neturėtų būti perdaug seni, o senus koriaus iš avilių kasmet reikia šalinti. Svarbu, kad be medaus bitės žiemai turėtų užtektinai ir žiedų dulkių, nes pavasariui artėjant žiedų dulks yra reikalingos perams. Šiais metais žiedų dulkių bitės prinešė užtektinai, bet medaus tai visur yra mažai. Taip atrodo, kad bites reikia penėti, o penėti geriausia ir pigiausia cukrumi, imant 3 dalis cukraus ir 2 dalis vandens. Cukrų su vandeniu reikia užvirinti, nuimti putas ir po to pavirinti iki 10 minučių. Taip paruoštas mais-

tas turi būti ataušintas iki šviežio pieno šilumos ir duodamas bitėms vakarais tik didelėmis porcijomis. Penint bites, reikia visuose aviliuose sumažinti lakas, nes kitaip gali įvykti vagiliavimas, kas būtų visai nepageidaujama.

Užbaigus bičių penėjimą, patartina ant avilių dugno po lizdiniais rūmais patiesti storą popierių arba keletą laikraščių, nes žiemos metu popieris apsaugoja avilio dugną nuo peršalimo, o pavasariui atėjus labai lengva dugnus valyti. Tiesiant popierius į avilius, reikia stengtis, kad neužkimšti lakų. Šiais metais anksti oras atvėso, o naktys darosi kaskart šaltesnės, tai bites greitu laiku mesis į žiemos kamuolį. Kad netrukdytum bitėms sueiti į kamuolį, reikia prieš tai už diafragmų uždėti vatos arba prikimšti sausų samanų ar šiaudų ir šiltai apkloti lubas.

Be to, reikia sutvarkyti avilių stogelius, kad rudens lietus nepatektų į avilius.

V. Narbutas

Augmenijos mėgėjams

Ne vienam mylinčiam augmeniją žmogui norėtųsi išgyti vieną ar kitą retesnį augalą. Daugelis mėgėjų kreipiasi į Lietūki, Sodybą ar kitas sėklomis prekiaujančias firmas ar sodininkystės įmones reikalaudami vienų, ar kitų, retai pas mus auginamų augalų (gėlių, medžių, krūmų) ar jų sėklų. Tokius pareikalavimus patenkinti dažnai yra nelengva, nes kol dar mūsų krašte mažai yra augmenijos mėgėjų, sodininkystės, ar sėklomis prekiaujančioms įmonėms turėti visų augalų ar jų sėklų yra neįmanoma.

Norėdamas augmenijos mėgėjams šiame reikale pagelbėti ir apskritai rūpinamasis augmenijos meilės liaudyje ugdymu, Lietūkio sėklų skyrius nusistatė priiminti atskirų mėgėjų tuo reikalu pageidavimus ir užsakymus. Augmenijos mėgėjai ar sodininkai - gėlininkai nori išgyti rečiau pas mus auginamų vaismedžių, puošniųjų medžių, krūmų ar gėlių sėklas raginami pasiųsti savo užsakymus. Užsakymus reikia siųsti ligi š. m. spalio mėn. 15 d. šiuo adresu: Kaunas, Lietūkis — Sėklų skyrius.

Tiesa, daugumos augalų sėjos laikas dar toli, bet jų sėklos gavimu jau rūpinamasi dabar. Kiek leis sąlygos ir kurių sėklų bus tik galima gauti — „Lietūkis“ jų parūpins. Pageidautina, kad be savo adresu užsakytojas pažymėtų savo profesiją. Pavėluotai prisiųstų užsakymų gali nebūti galimybės patenkinti.

V. T.

MILTELIAI KIAULĖMS

greit nupeni kiaules, stiprina jų sveikatą, padidina ėdrumą, padeda greičiau užaugti paršiukams ir sutvirtina jų kaulus.

šiemet bus išmokamas aukštesnės kainos negu pernai, būtent:

tikr. eraičynui už 1 kg Lt. 1,75
šunažolei — „ — „ 2,—
daugm. svidrei — „ — „ 1,75
piev. ir kasd. miglei — „ — „ 5,—

Už motiejukų ir dobilų sėklą mokama lapkričio mėn. rinkos kaina su tokiu priedu: originalinei sėklai 25%, I atėl. 20% ir prekybinei pripažintai sėklai 15%. Rinkos kainą nustato Tarpžinybinė Komisija.

Agr. B. Kriukelis.

švarumas ne mažiau piktžolių ne daugiau kultūr. sėklų priemaišų ne daugiau daigumas ne mažiau				
tikrasis eraič.	94%	0,5%	1%	90%
pievinė miglė	85	„ 0,5	„ 1	„ 80
šunažolė	90	„ 0,5	„ 1	„ 87
daugm. svidrė	96	„ 0,5	„ 1	„ 90
motiejukai	96	„ 0,5	„ 1	„ 90
baltieji dob.	96	„ 0,5	„ 1	„ 85
švediniai dob.	96	„ 0,5	„ 1	„ 85

Dėl ko atsiskaitymas už žolių sėklą palyginti ilgai nusitęsia.

Galutinai už pristatytą sėklą galima atsiskaityti tik tada, kada Sėklų kontrolės stoty ištirtas jos švarumas ir daigumas ir kada gautas pripažinimo liudijimas. Sėklos ištirimui pavyzdžiai imami, kada maždaug visi augintojai sėklą jau būna atsiuntę. Taigi jei dalis augintojų sėklą atsiųs laiku, o kiti vėluos, tai dėl šių pastarųjų atsiskaitymas nusitęs ir pirmiesiems augintojams. Kad sėkla būtų pristatyta maždaug vienu laiku, Lietūkis augintojus paragina varpinių žolių ir baltųjų bei švedinių dobilų sėklą išskulti ir pasiųsti iki š. m. spalio mėn. 25 d.

Daugumas varpinių žolių dygsta labai lėtai. Dėl to nuo sėklų pavyzdžio paėmimo iki pripažinimo liudijimo gavimo praėina apie 1 mėn. laiko. Jei atsiųstoji sėkla būna nešvari ir tenka pervalyti, tai tas atima taip pat nemaža laiko. Kadangi tomis pačiomis mašinomis valomos ir kitokios sėklos, tai tenka laukti eilės.

Be abejonės laiką labai gaišina ir netvarkingai atsiunčiamos sėklos.

Iš šių kelių pastabų matome, kad atsiskaitymo už sėklas pagreitinimas priklauso nuo daugelio priežasčių. Augintojai sėklas turi ruošti ir siųsti griežtai prilaikydami Lietūkio nurodymų.

Už pripažintą varpinių žolių sėklą

Atolo ir bulvienojų silosavimas

Silosas, arba raugykla, t. y., tas „kubilas“, į kurį sudedamas silosuojamas pašaras, turi būti sandarus, nepraleisti nei vandens, nei oro. Cementinis ar mūrinis tinkuotas silosas geras, tik reikia jį išdaryti silosų laku (Fixifu, Inertoliu, ar lietuvišku Gilosaliu, kurį gamina I. C. Kocho bendrovė Kaune). Geras ir medinis silosas, jei jo sienos padarytos iš špuntuotų lentų ir iš lauko pusės ištepotos gudrono smala bei apiplūktos riebiu moliu. Siloso dugne gera turėti išdubimą ar net lentką (sifoninį) vamzdį vandens pertekliui nuleisti.

Kas tokių silosų neturi, gali silosuoti į duobę, iškastą molio žemėje, kur neprieina podirvio vanduo. Tačiau duobėse silosuoti pašaro dalis pasieniais supelėja, sugenda ir jos negalima šerti gyvuliams. Pašarą į duobę reiktų silosuoti tik susmulkintą, ypač bulvienojus, nes tada ne taip toli nuo duobės kraštų nu-eina į vidurį pelėsiai. Be to, norint, kad pašaras gerai surūgtų, reikia jį laistyti melasos tirpalu vandenyje.

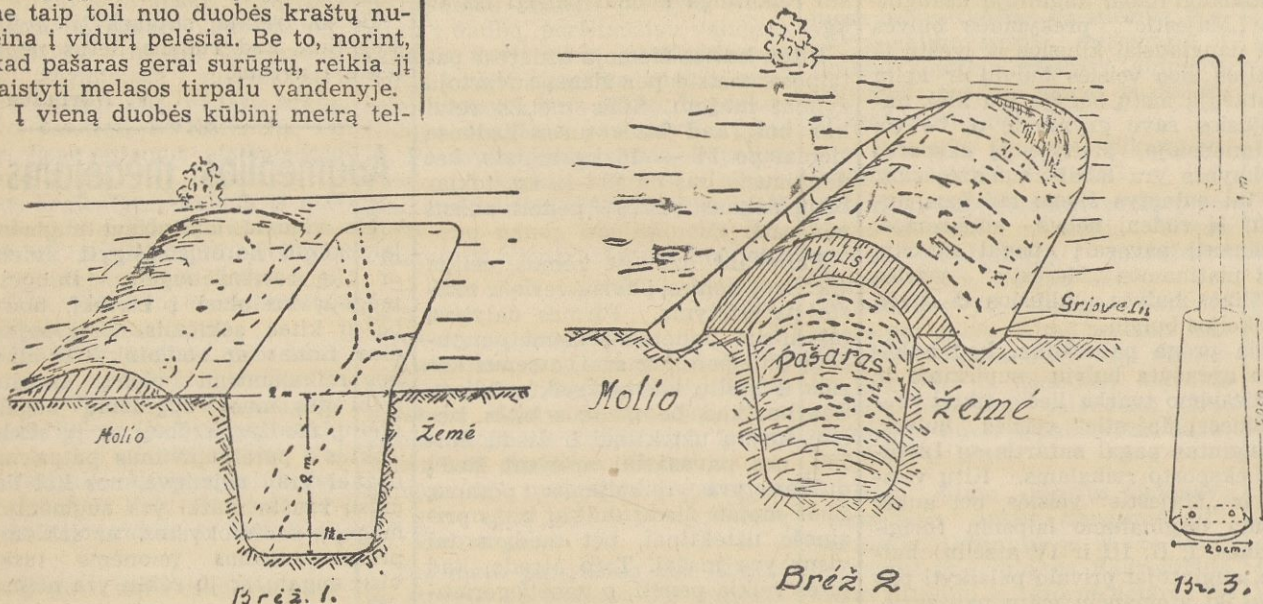
Į vieną duobės kubinį metrą tel-

talpos statines (tokio dydžio yra didesnės silkinės statinės), arba šiaip kubilus su pažymėjimais, iki kurios vietos juose bus 100, 200 litrų ir t. t.; 2) laistytuvą (liverį); 3) litrų skystimui seikėti; 4) kibirų ar indų vandeniu ir melasai pilstyti, kurių turis išmatuotas litrais; 5) grūstuvus pašarui ir moliui grūsti; tai yra pusės metro ilgio ir apie 20 cm storio kaladėlės, kurioms iš galo išgrežta skylė ir įdėtas kotas, kaip šluotai. Bulvienojams ir šiaip stambiam pašarui grūsti gera turėti grūstuvus su peiliais jų apatiname gale. Tie peiliai turi būti apvaliais ašmenimis ir trumpesni už grūstuvų drūtumą, kad nesiektų siloso sienų (žiūr. brėž. 3).

Melasa yra tirštas, juodas, panašus į degutą skystimas, kuris turi apie pusę savo svorio cukraus. Ji

kad pašaras kuo labiau susispaustų. Pripratus imti porcijas, galima nebesverti, o imti „iš akies“. Tik skystį laistymui geriau nuolat seikėti, kad per daug nesuklystum. Matome, kad darbui reikia kelių žmonių: 1 laistymui, 2 ar 3 mynimui ir grūdumui ir 1 ar 2 vežimui iš lauko ir metimui į duobę ar silosą.

Bulvienojus prieš silosuojant būtina reikėtų bent rupiai (5–8 cm. gabalais) supiaustyti ar sukapti. Tada padaryti pačioje duobėje paprastomis kaponėmis veik neįmanoma, tačiau juos galima gerokai aplaužyti ir apkapoti, jei prie grūstuvų dugno būna pritaisytas aštrus peilis, kaip brėž. 3 parodyta. Jei nėra melasos jiems laistyti, tai galima juos silosuoti, maišant su runkelių lapais. Deda galimai plonesniais sluoksniais pakaitomis lapus

pa apie 450–500 kilogr. (9–10 centn.) suminto nesugulėjusio atolo. Duobės plotumas imamas pagal karvių skaičių; svarbu, kad jis nebūtų per didelis, nes tada kasdien prisieitų imti vis per dieną stovėjusį ore ir dėl to apgedusi, pašvinkusi, nebešviežią ploną pašaro sluoksnį. Tačiau duobė neturi būti ir per siaura, kad pasieniais per daug pašaro nesupelėtų. 4 karvėms, jei joms kasdien šersime po 20–25 kg rauginto pašaro, duobės plotumas turėtų būti apie pusantro metro apacioje ir apie 2 metru viršuje, jei jos gilumas būtų 2 metrai (žiūr. brėž. 1). Jeigu dugne nėra vandens, geriau kasti gilesnę duobę, nes tada pašaras labiau susislegia. Duobės kampai turi būti apvalūs, o ne statūs, kad juose neliktų oro. Duobę kasti kiekvienas norės arčiau tvarto, tačiau reikia žiūrėti, kad į ją nepakliūtų srutos ir lietaus vanduo nuo stogo. Gera duobei vieta yra daržinėse ar šiaip po stogu. Jei arti nėra molio, duobėje reikia iš stačių lentų sustatyti dėžę ir jos sienas iš lauko apiplūkti bent 15 centim. drėgno molio sluoksniu, o dugne taip pat priplūkti molio. Tokia duobė išstovės jau daug metų. Jei duobei nėra vietos pastogėje, tai lauke ją reikia apdengti stogeliu ar bent ant pašaro sudaryti molio kaupą panašiai, kaip bulvėms. Kaupas turi būti bent per pusę metro į visus šonus platesnis už duobę ir apkastas grioveliu. (žiūr. br. 2). Pašarą visuomet turi dengti apie pusės metro storumo molio sluoksnis.

Silosavimas be priedų yra gana paprastas darbas. Žalias, geriausias tik nupiautas ir be rasos pašaras metamas į duobę nestorais sluoksniais, ten paskirstomas ir gerai suminamas, varinėjant po duobę arklis, arba sugrūdamas pačių žmonių panašiai, kaip statinėje kopūstai. Kuo labiau pašaras suminamas ar sugrūdamas, tuo jis išeina geresnis. Visą duobę geriausia užsilosuoti iš karto, tą pačią dieną. Lauke iškasta duobė turi būti kraunama su kaupu, kurio aukštumas turi būti lygus bent trečdaliui duobės gylis. Baigus silosuoti, pašaras uždengiamas mediniu dangčiu, lentomis, ar maišais, o nė šiu neturint, nors storesniu popieriaus sluoksniu. Tada jau ant pašaro metamas drėgnas molis ir gerai supilukiamas. Molio sluoksnis turi būti galimai storesnis.

Silosuojant su melasa, viskas daroma taip pat, tik dar prisideda pašaro laistymas. Tam tikslui reikia turėti: 1) vieną ar kelias 100 litrų

gaunama cukraus fabrike ir cukrinių runkelių augintojams duodama nemokamai, o kiti gali jos nebrangiai nusipirkti ar užsisakyti iš fabrike. Melasos tirpalas paruošiamas taip: Ima 33 kilogramus melasos (tai bus apie 22 litrai), užpila keletą kibirų karšto vandens ir maišo tol, kol melasa ištirpsta. Tada tirpalą supila į statinę, papildo šulinio vandeniu iki 100 litrų. To kiekio užtenka 3 tonoms (60 centn.) pašaro aplaistyti. Jei buvo kubilas 200 litrų talpos, tai ima 66 kilogr. (44 litrus) melasos, ištirpina ir papildo iki 200 litrų; to kiekio užtenka 120 centn. pašaro ir t. t. Melasos reikia negailėti. Bus dar geriau, jei 100 litrų skystimo jos imsime 50 ar 60 kilogr.

Atvežto silosuoti pašaro pirmus vežimus deda į duobę sverdami porcijomis po 50 kilogramų ir ant kiekvienos porcijos kiek galima vienodžiau išlaisto pusantro litro paruošto melasos tirpalo. Kai įprantama, galima imti 100 kg porcijomis ir kiekvieną aplaistyti 3 litrais tirpalo. Palaisčius, kiekvieną porciją reikia sugrūsti ar suminti,

ir bulvienojus. Tokiu pat būdu juos galima maišyti ir su atolu.

Silosos priežiūra. Susilosuotas pašaras tuojau pradeda gulėti ir smukti, dėl to molyje atsiranda plyšių, pro kur gali pasiekti pašarą oras, o lauke — ir vanduo. Todėl plyšius reikia tuojau užplūkti. Pavasarį, leidžiant pašalą, molyje taip pat atsiranda plyšių ir juos taip pat reikia užtaisyti. Leidžiant sniegą, žiūrėti, kad ant duobės ir aplink ją nesusirinktų vandens.

Šeriant pašarą, ypač iš duobės, saugoti, kad jis nesusisžemėtų. Tam išvengti kai kas duobės dugną ir kraštus silosudamas iškloja per pirštą storumo stačiais, nelaužytomis (kūlio) šiaudais. Duobė pradeda imti iš vieno galo ir baigiama kitame gale; svarbu neimti perplaučiam, nes pašaras nuo oro genda. Neduoti gyvuliams supelėjusio pasienio pašaro, nors jie jį ir estų, ir iš viso, silosuotu pašaru nešerti karvių paskutiniams nešumo mėnesiams. Prie silosuoto pašaro dėti kasdien kiekvienai karvei po žiupsnį kreidos miltų („šlemkreidės“).

Agr. J. G.

Besišeriančių vištų priežiūra

Per ištisus metus gausiai dėdamos vištos pavargsta, išsiaiškvoja. Tai lengvai pastebima ne tik iš vis mažėjančio dėslumo, bet ir iš susidėvėjusių, susiteršusių plunksnų bei išblyškusių ir kiek pamėlynavusių odos.

Šerimosi laikas yra nelyginant atostogos, kurių metu vištos turi pailsėti.

Šerimosi metu vištos yra gana jautrios. Svarbu tas, kad šerimasis baigtųsi dar prieš žiemos šalčiams prasidedant. Kai turime tinkamas sąlygas kiaušinių gamybai žiemos metu, t. y. kai turime geras vištides ir galime vištas tinkamai lesinti, apsimoka vištų šerimąsi paankstinti. Kad paankstinus jų šerimąsi ir privertus visas šertis vienodu laiku, kai tik daugelis vištų nustoja dėti, reikia žymiai sumažinti lesalų duodamų baltymų kiekį. Negaudamos kiaušinių gamybai reikalingo baltymų kiekio vištos nustoja dėjusios ir greičiau pradeda šertis. Nustojusioms dėti vištoms po kelių dienų pertraukos vėl reikia duoti pakankamai baltymais turtingo lesalo, nes plunksnų pakeitimui taip pat reikalinga gana daug baltyminių, o taipgi ir mineralinių medžiagų. Kai

turime pakankamai lieso pieno, duokime jį gerti vištoms vandens vietoje, nes jis turi gana daug baltymų. Liesu pienu galima sudrėkinti ir vištoms duodamą smulkintą lesalą. Pieno vietoje galima naudoti ir pasukas. Neturint pieno nei pasukų, jų vietoje galima naudoti maistmilčių Nr. 2 arba 3, kurie duodami vištoms smulkintuose mišiniuose. Galime patarti duoti vištoms vieną iš čia pat dedamų smulkintų mišinių.

- I. 2 dalys miežinių miltų
- 2 „ avižinių miltų
- 3 „ kviet. sėlenų
- 3 „ maistmilčių Nr. 2
- II. 2 dalys ruginių miltų
- 2 „ avižinių „
- 3 „ bulvių
- 3 „ maistmilčių Nr. 2.
- III. 20 dalių miežinių miltų
- 10 „ avižinių miltų
- 2 „ dobilų pabirų
- 18 „ maistmilčių Nr. 2
- IV. 7 dalys bulvių
- 3 „ maistmilčių Nr. 2

Čia patiektų mišinių reikia duoti vištoms lesti kiek jos nori. Mišiniai be bulvių gali būti duodami sausi, o su bulvėmis — duodami sudrėkinti. Be šių mišinių, šerimosi metu

Arklis priežiūra rudens darbymety

Spaliu—lapkričio mėn. arkliai tenka sunkiai dirbti: suvežti iš laukų kaupiamuosius, giliai suarti dirvas. Keliai tuo metu būna klampūs, klampios ir dirvos. Dėl to šiuo metu arklį priežiūra turi būti labai rūpestinga.

Kaip kiekvienas ūkiui naudingas gyvis, taip ir arklis turi būti aprūpintas palaikomojo ir produktinio pašaru.

Palaikomojo pašaro kiekis nuo arkliaus darbo nepriklauso. Ir nedirbdamas arklis turi gauti pašaro. Tačiau arkliaus svoris turi didžiau-

sios įtakos i palaikomojo pašaro kieki. Juo stambesnis arklis, juo daugiau jis reikalingas pašaro.

Produktingasis pašaras reikalingas darbo įėjai gaminti. Juo sunkesni darbai arklis dirba, juo daugiau jis turi gauti produktingojo pašaro. Sunkų darbą dirbančiam arkliai, šimtui kilogramų jo gyvojo svorio reikia 1,82 pašarinių vienetų su 160 gramų baltymų. Tuo būdu atskirų grupių arkliai, dirbantys sunkų darbą, reikia tiek maisto:

	Pašar. vienetai:	Baltymų gramų:
Žemaitukui ir smulkiam darbo arkliai (apie 400 kg gyvo svorio)	7,3	640
Vidutinio stambumo (apie 500 kg)	9,1	800
Stambiam arkliai (apie 600 kg)	11,—	1000

Sunkiai dirbančiam arkliai reikia gero stambaus pašaro — pievų arba motiejukų šieno, dobilų. Tačiau, pašaro duoklėje dobilų turėtų būti ne daugiau kaip pusė viso stambaus pašaro. Vikių mišinys nėra pageidaujamas pašaras.

Šimtui kilogramų gyvojo svorio stambaus pašaro turėtų būti duodama nuo 1 ligi 3 kg. Sunkiai dirbančiam arkliai negalima duoti daug stambaus pašaro, nes labai prikimštas pilvas apsunkina kvėpavimą. Už tai tokiems arkliai 100-tui kg gyvo svorio stambaus pašaro nereikia duoti daugiau, kaip 2 kg.

Labai gera arkliai duoti morkų. Jas arkliai noriai ēda ir lengvai virškina. Galima duoti ir puscukrinių arba pašarinių runkelių. Tačiau didesni šakniavaisių kiekiai paleidžia vidurius; tokie arkliai greičiau sušyla ir labiau prakaituoja. Dėl to sunkiai dirbančiam arkliai šakniavaisių per dieną duoda-

ma maždaug po 1 kg šimtui kilogramų gyvojo svorio. Šakniavaisiai turi būti gerai nuvalyti, nes žemės arkliai kenksmingos; jos neretai sukelia arkliaus dieglius. Galima šerti čielus šakniavaisius.

Tinka darbo arkliai ir bulvės. Šeramos žalios ir šutintos bulvės. Žalios bulvės smulkinamos ir šimtui kg gyvo svorio skiriama po 1 kg. Šutintų bulvių duodama po 2 kg.

Daugiausia energijos arklis gauna iš stipraus pašaro, ypač iš avižų.

Tik iškūlus, ūkyje būva nemažai antraeilių grūdų, vadinamų pasturalais. Juos ūkininkas stengiasi iš rudens sušerti gyvuliams. Tokiuose grūduose pasitaiko daug priemaišų: žemių, piktžolių sėklų ir kt. Žemės ir piktžolių sėklos arkliai kenksmingos. Dėlto arkliai skiriamos avižų pasturalos turi būti išvalytos.

Dipl. agr. J. Petraitis

Gaminkime šermukšnių sultis

Nepaprastas šermukšnių derlius raudonomis uogų kekėmis puošia mūsų sodybas ir pamiškes. Bandykite tas vertybes tiksliai sunaudoti.

Ligi šiol šermukšnius suledavo paukščiai ir vienas kitas pasigaminavo „šermukšnės“. Tuo tarpu iš šermukšnių išeina ir gera uogienė bei sultys.

Uogienė gaminama paprastu būdu — kaip ir iš visų uogų. Pirmiausia pašalinamas uogų kartumas. Per keturias paras iš eilės vieną kartą uogas užplikinamos verdančiu vandeniu ir jame laikomos 24 valandas. Taip 4 kartus užplikytos uogos kartumą praranda. Iš tokių uogų verdamas uogienė.

Sultys iš šermukšnių išspaudžiamos arba ištraukiamos garu specialiaje šutintuve. Šermukšnių sultys „vyriškos“, nes turi rūgščiai kartų skonį, stiprų kvapą ir labai gražią spalvą. Šermukšnių sultys — vaisiai, nes stiprina vidurius ir šlapu-

mo takus (pūslę). Šermukšnių sultys tinka pridėti prie marmeladų ir saldinių. Kiek pasaldytos šermukšnių sultys atstoja aviečių sultis.

Uogienei ir sultims tinka tik višiška prinokusios ir stiprių šalų užgaustos uogos. Dėl to dabar reikia skubintis uogas skinti.

Agr. J. Valatka.

Pranešimai

Žemės ūkio Komisariatas nuo š. m. rudens Zarasų apskr. DUKŠTO valst. dvare steigia naują ŽEMESŲ ŪKIO MOKYKLĄ

Mokykloje mokslas praeinamas per 2 mokslo metus. Mokyklon priimami berniukai ir mergaitės baigę pradžios mokyklos 4 skyrius, nejaunesni 15 metų amžiaus.

Prie mokyklos įrengiamas bendrabutis. Butas, kuras, šviesa ir aptarnavimas metams kainuos Lt. 10.—. Nepasiturintieji nuo šio mokesčio bus atleisti. Valgis 1 mėn. kainuos apie Lt. 25.—. Didžiama moksleivių pragyvenimui gaus pašalpas. Moksals veltui.

Norintieji į mokyklą įstoti prisiunčia mokyklos vedėjui prašymą, mokyklos baigimo pažymėjimą ir gimimo metrikus iki š. m. spalio mėn. 15 d. Siųsti šiuo antrašu: Dūkšto Ž. ū. Mokyklos vedėjui, Dūkšto p. Mokyklos telefonas: Dūkštas 3.

VALSTIEČIŲ MERGAICIŲ ŽINIAI
Š. m. nuo lapkričio mėn. pradžios, veiks Bubių Mergaičių Žiemos Žemės ūkio ir Namų ruošos mokykla.

Mokykla randasi Bubiuose — prie plento: Šiauliai — Kelmė, 15 km. nuo Šiaulių miesto. Susisiekimas autobusais.

Priimamos mergaitės baigusios 16 metų (reikalinga pristatyti metriką). Pradžios mokyklos užbaigimas nėra būtinas, jeigu ne blogai rašoma ir skaičiuojama.

Programoje (kaip ir per visus 6 metus iki šiol) bus einami naudingi šeiminkams dalykai: dėstoma teorija, bet ypatingai sustiprinta praktiškoji pusė.

Mokslas neapmokamas, nes mokykla Ž. ū. Komisarijato šelpiama. Baigusioms išduodami pažymėjimai.

Prie mokyklos bendrabutis, kuriame — kambarys su kuru, šviesa ir lova (be patalynės). Maistas bendrabutyje (sidedant visoms) atseina apie 30 litų mėnesiui.

Prašymus savarankiškai rašytus siųsti Bubių Mergaičių Ž. ū. Mokyklos vedėjos vardu. Bubių p. ag.

Susizinojimas telefonu galimas skambinant Bubių 5, arba 11 Nr. Nr., o nuo X. 20 — 6-tas.

Agr. K. Čikotas.

IŠ VISO KRAŠTO

Zanavykijoje keliamas darbo našumas

Gelgaidiškis, Šakių apskritis. Šiomis dienomis Skaistakaimio kaime J. Rudaitis sudarė linų rovējų brigadą iš 14 asmenų. Brigados dalyvės drauge su brigada J. Rudaičiu per 10 darbo valandų nurovė 4,5 centnerių linų sėją suraudoamos 870 pėdų linų. Skaitant praėjusių metų aukščiausią darbą, kai 7 rovējos nurovė 1,5 centnr. linų sėją, suraudoamos 320 pėdų, šiomet minėta brigada pakėlė darbo našumą net 150%! Taip pat didelį darbo našumą kelia ir Gelgaidiško plytų fabriko darbininkai, kuriems vadovauja drg. Palenčius. Seniau jie pagaminavo tiksliai 16—18 tūkstančių plytų per dieną, o štai IX-21 d. tie darbininkai jau pagaminavo 24 tūkstančius plytų. Tas pats pavyko atsiekti sumanių vadovavimu ir susiklausymu, kurių prie buvusio pono vedėjo nebuvo.

Tenka sveikinti pirmuosius Gelgaidiško apylinkės stachanoviečius ir palinkėti, kad jų padarytoji darbo pradžia plačiai užsiliepsnotų zanavykijoje ir visame Tarybų krašte.

J. Čebenauskas

Pasirūpino žaginių

Buginiai, Biržų apskr. Naujas socialistinis ruduo atėjo pas mus su lietumi. Nėra tos dienos, kad lietus nedrėkintų žemės. Valstiečiai suprasdami, kiek daug žalos padaro lietus, šį rudenį prisigaminą žaginių, ypač daug pastebėta stoginio tipo.

Apylinkės valstiečiai ir jaunimas laukia įsteigiant Buginiuose bibliotekos ar skaityklos, nes artimiausia biblioteka už 10 km.

Buginiečiai nepatenkinti, kad paštas yra vežamas pro Buginių p. ag. tik tris kartus, kas neleidžia skaityti dienraščių.

Koresp.

Įsteigta meno brigada

Vaiguva. Š. m. rugsėjo mėn. 22 įvyko vietos kompartijos susirinkimas, kurio metu buvo įsteigta meno brigada.

Be to, tą pačią dieną kompartija suruošė viešą pasilinksminimą, kuris praėjo draugiškoje nuotaikoje ir tvarkingai.

Koresp. V. Čilinskas

Rudens darbai baigiami dirbti

Šatės, Kretingos apskr. Šio bažnytkaimio valstiečiai iki rugsėjo 18 d. jau pasėjo rugių ir kviečių 98%, liko tik tie, kurių dirvos buvo nuo liūčių prašlapusios.

Apie 85% valstiečių yra išmašinę vasarą.

Laukuose tik kur - ne - kur matyti nerautų linų.

Rugsėjo 19 d. pradėjo kasti bulves, nes į bulvienas norima sėti žiemkenčius, pasinaudojant gražiu dabartiniu oru. J. K.

Būtinai reikalinga pašto agentūra

Meškučiai, Alytaus apskr. Čia, esant gana plačiai apylinkėi, susidaro gana didelis skaičius įvairios korespondencijos — laikraščių bei laisvų. Dalinai ūkininkus aptarnauja pašto punktas, bet visų reikalų punkte patenkinti negalima. Kadaigi į Alytų 23 km., į Merkinę 17 km., į Daugus 14 km., o į artimiausią pašto agentūrą vėl apie 10 km, tai žmonėms daug vargo su pinigų pasiuntimu bei gavimu, o ypač esant reikalo telefonu pasikalbėti, kaip antai: įvairių nelaimių, ligos atveju. Todėl Meškučių apylinkės valstiečiai — ūkininkai labai susirūpinę ir laukia, kada artimiausiu laiku būtų įsteigta Meškučiuose pašto agentūra ir įvestas telefonas.

Koresp. Antanas Bingelis

Reiktų sunormuoti apavo taisymo kainas

Panevėžys. Dažnai tenka nugirsti iš Panevėžio miesto darbininkų ir žemniečių arnautojų pageidavimą, kad būtų nustatytos kainos apavo

Pavyzdingas darbštumas ir negražus apsilaidimas sėjos darbuose

Raseiniai. Nors labai kliudo dažnas lietus, Raseinių apylinkėje sėjos darbus laukuose valstiečiai pasiryžę pilnai atlikti. Gražias bendras visų valstiečių pastangas sudrumsčia tik vienas kitas, nesusi-pratėlis ar apsilaidėlis. Pav., Dumšiškių seniūnijoje, kur žiemkenčių sėjos darbai visų valstiečių taip gražiai, pavyzdinčiai ir jau seniai atlikti — visoje daugumoje plotų javai jau seniai buvo sudygę ir augo — tai 13 ha valdytojas Žiukevičius... dar tik pradėjo vežti į laukus mėsą ir rengti dirvą sėjai. O ir šiuos jau pavėluotus darbus, atrod, Žiukevičius būtų pradėjęs dar žymiai vėliau, jei nebūtų buvęs seniūno ir sąmoningųjų kaimynų griežtai įspėtas. Bet atitinkamai paveikti ir paskatinti visi darbu užvilkejai taip pat tvėrėsi darbo ir visur sėja jau visiškai eina prie galio. Daugelio valstiečių laukuose žiemkenčiai jau gražiai sudygę. Geriausiai sėja pavyko tiems, kurie žemę išdirbo ir grūdus į dirvas išbėrė kuo anksčiausiai. Atrod, kad Raseinių valsčiaus seniūnijoje jau atlikta apie 80 nuosimčių visos sėjos. Neuzsėta dar likę tai daugumoje tie plotai, kuriuose vasaros metu augo ankštiniai, kaupiamieji ir kiti augalai, po kurių rudenį sėjami žiemkenčiai. Dėl dažno lietaus ankštinių ir antrųjų dobilų nuėmimas labai trukdosi, tad šiuose plotuose žiemkenčių sėja susivėlinę. Ankštinių javų laukuose dar gana apstu. Nors oras ir labai nepalankus, bet apylinkės valstiečiai pasiryžę rudenį sėją taip pravesti, kad visi žiemkenčiams skirtieji plotai būtų tinkamai išdirbti, patręšti ir užsėti.

K. D.

P. Variakojis.

Dvarai be ponų

Papilis. Biržų aps. Čia buvo grafiinės Šuazeliens dvaras, kurio neklude jokios „reformos“. Ji turėjo 600 ha miško, kurį už aukštą kainą pardavinėjo valstiečiams. Dabar grafiinė pabėgo. Dvare vyksta gyvas darbas, kuriam vadovauja Z. U. skyriaus paskirtas ūkvedys.

P. Variakojis.

Mokytojai užsipelnę ypatingos liaudies pagarbos

Pradėjus žemės pertvarkymo darbus, Židikų m. ir valsčiaus pr. mokyklos mokytojai, tuojau grįžo iš atostogų ir nuo pat pirmosios dienos uoliausiai dirbo prie valsčiaus ž. ū. komisijos: vienai važinėjo dvarų ir stambesnių ūkių aprašyti, apmatuoti, o kiti tvarkė raštinės darbus. Kadangi valsčiaus ribose buvo daug dvarų ir ūkių, iš viso apie 150 vienetų, kurių žemės viršijo paliekamas normas, tat jų žemės pertvarkant reikėjo tikrai intensyviai dirbti.

Mokytojai iki mokslo metų pradžios labai daug dirbo. Tat dabar visi raštinės darbai baigti. Reikia tik paskirtą mažžemiams bei bežemiams dvarų žemę susklypuoti ir atiduoti į jų rankas. Sklypų matavimo darbams jau yra pasirengę keturi matininkai, vyr. matininko Dubinsko vadovaujami.

Židikų ž. ū. komisijos pirm. drg. Z. Skeivys pareiškė, kad jis yra didžiai dėkingas mokytojams, taip uoliai talkininkavusiems žemės reformos darbė.

Labai daug ir nenuilstamai dirbo Ukrinų pr. mokyklos mok. Pučinskas. Jis, nors gyvendamas gan toli, apie 10 km. nuo Židikų, kasdien anksčiausiai dviračiu atvažiuodavo į ž. ū. komisijos būstinę ir dirbdavo iki tamsaus vakaro, kartais iki 24 val.

P. Š.

Reikia bibliotekos

Kurtuvėnai. Iki šiol mūsų miestelis ir jo apylinkės buvo visai atskirti nuo kultūringo gyvenimo. Čia dar yra daug tokių vietų, kur knyga yra labai didelė retenybė. Yra steigiamos mokyklos, kur priegancioji karto išmokoma skaityti, bet visai neturi ką skaityti.

Vacys Barzinskis

Liūdnoka be radijo

Šaltupis. Marijampolės ap. Daugelis valstiečių ir darbininkų dar smetonos laikais įsitaisė radijo imtuvus, kad galėtų gauti žinių iš Tarybų Sąjungos: darbo žmonių gyvenimą, jų laimėjimus. Tačiau sugedo akumulatoriai, arba labai mažai tinkami vartojimui. Valstiečiai ir darbininkai priversti su radijo klausymu atsiveikinti dėl jo brangaus išlaikymo.

A. Žilinskas.

Apsaugokime tai, kas dar liko nuo buvusių dvarų

Krakių valsč. Kėdainių apskr. Nuo miestelio 5,5 km, atstu, ant Šušvės upės kranto yra Pašuvio dvaras, kuris priklausė Gimbutams. Dvare buvo apie 600 ha žemės, kuri po pirmos parceliacijos paskirstyta tarp 6 įpėdinių. Iš šių tik trys gyvena T. Lietuvoje. Patys žemės nedarba ir ja nesirūpina. Žemė įkeista keliuose bankuose. Iš gaunamos nuomos už žemę vos pakanka % už skolą apmokėti. Buvę seniau, geri ūkio trobesiai neremontuojami griuvo ir nyko; kai kuriuos išpardavinėjo. Liko tik kai kurie, bet ir šie šaukiasi darbo žmogaus pagalbos. Yra pastatytas didelis plytų ir akmenų svirnas, kuris dar geras, bet laikas remontuoti stogą, nes pro šį bėga vanduo į vidų. Yra dvare vandens malūnas, kuris aptarnauja didelę apylinkę, bet jei nebus ir šis geriau prižiūrimas — nustos veikęs. Bene didžiausią rūpestį reiktų atkreipti į esamą šalia dvaro parką. Jis užima apie 20 ha plotą. Parke yra daug įvairių ne vietinių, dekoratyvinių, medžių. Yra aptvarkyti rusų karių žuvusių 1914 metais kapai.

Jau prieš kelis metus buvę dvaro

šeimininkai ėmėsi pardavinėti iš parko medžius, bet apylinkės gyventojams įspėjus — nustojo. Bendrai, ligi šiol parko priežiūra niekas nesirūpino. Dėl to apylinkės ir ypač Krakių miestelio visuomenė labai susirūpinę, nes jiems parkas yra vieništelė vieta kur gali karštomis vasaros dienomis atsivėdinti bei upėje pasimaudyti.

Daug kur dvaruose yra panašių reiškinų, dėl kurių pirmoje eilėje turėtų atkreipti dėmesį valstiečių ir dvarų komitetai, neleidami nykti dideliems krašto turtams ir gamtos grožybėms.

Konkorėžis

Kyla susidomėjimas vištų ūkiu

Nedzingė, Alytaus apskr. Valstiečiai pradėjo vis daugiau kreipti dėmesį į vištų ūkį. Valstiečiai pamatė, kad tinkamai sutvarkytas vištų ūkis gali duoti pajamų ne tik mažžemiams nusipirkti, bet didesniems reikams.

A. Bingelis

Židikų padegėliams reikia pagalbos

Praėjusiais metais rugpiūčio 7 d. įvykęs gaisras sunaikino visą Židikų m. centrinę dalį. Sudegė Didžioios gatvės beveik visi vienoje pusėje namai, o kitoje — ž. ū. kooperatyvo patalpos. Taip pat sudegė didesnė Ylakių g. dalis. Iš viso sudegė 11 gyv. ir 12 negyvenamų namų.

Kai kurie dar suspėjo dalį turto išgelbėti, bet buvo ir tokių, kurie liko kaip stovai... 18 šeimų atsidūrė gatvėje, be pastogės. Jiems tuojau reikėjo ieškoti patalpų. O kur jas gauti, jei ir anksčiau nebuvo tuščių butų. Reikėjo spausis. Už tai daug kur apsigyveno po 2—3 šeimoms vienam bute. Tiesa, turtingesnieji ir gavę trobesių draudimo premijas, išvažiavo į kitus miestus. Tačiau dar ligi šiol jaučiamas labai didelis butų trūkumas Židikuose. Mokslo metams prasidėjus, atvykę mokytojai ir mokiniai dėl butų stokos turėjo apsigyventi artimesniuose kaimuose ir kasdien eina į miestelį.

Tikėtasi, kad šią vasarą bus pradėta ž. ū. kooperatyvo bei daugelio kitų prekybininkų namų statyba, o iki rudens žadėta baigti, paruošti gyvenimui, bet išėjo kitaip. Daugelis numatę statydintis namus, dėl kreditų stokos bei kitokių priežasčių, tą darbą atidėjo. Tat šią žiemą dar reikės vargti labai susikimšus, nehygieniškoje sąlygoje.

Židikiečiai, nukentėjusieji nuo gaisro nelaimės skundžiasi, kad juos atitinkamos įstaigos pamiršo. Mat, kiti miesteliai, kuriuos gaisras apnaikino, visuomenės buvo gelbstimi aukomis ir remiami valdžios pašalpomis.

Reikėtų ir Židikams padėti. Patyr miestelio gyventojai be atitinkamos pagalbos neįstos prisikelti iš griuvėsių ir nuodėgulių.

P. Š.

Valstiečiai kultūrinai nedirbamos žemės plotus

Meškučiai, Alytaus apskr. Valstiečiai atkreipė savo dėmesį į nedirbamos žemės plotus. Pelkės nusausintos, iškasti kanalai. Jos pavirstos dirbama žeme, kurioje užauga geri javai ir duoda gerą derlių.

A. Bingelis

Geras derlius

Panevėžys. Apskirtyje vasarinių javų dauguma jau nuo laukų nuvalyta, išskyrus tik Rozalimo, Smilgų ir šiek tiek dar Naujamiesčio valsčius, dėl dirvų žemumo. Viso apskrities valstiečiai kuo stropiausiai išnaudoja kiekvieną giedres-

nę valandėlę. Derlius yra visiškai pakankamas: aukštesnis už vidutinį. O linai visur nebogi, o kai kuriose vietose net labai geri. Daugely vietų linai jau nurauti, o vėlesnio sėjimo dar raunami. Pašaro atrod, irgi užteks, nes užderėjo vidutiniškai; gautas geras derlius dobilų antros žolės. Šiomet daugelis valstiečių daug daugiau sėja rugių, negu praėjusiais metais.

A. Čelkaitis

Aplankė valdžios atstovas

Merkinė. Rugsėjo mėn. 22 d. įvyko LKP Merkinės Komiteto mitingas, kuriame dalyvavo Teisingumo Liaudies Komisarų drg. P. Pakarklis su kitais svečiais. Drg. Pakarkliui buvo įteikta daug gėlių buketų. Drg. Pakarklis plačiai kalbėjo apie STSR konstituciją, duodamas gražių vaizdžių minčių apie socialistinę santvarką. Mitinge dalyvavo Kompartija, Komjaunuoliai, Profsąjungos, gimnazija ir mokyklos su vėliavomis ir plakatais. Mokyklos praėjo organizuotai orkestrui grojant miestelio gatvėmis.

Merkiniečiams toji diena buvo džiugi.

VI. Ulčinskas.

Įsteigtas kooperatyvas

Raudondvaris, Kauno ap. Rugsėjo mėn. 22 d. įvyko steigiamasis žemės ūkio kooperatyvo susirinkimas. Susirinkime dalyvavo apie 60 valstiečių, kurių 49 įsirašė nariais. Kooperatyvas pavadintas „Nevėžio“ vardu.

Kooperatyvo steigimo mintis raudondvariečiuose kilo pereitais metais. Šiais metais ta mintis įsikūnijo. Valstiečiai gyvai domėjosi kooperacijos reikalais.

Susirinkimo metu buvo atėję pora girtų padauzų, kurie pradėjo asmeniškai užpildinėjus ant paskirto asmenų. Tačiau pačių valstiečių jie buvo paprašyti apleisti susirinkimą.

P. Jn.

Ūkio darbai

Biržai. Žiemkenčiai jau daugelyje vietų žaliuoja. Bet dar trečdalis yra ir nesėty. Sėją trukdo lietingas oras. Pūdymai paruošti kuo geriausiai. Tik laukia biržiečių geresnio oro sėjai baigti.

P. Variakojis.

Įsteigta meno brigada

Merkinė, Anksčiau, darbo žmogui menas buvo tolimas. Bet šandien darbo žmogus savo darbu kuria sau socialistinę gerovę žemėje ir nori jis naudotis tais meno lobiais, kuriuos iki šiol tesinaudojo tik saujelė išnaudotojų. Tuo tikslu Merkinėje rugsėjo 19 d. įvyko L.L.P. S-gos Merkinės skyriaus iniciatyva Meno Brigados susirinkimas, kurį atidarė mokytojas. Susirinkime dalyvavo 28 asmenys visokių profesijų. Išrinktas komitetas, pasiryžęs jį greičiau išugdyti vaidybą, chorą, muziką.

Rugsėjo 22 d. įvyko Meno brigados pirmas suruoštas vakaras. Vaidino komediją „Gyvieji nabašnikai“. Vaidinimo žiūrėjo virš 400 žmonių. Vaidinimas buvo pusėtinas, Per vaidinimus kai kas publikoje kalbėjo, užė. Tatai trukdo vaidinti. Artistai nori vėl vaidinti. Bet nusiskundžia, kad nėra kur gauti naujos dvasios scenos veiklų. Laukiam juo skubiau pasirodant naujų ir naujos dvasios scenos veiklų!

VI. Ulčinskas

Jaunimas ku tūrėja

Raudonikiai Seinų apskr. Komjaunimo skyrius suruošė viešą liaudies gegužinę. Joje dalyvavo visas šios apylinkės jaunimas.

Meninę dalį atliko komjaunimas ir pionieriai.

Skaitė referatą, „Ką gero mums davė Raudonoji Armija“. Komjaunuolė drg. J. Gegužytė deklamavo eilėraštį „Svetimas dangus“. Pionierius skaitė referatą: „Ką turi siekti komjaunimas“. Dar deklamavo eilėraštį komjaunuolis: „Ir vėl laisva“.

Publika referatus ir eilėraščius sutiko ilgais plojimais. Po to buvo šokiai ir žaidimai.

N.

Vladas Alekna.

UŽSIENIO GYVENIMO APŽVALGA

Kova dėl prancūzų Indokinijos

Antrojo imperialistinio karo išsiplėtojimas labai pakeitė jėgų santykį ne tik Europoje, bet ir kitoje žemės dalyje. Prancūzijos pralaimėjimas paaštrino imperialistinių valstybių kovą už viešpatavimą prancūzų kolonijose. Ryšium su bendru aplinkybių stoviu Toluosiuose Rytuose, didelę reikšmę dabar turi Indokinijos likimo klausimas.

Indokinija, esanti pietrytinėje Azijos dalyje, tarp Kinijos, anglų Birmos, Siamo (Taji) ir Pietinių Kinijos jūrų, yra svarbiausia Prancūzijos kolonija, užkariauta 1858—1893 metų laikotarpyje ir sudaro stambiausią Prancūzijos forpostą Toluosiuose Rytuose. Indokinija užima 741.200 kv. kilometrų teritorijos plotą, kuris pusantro karto didesnis už prieškarinę Prancūziją. Ji turi 23 milijonus gyventojų.

Politiškai prancūzų Indokinija yra padalyta į 4 kunigaikštystes — protektoratus: Anamas, Tonkinas, Laosas, Kambodža ir vieną koloniją — Kochinchina. Visumoje visa tai sudaro Indokinijos sąjungą, su vyriausiuoju valdytoju Prancūzijos generalgubernatorium priešakyje.

Indokinija yra žemės ūkio kraštas, daugiausia smulkaus, atsilikusio valstiečių ūkio. Svarbiausias žemės ūkio jėgas yra ryžiai. Indokinija jo pagamina 5,5 milijonus tonų per metus. 70 procentų derliaus eina eksportui ir tai sudaro apie 20 procentų viso pasaulio ryžių eksporto. Eksportuojami taip pat dar kukurūzai, batatas, migdolai, ananasai, duonmedis, bananai; prieskoniniai: pipirai, cinamonas, šafranas, be to, tabakas, arbata, cukrus (nendrinis), kava; techniškosios kultūros: guma, vata, indigo, kanapės ir t.t.; žymiai išsivystyta ir šilkidribsystė. Didžiulį krašto ūkio vaidmenį vaidina gyvulininkystė, kuri turi per 4 milijonus stambių raguotųjų (jaučiai, buivolai), per 2 milijonus kiaulių ir per 100 tūkstančių arklių. Naudingiausios iškaskenos: anglis, alavas, cinas, geležis, volframas, fosfatas, grafitas ir kalkakmenis.

Geografinė savo padėtimi Indokinija užima labai svarbią strateginę poziciją kovojant dėl viešpatavimo pietrytinėje Azijoje ir pietvakarinėje Ramiojo vandenyno dalyje. Todėl ryšium su bendru Japonijos veržimosi į pietinių jūrų sritis, vis atriau iškyla jos santykių su Indokinija klausimas. Prekybiniai Japonijos santykiai su Indokinija paskutiniiais laikais nuolat didėjo. Japonija iš ten išvežė silikatus, anglį (antracitą), geležies rūdą, manganą, alvą. 1939 m. iš Indokinijos buvo importuota į Japoniją už 26.650.000 jėnų prekių ir eksportuota į Indokiniją už 1.980.000 jėnų.

Savo spaudimą Indokinijoje Japonija padidino po Prancūzijos pralaimėjimo birželio mėn. ir ypač po liepos 16 dienos, kai Japonijos valdžia paėmė Kanoe.

Rugpjūčio 1 d. Japonijos užsienio reikalų ministeris Macuoka tiesiai pareiškė, kad tokie kraštai, kaip Prancūzijos Indokinija ir Olandijos Indija, yra įtraukti į „didžiąją Azijos Rytų sferą“. Greitai po to vienas po kito pasipylė Japonijos reikalavimai, kurie turi didelę politinę reikšmę, liečiančią net Indokinijos egzistenciją.

Iš Indokinijos japonai reikalauja ne tik išplėsti prekybą, bet ir leisti jiems steigti karo bazes, o karo ir civilinei aviacijai — skraidyti per Indokinijos teritoriją ir naudotis jos aerodromais, leisti Japonijos kariuomenei pereiti per Indokinijos žemę ir naudotis geležinkeliais karo reikalams, leisti statyti radijo stotį palaikyti ryšiams su Kantonu ir Tokio. Reikalavimų tarpe buvo ir toks: išvaryti iš Indokinijos visus kiniečius, kurie ten negyveno ilgiau kaip 10 metų; tuojau nutraukti karinius pasirusimus; sumažinti Japonijos prekės muitus ir mokesčius; leisti Japonijos ekspertams kontroliuoti Indokinijos navigaciją ir t.t.

Prancūzijai tuo būdu susidarė realus pavojus netekti svarbiausios kolonijos. Tas prancūzus privertė

griebtis kai kurių kontrapriemonių — sustabdyti vietinės kariuomenės demobilizaciją, papildyti esamas dalis, sustiprinti pakrančių ir pasienio apsaugą, Tonkino ir Anamo kariuomenės dalis perkelti į pavojingesnes vietas. Turano uoste buvo sukoncentruota apie 40 prancūzų karo laivų, Tokio valdžia su Višy valdžia pradėjo derybas.

Kinijos vyriausybė taip pat nelieka pasyvi šių įvykių stebėtoja, nes Kinijos likimas daug kuo priklauso nuo Indokinijos likimo. Kinijos valdžia griebiasi priemonių stiprinti savo sienas, ties kuriomis sutelkė apie 300.000 karių, prieš 50—70.000 japonų, kurie turi užėmę Guansi provincijos Lunčou rajoną, ties Junaniu.

Paskutiniiais laikais Japonija dar labiau pradėjo spausiti Indokiniją. Rugpjūčio 25 d. japonai nesėkmingai buvo užpuolę Indokinijos sieną. Rugsėjo 1 d. Indokinijai buvo iškeltas ultimatumas, kuris reikalavo išpildyti ankstyvesnius reikalavimus. Prancūzams atmetus ultimatumą, inspekcines japonų misijas viršininęs gen. Nisichara prigrasino, kad rugsėjo 6 d. Japonijos kariuomenė įžengs į Indokiniją. Prancūzijos valdžios organai, vengdami japonų okupacijos, patenkino eilę Japonijos reikalavimų, bet tas jos nepatenkino.

Japonijos veržimasi į pietines jūras atidžiai stebi J. A. Valstybės ir Anglija, kurios visais būdais stengiasi išlaikyti status quo. Bet kurių šios vietos rajonų pateikimas į Japonijos rankas suduos smūgį ne tik tai Prancūzijai ir Olandijai, bet ir Anglijai su JAV, o drauge bus sudarytas pavojus ir šalims, esančioms Indijos ir pietvakariame Ramiojo vandenyno baseine.

Susidariusi padėtis verčia daryti išvadą, kad kova už pietinių jūrų šalis ir ypač viešpatavimą Ramiajame vandenyne įeina į naują fazę ir dar labiau aštrina tarpusavio imperialistinių valstybių santykius. („Leningradskaja Pravda“).

Tarp Prancūzijos ir Anglijos prasidėjo nepaskelbtas karas

Niu Jorkas, TASSAS. Per Amerikos radiją skelbiama, kad tarp Prancūzijos ir Anglijos prasidėjo nepaskelbtas karas. Anglų karo laivai pradėjo šaudyti į prancūzų uostą Dakarą (Vakarų Afrikoje), norėdami pridengti anglų ekspedicinių pajėgų išlaipinimą. Anglų ekspedicinėms pajėgoms vadovauja prancūzų gen. de Gaulle. Dakaro uoste yra trys prancūzų kreiseriai ir trys minininkai, kurie buvo susirėmę rugsėjo 22 d. jūroje su anglų laivais. Iš anglų laivų paleisti patrankų sviediniai pataikė į Dakaro radijo stotį. Tačiau stotis ne smarkiai nukentėjo ir veikia toliau. Anglų eskadros laivų skaičius ir tonazas nenurodytas. Prancūzų vyriausybės sluoksniuose turimomis žiniomis, anglų laivais prie Dakaro atplaukė kariuomenė, skirta čia išlaipinti.

Kitame Amerikos radijo pranešime sakoma, kad, Niu Jorko spaudos nuomone, prasidėję karo veiksmai prie Dakaro rodo gen. de Gaulle mėginimą su anglų pagalba užimti Senegaliją. Tačiau laikraščiai čia pat pastebi, kad pirmieji mėginimai išlaipinti anglų kariuomenę buvo prancūzų kariuomenės atmušti. Laukiama, kaip toliau plėsis toje vietoje karo veiksmai. ELTA.

ITALŲ ANGLŲ KARAS

Londonas, TASSAS. Reuterio agentūra paskelbė oficialų Afrikos karo veiksmų komunikatą, kuriame sakoma, jog „Vakarų dykumoje neįvyko jokių permainingų. Priešo lėktuvai bombardavo Mersa—Matruhą ir padarė visai nereikšmingos žalos. Anglų lėktuvai puolė Bengasio uostą. Pastebėta, kad bombos pataikė tiesiai į vieną laivą. Taip pat buvo numesta bombų į sandėlius. Anglų lėktuvai apmėtė bombomis Manastirio ir italų motorizuotojo transporto sutelkimą Sidi-Barrani uoste. Buvo pastebėta, kad bombos pataikė tiesiai į sunkvežimius. Rugsėjo 22 d. prieš lėktuvai puolė Malta. Viename kaime sugriauta dešimt namų. Rytų Afrikoje anglų lėktuvai puolė Mai-Adagą ir Guros aerodromą. Pietų Afrikos lėktuvai sėkmingai bombardavo El-Katulą ir Dimą. Priešo lėktuvai du kartu puolė Adeną, „bet nepadarė jokių nuostolių“.

Kipre esančios kariuomenės vadovybės paskelbtame komunikate pirmą kartą minima apie priešą aviacijos pasirodymą ties šia sala. Rugsėjo 22 d. prieš lėktuvai iš didelio aukščio numetė bombų į Morphu miestą ir apylinkes. Visos bombos sukrito į jūrą. Miestas buvo apšaudytas iš kulkosvaizdžių. Žmonių aukų nėra. Taip pat nepadarė jokios medžiaginės žalos. Roma, TASSAS. Italų karo vadovybė praneša, jog Siaurės Afrikoje dar kartą buvo sėkmingai pulta su tvirtinta kariuomenės stovykla Mersa-Matruse. Rytų Afrikoje žvalgantieji italų būriai susidūrė su priešą kariuomenės daliniais Rudolfo ežero srityje ir privertė juos pasitraukti. Vienas italų lėktuvų būrys bombardavo Port-Sudano aerodromą. Aerodrome padaryta žalos dešimčiai prieš lėktuvų. Kitas italų lėktuvų būrys numetė bombų į Adeno aerodromą. Priešo lėktuvai vėl puolė Gurą, Addi-Ugrį, Sašamaną ir Diredavą. Vienas kareivis sužeistas, medžiaginiai nuostoliai nereikšmingi. E.

TRUMPAI IŠ VISUR

● Čunkingas, TASSAS. Kinų spaudos žiniomis, okupuotose Kvantungo provincijos srityse smarkiai jaučiama maisto stoka. Kantone kasdien badu miršta daugiau kaip 100 žmonių. ELTA.

● Sofija, TASSAS. Užėmus bulgarų kariuomenei pirmąsias Pietų Dobrudžos sritis, iš Bulgarijos ten atvyko įvairių tarnautojų, gydytojų, agronomų ir t.t. Daugelyje vietų, smarkiai nukentėjusių nuo rumunų revizicijų, gyventojams buvo organizuoti maisto tiekimo punktai. Rugsėjo 4 d. rumunų kariuomenė pasitrauks iš antrosios srities. ELTA.

● Niu Jorkas, TASSAS. Laikraštis „New York Times“ praneša, jog grįžę iš Anglijos Jungtinių Valstybių karininkai, kuriems vadovavo generolas Strongas, pareiškė, kad Londono rytų dalyje esančios uostų krantinės buvo smarkiai subombarduotos. Londono uostas dabar turi žymiai mažiau darbo. Anglijos viduryje nuostolių padaryta labai mažai. Užtat Anglijos pietų rytai gerojai nukentėjo. Jei oras ir toliau bus nepalankus, tai vokiečių įsiveržimas į Angliją bus iš viso neįmanomas. Generolas Strongas pareiškė nuomone, jog karas šią žiemą nepasibaigs. ELTA.

● New Jorkas, TASSAS. Agentūra „Associated Press“ skelbia duomenis apie padarytus nuostolius jūroje nuo 1939 m. rugsėjo 15 d. ligi š. m. rugsėjo 21 d. Per tą laiką lėktuvai, karo laivai ir minos nuskandino 670 laivų. 243 laivai nuskendo dėl nežinomų priežasčių. Didžiosios

PRANCŪZŲ LĖKTUVAI BOMBARDAVO GIBRALTARĄ

Berlynas, TASSAS. Vokiečių informacijų biuras praneša, kad 120 prancūzų lėktuvų, po bombardavimo Dakaro iš anglų karo laivų, išskrido iš Maroko ir bombardavo Gibraltarą. Pranešime sakoma, jog Prancūzijoje manoma, kad Anglija ketina pradėti rimtus karo veiksmus prieš prancūzų kolonijas Afrikoje. ELTA.

New Jorkas, IX. 25. TASSAS. „United Press“ praneša, kad kolonialinė prancūzų kariuomenė atstūmė generolą de Gaulle, bandžiusį iškelti į Dakarą 2.000 savo kariuomenės. Didžiosios Britanijos laivynas bombardavo Dakarą septynias valandas. Priskaitoma 100 užmuštų ir 400 sužeistų. ELTA.

Londonas, TASSAS. Reuterio žiniomis, Londone turimais pranešimais iš Višy prancūzų vyriausybė įsakė atsakyti ugnimi į anglų karo laivų pradėtą šaudymą į Dakaro miestą. Toks įsakymas buvo duotas po prancūzų ministerio tarybos posėdžio, kuriam pirmininkavo maršalas Petainas.

Vokietijos Anglijos oro karas

Anglų pranešimai

Londonas, TASSAS. Reuterio agentūra praneša, jog rugsėjo 23 d. oro kovose anglų aviacija neteko vienuolikos naikintuvų. Septyni šių lėktuvų igulos nariai išsigelbėjo. Vokiečių aviacija neteko bent 11 lėktuvų.

Rugsėjo 23 d. buvo paskelbtas šis komunikatas: „Stambūs prieš lėktuvų junginiai, pasirodę šiandien rytą ties Kento grafyste ir pietine Essexo dalimi, buvo pasitikti anglų naikintuvų ir jų pult. Kiek vėliau prieš lėktuvai puolė kelis Essexo grafystės miestus, tame skaičiuje Eastborno miestą. Vienas vokiečių lėktuvas buvo numuštas ir krisdamas susprogo“. ELTA.

Londonas, TASSAS. Anglijos aviacijos ministerija praneša, kad naktį ir rugsėjo-24 dieną vokiečių aviacija bombardavo Londoną ir kai kurias vietas Anglijos pietų vakarų srityje. Tam tikras skaičius bombų buvo numestas ir kitose Anglijos dalyse, tačiau svarbiausias puolimas buvo nukreiptas į Londoną. Sugriauta namų ir pramonės įmonių. Sukelta daug gaisrų. Rugsėjo 23 dienos rytą vienas vokiečių bombonešis buvo numuštas pietų rytų Anglijoje. ELTA.

Kinų japonų karas

Čunčinas, TASSAS. Siaurės Kinijoje, Šansio provincijos pietų rytuose didelės kovos ejo Čzinčeno srityje. Išsikverbusi į miestą kinų kariuomenė atkakliai kovojo gatvėse su japonais.

Vidurio Kinijoje, Česziano provincijos šiaurės rytuose rugsėjo 22 dieną japonai, remiami karo laivų artilerijos ugnies ir bombonešių, mėginio išlaipinti kariuomenę netoli

Šipu. Kinų pakrančio apsauga stojo į atkaklią kovą su išsikeliančia ir krantą kariuomene ir privertė ją pasitraukti.

Čankuejo provincijoje japonų kariuomenė puolė kinų pozicijas ir pietų rytus nuo Ancino. Kautynės truko visą rugsėjo 18 dieną. Neteke 500 žmonių, japonai pasitraukė iš savo turėtasias pozicijas. Toje pačioje provincijoje partizanų būriai

nuvertė karinį japonų traukinį,ėjusį netoli Lučzavo. Žuvo daugiau kaip 100 japonų.

Pietų Kinijoje, Kvasio provincijos pietų dalyje japonų kariuomenė puolė kinų pozicijas ir pietus nuo Nankino. Tačiau japonams nepavyko išstumti kinų iš jų pozicijų. Neteke daugiau kaip 200 kareivių, japonai pasitraukė atgal. ELTA.

RADIO

KASDIEN (BE SEKMADIENIO)

Vilnius
5.30 — Iš Kauno. 5.45 — Žinios lenkiškai. 5.50—6.00 — Darbininkams: Profesjonų pranešimai, aktualios dienos žinios, fizikultūros reikalai (liet. ir lenk.). 7.00 — Rytinė muzika. 7.40 — Iš Kauno. 8.30: — Žinios lenkiškai. 8.45—9.00 — Pl. muzika. 11.00 — Darbininkams: profesjonų pranešimai, aktualios dienos žinios, fizikultūros reikalai (liet. ir lenk.). 11.20 — Pl. muzika. 12.00 — Iš Kauno. 13.00 — Vilniaus žinios. 13.30 — Žinios lenkiškai. 16.30 — Iš Kauno. 17.00 — Iš Kauno. 17.20 — Vilniaus žinios. 17.30 — Žinios (lenkiškai). 17.45 — Paskaita politiniais klausimais (liet.). 19.00 — Žinios iš Maskvos (rus.), 19.30 — Iš Kauno. 22.00 — Žinios (lenkiškai). 22.20 — Iš Kauno. 23.00 — Šokių muzika (pl.). 23.30—24.00 — Paskutinės žinios, Internacionales (rus. iš Maskvos).

Kaunas
5.30—6.00 — Internacionales, laikas, žinios, pl. muzika. 7.00 — Rytinė muzika (pl.). 7.40 — Gimnastika. 7.55 — Maršas. 8.00 — Žinios. 8.30—9.00 — Pl. muzika. 12.00 — Laikas, žinios. 12.30—13.00 — Dienraščių straipsniai. 16.00: — Pietinė muzika. 17.00 — Laikas, žinios. 19.00 — Žinios iš Maskvos (rus. per Vilnių). 19.15 — Pl. muzika. 19.30 — VK(b)P Istorijos skaitymas. 20.00 — Iš Vilniaus. 20.45 — Dienos apžvalga. 21.00 — Žinios. 22.20 — Žinios. 23.00 — Šokių muzika (pl.). 23.30—24.00 — Iš Vilniaus.

SEKMADIENIS. IX. 29.

Vilnius
7.30 — Internacionales. 7.35 — Rytinė muzika. 8.00 — Iš Kauno. 8.10 — Žinios (lenk.). 8.20 — Mandolinų orkestro koncertas. 8.55 — Šios dienos programa. 9.00 — Produktiviai su naudingomis kultūrinėmis kaimo jėgoms. 9.15 — Pl. muzika. 9.45 — Aktuali enciklopedija. 10.00 — A. Borodin — Uvertiura iš op. „Kniaz Igor“ ir Polovciečių šokiai (pl.). 10.30 — Žodinis muzikinis montažas „Leonardo da Vinci“. 12.00 — Iš Kauno. 12.30 — Žinios (lenk.). 13.00 — Iš Kauno. 13.30 — Raudonarmiečių dainos (pl.). 14.00 — Komjaunimo valandėlė (lenk.). 14.15 — Iš Kauno. 14.30 — Kaimo kapela. 15.00 — Iš Kauno. 15.30 — M. Gorkij — Sovietų literatūros tėvas (lenk. sk. L. Fryde). 16.00 — Vaikams Puškino „Pasaka apie popą ir jo tarną Baldą“. 16.30 — Dainuoja vyrų balsų kvartetas. 16.50 — Iš Kauno. 17.00 — Valstiečiams (lenk.). 17.15 — Akordeonu groja Survila. 17.30 — Valstiečiams (baltus.). 17.45 — Techniškoji pašto dėžutė (lenk.). 18.00 — Liszt — Simf. poema „Mazepa“ (pl.). 18.15 — Techniškoji pašto dėžutė (liet.). 18.30 — Operų arijos (pl.). 18.45 — Žinios (lenk.). 19.00 — Lengvos muzikos koncertas. 20.00 — Iš Kauno. ca. 22.20 — Pramoginė ir šokių muzika (pl.). 23.30—24.00 — Paskutinės žinios, internacionales.

Kaunas
7.30 — Iš Vilniaus. 8.00 — Žinios. 8.10 — Pl. muzika. 8.20 — Iš Vilniaus. 10.00 — Iš dienraščių. 10.30 — Iš Vilniaus. 12.00 — Žinios; kas įdomaus ateinančios savaitės programoje. 12.30 — Mišrus koncertas (pl.). 13.00 — I. E. Repinas (10 metų nuo didžiojo realisto dailininko mirimo dienos) — sk. Šėnas. 13.30 — Populiarios fantazijos (pl.). 14.00 — Iš Lenino jaunystės. 14.15 — Dainuoja V. O. sol. Radzevičiūtė. 14.30 — Iš Vilniaus. 15.00 — Komjaunimo uždaviniai mokykloje. 15.15 — Vyrų duetas (J. Butėnas ir St. Grauzinis). 15.30 — Liaudies milicijos klubo orkestro koncertas. 16.00 — Iš Vilniaus. 16.50 — Kultūrinio gyvenimo apžvalga. 17.00 — Valstiečių popietė. 18.00 — Ūkis ir ūkininkai. 18.15 — Darbščioji šeiminkė. 18.30 — Lietuviška muzika (pl.). 18.45 — Radijo paštas. 19.00 — Iš Vilniaus. 20.00 — Vaidinimas A. Čechovo „Meška“. 20.45 — Latvių muzikos koncertas (transliuojamas iš Rygos); dalyvauja Latvijos TSR valstybinio operos ir baleto teatro solistai. 22.00 — Žinios. ca. 22.20 — Pramoginė ir šokių muzika (pl.). 23.30—24.00 — Iš Vilniaus.

PIRMADIENIS. IX. 30.

Vilnius
11.20 — Pl. muzika. 11.30 — Jauniesiems (lenk.). 11.45 — Vaikų muzika (pl.). 12.30 — Pl. muzika. 13.15 — G. Cassado įgrojimai (pl.). 14.00 — Maršai (pl.). 14.15 — Meninis žodis (lenk.). 15.00 — M. Gorkij — Sovietų

literatūros tėvas (sk. L. Fryde). 15.15 — J. Strauss valsai (pl.). 15.45 — Spaudos apžvalga (lenk.). 16.00 — F. Mendelssohno dainos be žodžių (pl.). 16.15 — Lietuvių kalbos pamoka. 16.30 — Iš Kauno. 16.45 — G. Kulenkampfo įgrojimai (pl.). 17.45 — Studijuojame LTSR konstituciją. 18.00 — Pl. muzika arba transliacija. 18.30 — Dėl bibliotekų liaudies masėms (lenk.). 18.45 — Dainuoja sol. K. Vročynskis. 19.15 — Aktualus reportažas iš darboviečių (liet.). 20.00 — Fortepiono rečitalis. Atl. pianistas St. Spinalskis. 21.15 — Įvairūs simf. orkestro įgrojimai (pl.). 22.00 Žinios (lenk.). 22.20 — Iš Kauno. ca. 22.40 — K. Petrausko įdainavimai (pl.). 23.00 Šokių muzika (pl.).

Kaunas
16.00 — Ištraukos iš Griego ir Bizet siuitų (pl.). 16.30 — Apie Stalino veiklą „Marksizmas ir tautinis klausimas“. 16.45 — Chopino etiudai (pl.). 17.30 — Sovietiškos dainos (pl.). 17.45 — Iš Vilniaus. 18.00 — Pl. muzika arba transliacija. 18.30 — Rusų kalbos pamoka. 19.15 — Pl. muzika. 19.30 — VK(b)P istorijos trumpojo kurso skaitymas. 21.15 — Pl. muzika. 22.00 — Iš filmų muzikos. 22.40 — Gitarų muzika (pl.).

ANTRADIENIS. X. 1 D.

Vilnius
11.20 — E. Caruso įdainavimai (pl.). 11.30 — Jauniesiems (liet.). 11.45 — Vaikų muzika (pl.). 12.30 — Įvairios siuitos (p.). 13.15 — Pl. muzika. 14.00 — Klavesino muzika (pl.). 14.15 — Meninis žodis (baltus.). 14.30 — Pl. muzika. 15.00 — Kultūrinė temom (lenk.) — vad. E. Krasovskienė. 15.15 — Mišrus koncertas (pl.). 15.45 — Teos Albinienės aktualijos (lenk.). 16.00 — Berlioz — Uvertiura karalius Lyras. 16.15 — Aktualijos (rus.). 16.30 — Kolchozų reikšmė TSRS-gos ūkinyje gyvenime. 16.45 — Duetai iš operų. 17.45 — Studijuojame LTSR konstituciją — įžanginė paskaita (lenk.). 18.00 — Žodinis muzikinis montažas „Australija“. 18.30 — Revoliucinių dainų mokymas (žyd.). 19.15 — Aktualus reportažas iš darboviečių (lenk.). 20.00 — V. Radiofono simfoninio orkestro koncertas. 21.00 — Iš Kauno. 22.40 — Įvairių tautų dainos (pl.). 23.00 — Šokių muzika (pl.).

Kaunas
16.00 — Pl. muzika. 17.30 — Šarvuotam traukinį — E. Vilensko eskizas. 17.45 — Elgar — Indų siuita (pl.). 18.00 — Iš Vilniaus. 18.30 — Profesjonų pusvalandis. 19.15 — Teisės patarėjas. 19.30 — VK(b)P istorijos trumpojo kurso skaitymas. 21.30 — Lietuviška muzika (pl.). 21.45 — Meninis žodis. 22.00 — Rossini — Respinghi muzika (pl.). ca. 22.40 — Smulkininko Menuchino įgrojimai (pl.).

PRANEŠIMAI

Naujai steigiamon Lančiūnavos Žem. Žemės ūkio Mokyklon priimami berniukai ir mergaitės baigę 4 skyrius pradžios mokyklą, ne jaunesni 15 m. ir ne vyresni 25 m. Mokyklą yra Lančiūnavos dv., Kėdainių apskr. prie pat pento Kėdainiai — Panevėžys, 15 km. nuo Kėdainių. Nebaigę pradžios mokyklos, turi laikyti įstojamuosius egzaminus iš lietuvių ir aritmetikos 4 skyrių programa. Egzaminai įvyks spalio mėn. 14 d. Mokslo pradžią spalio mėn. 15 d. Prie mokyklos yra mokinių bendrabutis, kuriame duodamas butas, kuras, šviesa ir aptarnavimas, mokant 15 lt. pusmečiui. Neturtingieji nuo šio mokesčio atleidžiami. Bendrabutyje valgis gali kainuoti apie 25 litus mėnesiui. Prashymai priimami iki spalio mėn. 10 d. Prashymus su išėto mokslo pažymėjimu ir gimimo metrika reikia siųsti mokyklos vedėjo vardu šiuo adresu: Lančiūnavos Žem. Žemės ūkio Mokyklos Vedėjui, Lančiūnavos dv., Kėdainių paštas.

Svarbu Vidurinės Pienininkystės mokyklos mokiniams

Pranešama, kad Belvederio vidurinėje pienininkystės mokykloje mokslos prasideda spalio mėn. 1 d. Įstojamieji egzaminai įvyks rugsėjo mėn. 30 d.

Mokyklos Direktorius

ŠIAIS METAIS FREDOS ŽEMESN. SODININKYSTĖS MOKYKLOJE ATIDAROMAS MERGAIČIŲ SKYRIUS.

I mokyklą priimamos mergaitės nejaunesnės 15 metų amžiaus, baigusios pradžios mokyklą. Pirmenybė duodama baigusioms 6 skyrius ir turinčiom geresnius pažymius. Norinčios i mokyklą įstoti turi iki rugsėjo mėn. 30 d. paduoti prašymą pridedant: 1) išėtojo mokslo pažymėjimą, 2) gimimo metrika, 3) gydytojo liudijimą, kad sveika, neturi fizinių ir psichinių trūkumų. Mokykloje bus dėstoma: daržininkystė, sodininkystė, gėlininkystė, bitininkystė, vaisių ir daržovių konservavimas, namų ruošos ir k. dalykai. Mokslos prasidės spalio mėn. 7 d. Mokiniams teikiamas nemokamai mokslos, butas ir maistas, bet už tai privalės dirbti visus mokykloje ūkio darbus.

Mokyklos Vedėjas

Rengiu egzaminui prie Vidaus Reikalų Komisariato

Šoferio vardui įgyti

Kaunas, Višinskio g-vė 38 b. 7
Gricius

Įvairūs

Parduodu premijuojamų obelaičių, kriaušaičių skiepus št. 2—4 lt., atsparių šalčiams vy nuogių vienmečių kelmelių št. 2 lt., obelaičių ir kriaušaičių laukinukus št. 7—15 ct. Raseiniai, Jovaišas. 6

Dėmesio! Bitininkai! Pirkiau šių metų derliaus Fabelijos tinkamos sėklai. Rašyti, Kaunas, Putvinskio 36, Zabielskis. 2

Juodžionių ūkio medelinas jau priima užsakymus ir parduoda trimečius ir vienmečius įvairių atmainų medelius. Paklausimus ir užsakymus siųsti P. Šilkarškiui, Gulbinai Biržų apskr. 5

Malūnai — motorai

Parduodamas garo katilas dviejų cilindrų, 13 atmosferų, „Breslau“, gerame stovyje. Dumsių stoties ag., Kauno ap., Fabijonavičius. p.

Pavogta — pamesta

Pavogta pil. Povilo Sarapo vienkiniai panaradai su nekaustytom drabinom, balti nedžytai. Pranešti Vabalninko milicijai arba man, Povilui Sarapui, Jujėnai, Vabalninkas. Patebėjusiam 50 lit. 1

Išbėgo beprotė — moteris 50 metų, aukšto ūgio, stambaus sudėjimo. Užklausta save vadina Stundžytė arba Šinkūnienė Uršulė. Kas matė, praneškite Tauragnų milicijai arba Jonui Šinkūnui, Šinkūnų km. Tauragnų valsč., atlyginsiu. 6

Darbo pasiūlymai

Reikalingas tuoju stalius — šaltkalvis — malūnininkas. Pakuonio paštas. Pašventupio malūnas. 3

Tepalas batams „Gaidys“ Akc.B-vės „Lietuvos Muilas“ gaminy

Mažai tepalo — daug blizgėjimo.

Žemaičių Veislės Arklių Valstybinis Žirgynas

š. m. spalio mėn. 7 d. 10 val. Šiaulių m. turgavietėje skelbia

VIEŠAS VARŽYTYNES

parduoti žirgyno erzilus, kumeles ir prieauglį: 2 kumeles gim. 1930 m., 1 kumelę gim. 1935 m., 1 eržilą ir 2 kumeles gim. 1936 m., 2 erzilus gim. 1937 m., 5 kumelaites ir 5 eržiliukus gimusius 1939 m.

Žirgyno Vedėjas

Primename,

kad V. Loterijos VI klasės lošimai bus spalio mėn. 7—12, 14, 15 ir 19 d. d.

Paskutinis terminas pakeisti V klasės bilietą — spalio mėn. 4 d.

A/B. „GLUKOZĖ“

ŠIAULIAI, Vilniaus g. 72, tel. 315

nuo š. mėn. 20 d.

PERKA BULVES įvairiais kiekiais

Su pasiūlymais kreiptis į fabriko kontorą

Pigus pašaras gyvuliams ir paukščiams

„Maisto“ fabrikuose, Vilniuje, Kaune, Panevėžyje, Šiauliuose ir Tauragėje galima gauti gyvuliams ir paukščiams pašaro — maistmilčių.

Maistmilčiai Nr. 1	vartojami	kiaulių šėrimui
Maistmilčiai Nr. 2	„	vištų „
Maistmilčiai Nr. 3	„	vištukų „
Maistmilčiai Nr. 4	„	raguočių „

Perkant tiesiog iš fabriko nemažiau 50 kg duodama nuola da Maistmilčius galima gauti ir Žemės ūkio kooperatyvuose.

„Valstiečių Laikraščio“ prenumeratorams: metams — 5 litai; pusei metų — 2 litai 50centų; maždaug tiek pat (prisideda nežymi suma už pristatymą) „Valst. Laikraščio“ atsiėmimo ir užsienio prenumeratoriams, užsakaiems laikraštį užsienyje (Vokietijoje, Latvijoje, Estijoje ir kitur) pašto užsakymu, gi siunčiant prenumeratorus pinigų paštu arba juos įmokant administracijoje, laikraštis metams kastoja: į Latviją ir Estiją — 10 litų, į visas kitas valstybes — 15 litų. Prenumeruoti galima tik metams, t. y. nuo sausio mėn. 1 dienos iki gruodžio mėn. 31 d. ir pusmečiui — nuo sausio mėn. 1 dienos iki birželio mėn. 30 d. arba nuo liepos mėn. 1 dienos iki gruodžio mėn. 31 d. Už praėjusį laiką laikraštis nesunčiamas Norint pakeisti adresą, jei laikraštis užsakytas administracijoje, pašto perlaida arba kreditu, pakeitimo reikalu reikia kreiptis į administraciją, šalia naujojo būtinai nurodant ir senąjį adresą. Jei laikraštis užsakytas pašte be perlaidos, taip vadinamu pašto užsakymu, tai adreso pakeitimo reikalu reikia kreiptis į tą pašta, iš kurio laikraštis buvo gaunamas; tuo atveju paštu už adreso pakeitimą reikia sumokėti 30 centų. Skelbimai, petito eilutė tekste — 2 litai 50 centų ir teksto gale — 2 litai. Siunčiant pinigų pašto perlaida, būtinai atkarpoji žymėti, už ką tie pinigai siunčiami. Už skelbimų turinį neatsakome: Rankraščius redakcija taisy savo nuožūra ir jų nesaugoja.

VALSTIEČIŲ LAIKRAŠTIS

1940 m. rugsėjo 27 d.

Nr. 10

Savivaldybių skolos už beturčių gydymą nurašytos

LIETUVOS TARYBŲ SOCIALISTINĖS RESPUBLIKOS LIAUDIES KOMISARŲ TARYBOS NUTARIMAS
Nr. 121

dėl nurašymo į valstybės išdo nuostolius savivaldybių skolų valstybinėms ligoninėms už beturčių gydymą.

LIAUDIES KOMISARŲ TARYBA NUTARIA:

Vietos savivaldybių skolą valstybinėms ligoninėms už beturčių gy-

dymą bendrajam sumai Lt. 2.032.918 Lt. 01 ct. nurašyti į valstybės išdo nuostolius.

S. Brašiškis

Lietuvos TSR Liaudies Komisarų Tarybos Pirmininko Pavaduotojas

A. Bauža

Lietuvos TSR Liaudies Komisarų Tarybos Reikalų Valdytojas

Kaunas, 1940 m. rugsėjo 19 d.

Įsakas apie komisijos sudarymą žuvusiųjų dėl Lietuvos darbo žmonių laisvės atminimui įamžinti

Išskirti komisiją žuvusiųjų dėl Lietuvos darbo žmonių laisvės atminimui įamžinti tokios sudėties:

1. P. Cvirka — Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo narys,
  2. R. Žebenka — Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo narys,
  3. J. Banaitis — Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo narys.
- Susijusiems su jos uždaviniais klausimams spręsti Komisija gali

kviesti Vyriausybės, Partijos ir darbo žmonių organizacijų atstovus.

Lietuvos TSR Laik. Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo pirmininkas J. Paleckis

Lietuvos TSR Laik. Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo sekretorius S. Pupeikis

Kaunas, 1940 m. rugsėjo mėn. 19 d.

Betono maišymo mašinų savininkų, administratorių ir komisarų žiniai

Susitarus su prekybos liaudies komisaru, prašoma iki š. m. rugsėjo 27 d. imtinai pranešti raštu Vietinės Pramonės Liaudies Komisarato Statybos Medžiagų Pramonės Skyriui (Kaunas, Stalino pr. 1a) apie turimas betono maišymo mašinas šias žinias:

- 1) savininko pavardė, vardas ar firmos pavadinimas,
- 2) smulkus adresas,

- 3) mašinos tipas ir talpa,
  - 4) varomoji jėga (elektros motoras ar dizelis ir kiek PS),
  - 5) gamybinis pajėgumas per 1 val.
- Nuo paskelbimo dienos minėtas mašinas galima parduoti tik su Vietinės Pramonės Liaudies Komisarato leidimu.

Vietinės Pramonės Liaudies Komisaratas

„Maisto“ pranešimas ūkininkams

„Maistas“ pradeda avių supirkimą

Nuo ateinančios savaitės (rugsėjo mėn. 30 d.) „Maistas“ pradeda avių supirkimą. Bus perkamos jaunos avelės, skapyti avinukai ir senos mėsingos avys.

Pradžioje avys bus perkamos tik tai prie visų „Maisto“ fabrikų. Kuriose vietose vėliau avys bus per-

kamos, bus paskelbta per spaudą ir radiją.

Už avis bus mokama:

- 1) Prie „Maisto“ fabrikų po 80 centų už gyvo svorio kilogramą,
  - 2) kitose supirkimo vietose po 70 ct. už gyvo svorio kilogramą.
1940. IX. 25 d. „MAISTAS“

Nevykite be reikalo į Kauną

Kaunas IX 25 Elta. Socialinio Aprūpinimo Liaudies Komisaratas praneša piliečių žiniai, kad jie nevyktų iš provincijos į Kauną įvairiais pensijų, pašalpų, darbo ir kitokiais panašiais reikalais. Jų reikalai dažniausiai, tą pačią dieną negali būti patenkinti, todėl, neturėdami lėšų, tokie piliečiai atsiduria sunkioje būklėje, kreipiasi pašalpų grįžti atgal ir pan.

Komisariatas praneša, kad atvykusiems iš provincijos piliečiams jokios pašalpos nebus mokamos: nei pragyvenčių Kaune, nei grįžti atgal. Turį teisę į pensiją ar pašalpą turi kreiptis raštu iš savo gyvenamosios vietos.

VALSTYBĖS TEATRAS PRAŠO iš provincijos atvykstančius lankytojus bilietų pasirūpinti anksčiau, ne prieš pačią spektaklio pradžią. Štai antradienį įvykusiam „Karmen“ operos spektakliui, kuriame pirmą kartą šį sezoną dainavo K. Petrauskas, pritrūko bilietų ir Teatro administracija, geriausių norų turėdama, negalėjo patenkinti iš provincijos atvykusių lankytojų pretenzijų. Šį sezoną Teatras kaip atrodo, bus gausiai lankomas, todėl jų pačių labai lankytajai prašomi anksčiau pasirūpinti bilietų.

APIE DARBININKŲ EKSKURSIJAS Į KAUNĄ

Kaunas IX. 23. ELTA. Profsąjungų centro biuras praneša, jog pastaruoju metu iš Vilniaus ir provincijos miestų dažnai rengiamos į Kauną ekskursijos, niekam nepranešant iš anksto apie atvykimą, dėl ko neįmanoma ekskursijas aprūpinti nakvyne, organizuoti miesto ir jonių aplankymu ir kt. Todėl Profsąjungų centro biuras prašo visus, norinčius rengti į Kauną ekskursijas, pranešti savo šakos Profsąjungų centro valdyboms ne vėliau kaip 5 dienas prieš atvykimą, kad būtų galima pasirūpinti ekskursiją tinkamai suikti.

BUHALTERIJOS, MAŠINRAŠČIO IR STENOGRAFIJOS KURSŲ

Isteigti 1926 m. ir yra Švietimo Ministerijos priežiūroje. Kursai paruošė specialistus buhalterius, sąskaitininkus, korespondentus ir stenografus. Kursai rūpinasi baigusiujų tarnybų ir instruktavimo reikalais. Visi gerai baigę, vietas turi. Jei kas negali atvykti į Kauną, patariamą, tai kursą susirašinėjo būdu. Reikia tik atsakyti. Kursų vedėjas M. Mikėkevičius, Kaune, Rotušės Aikštė 6 Nr. Įėjimas iš Jakšto g-vės, Telef. 20774.

! naują gyvenimą

Dail. D. TARABILDINĖS piešinys

Prienų statybininkų stachanoviškas laimėjimas

Rugsėjo 21 d. darbo žmonės drauge su Raudonosios armijos kariais Prienuose pergyveno nepaprastą džiaugsmą. Tą dieną įvyko Tarybinės statybos užbaigimo iškilmingas aktas. Prie Raudonosios armijos Prienų rajono igulos rinkosi darbo žmonių būriai, statybos darbininkai.

Prienų darbininkų kolektyvas, vyrai ir moterys su inžinieriniu techniniu personalu, davė tvirtą pažadą vyriau ybei užbaigti tarybines statybas prieš nustatytą laiką — dviem mėnesiais anksčiau. Tas pažadas įvykdytas. Pasiekti darbo rezultatai nustebino visą Tarybų Lietuvą. Pradžioje tinkorius Evgrafijus Vetlovas, dirbdamas stachanovietiškais darbo metodais, aptinkavo 202,17 kv. m, kas sudaro 1.400% daugiau, negu nustato veikiančios normos, aiškiai pavaizduodamas, kiek gali padaryti laisvas Tarybų Lietuvos darbininkas socialistinės santvarkos sąlygose. Tačiau Prienų statybų darbininkai dirbo ne rekordams. Jie buvo pasiryžę nuolat kelti darbo našumą. Drg. Vetlovo pasiekimai sujudino ir kitus darbininkus. Dailidės — drg. Goršalnikovas, Marudinas, Šliachtievas ir Černovas dirbdami stachanovietiška, savo normas pralenkė 255%. Per 9 val. darbo dieną šie draugai padarė švirių grindų ant gatavų lagų 255 kv. metrus. Bet ir tuo nepasitenkinta. Nutarta siekti kad stachanovietiškas judėjimas, gimęs tarybinių pastatų statyboje, būtų nuolatiniu stimulu kelti darbo našumą LTSR. Po laimėjimų nepaprastai pasižymėjo drg. Semionas Levrentijevs, žinomas tinkorius. Jis pasižadėjo atlikti dar daugiau, negu buvo pasiekęs jau stebėtinų rezultatų pasiekęs drg. Vetlovas. Drg. Levrentijevs per 10 darbo val. ištinkavo 306,50 kv. m, kas sudaro 2.040% daugiau, negu reikalauja veikiančios normos! Tuo pat laiku stachanovietiškais darbo metodais pasižymėjo drg. Šumatovas, Janevičius, Kitovas, Lisica, Špakovas ir eilė kitų. Ir taip kasdien darbininkai keldami darbo

našumą, gegužės mėn. pradėtus statyti pastatus baigė 2 mėn. anksčiau nustatyto laiko.

Ta proga ir įvyko iškilmingas vakaras, kuriame buvo apdovanoti vertingomis dovanomis pasižymėję stachanoviečiai.

Pasižymėjusiems darbininkams buvo įteikiami pagyrimo lapai ir vertingos dovanos (laikrodžiai, kostiumams medžiaga ir kiti daiktai). Dovanos įteiktos šiems Prienų statybų stachanoviečiams: Jurgiui Borunovui, Ivanovui Fedotui, Tarasui Morozovui, Avan, Ivanovui, Moieviui Motušovui, Evgr. Vetlovui, Mikui Michailovui, Ech. Kucui, Semionui Zavrėlovui, inž. insp. Viktorui Kirkorovui ir inž. Mikui Dulmanui. Be to, pagyrimo lapų ir dovanų įteikta dar 48 darbininkams, pasižymėjusiems darbo spartuoliams. Prieš dovanų įteikimą buvo perskaitytas įsakymas. Jame nurodyta, kaip kelti darbo našumą ir kas kokia dovana yra apdovanojamas. Šiose iškilmėse buvo apie 500 svečių.

Po iškilmingo dovanų įteikimo Raudonosios armijos Alytaus meno ansamblis sveikino Prienų darbo žmones ir karius. Šis meno ansamblis, kuriame dalyvauja ir komandierių žmonos, įspūdingai atliko koncertą, už ką užsitarnavo karštų padėkos žodžių ir daug gražių gėlių.

Baigtas tiesti Trakų geležinkelis

Tarp Senųjų Trakų geležinkelio stoties ir Naujųjų Trakų miesto geležinkelio tiesimo darbai jau baigti. Naujasis geležinkelis turi apie 4,5 km ilgio. Stotis įrengiama Bernardinų ežero gale, šalia Vilniaus plento. Kadangi autobusų susisiekimas nepajėgia aptarnauti visų Trakų keleivių, tai laukiama greičiau atidarant keleivinį susisiekimą. Prekiniai vagonai į Trakus jau ateina.

Socialistinė kultūra

JULIAUS JANONIO RAŠTAI

Labai pasigendant proletarų poetą Juliaus Janonio pilno rašų rinkinio, Spaudos Fondas nutarė išleisti visus jo raštus viename tome. Rinkinį spaudai paruošti pakvies as Petras Mikutaitis, „J. Janonio gyvenimas ir kūryba“ knygos autorius; pastaroji knyga šiomis dienomis išeina iš spaudos. J. Janonio raštus manoma išleisti jau kitą mėnesį.

AR SKAITEI?

Kaip prie smetonizmo darbininkai praleisdavo atos ogas, kaip mirė pirmametė pusmergė Anėlė, kaip lietuvis įsimylėjo darbininkę Rivą? Visa tai piešia talentingas jaunas rašytojas, spaustuvės darbininkas, Juozas Baltušis savo knygoje „Savaitė prasideda gerai“. Apysakoje apie žydę Baltušis piešia, kad dvi tautos gali broliškai gyventi. Tai puikus atsakymas antisemitams, kurie prie smetonizmo niekino žydų tautą.

A. L.

PIRMOJI PROZOS KNYGA

Jau baigiama spausdinti Kazio Borutos naujasis novelių romanas „Saulė ant savo pečių parnešti išėjo“, iš aktualiosios mūsų buities. Pastebėtina, kad K. Boruta, po birželio 15 d. atėjus naujai gadynei, pirmasis davė poezijos knygą „Kryžių Lietuva“, o dabar pirmasis duos originalinės prozos veikalą. Knygos viršelis ir vinjetė dail. P. Augustinavičiaus, leidžia Spaudos Fondas. Ši pirmoji originalinės prozos knyga skaitytojų labai laukiama.

APYSAKA APIE VARGUS

Didysis anglų realistas Č. Dikensas apysakoje „Varpuose“ su dideliu paprastumu ir meniškumu atvaizdavo darbo žmonių vargus buržuazinėje visuomenėje. Todėl Tarybų Sąjungoje jis priklauso prie daugiausiai skaitomų rašytojų. Išėjo antras vertimas. Vertė įgudęs vertėjas A. Venclova.

A. L.

Muzikalinė studija kolchoze

Kievas, TASSAS. Praėjusiais metais Stalino vardo Lozovacko kolchoze, Kievo apygardoje, buvo atidaryta muzikalinė studija. Į tą kaimą atvyko pianistas Urbanovičius, fabriko „Leninskaja kuznica“ buv. darbininkas kompozitorius Cingle-rius ir kiti entuziastai muzikai. Kievo konservatorija jiems atsiuntė įrankių ir literatūros. Žinia apie studijos steigimą bemaž atskleidė do visoje apylinkėje. Buvo gauta daugiau kaip 400 prašymų iš kolchozininkų ir jų vaikų. 170 prašymų buvo patenkinta. Žiemos vakarais, fortepiono, smuiko, liaudies instrumentų ir vokaliniam skyriui mokosi kombaineriai, traktorininkai, kolchozininkai ir kolchozininkės. Neseniai klubuose buvo surengta eilė koncertų. Buvo atliekami Beethoveno, Mocarto, Šumano, Čaikovskio, Glinkos ir tarybiškųjų kompozitorių veikalai.

Pradeda pasireikšti kaino teatras

Truikinas, Skuodo valsčiaus. Rugsėjo m. 8 d. Aleksandrijos bažnytkaimio surengė viešą vakarą su vaidinimais, dainomis ir gražiais šių laikų eilėraščiais. Vakarelio pelnas buvo paskirtas Aleksandrijos biednuomenei sušelpiti. Taip pat surengė loteriją tam tikslui. Vakarelis paruoštas per tris dienas. Artistai suvaidino gražiai ir su pasižventimu. Ypač ingai T. K. rolė padarė publikai linkmo juoko. Deklamavo revoliucinius eilėraščius. Dainas dainavo gražiai. Todėl linksma ir malonu buvo pasiklausyti. Iš vakarelio gryno pelno liko 195 litai 61 c. Visą galima padaryti bendraujant su visais.

Valstietis

DAR NEAPLANKYTI KOVŲ DRAUGAI

Pandėlys. Pandėlio ir Panemunio valsčių ribose Raščiuų kaim., miške išis 1919 m. kovų kankiniai: 9 asmenys, nukankinti budelio dvarininko Aišparo.

Reikėtų sutvarkyti antkapį, pagerbti.

Iš žuvusių yra daug pasidarbavusių dėl liaudies: buvęs rev. komiteto pirm. Kubilius, Snarskis ir kiti.

Andros duktė